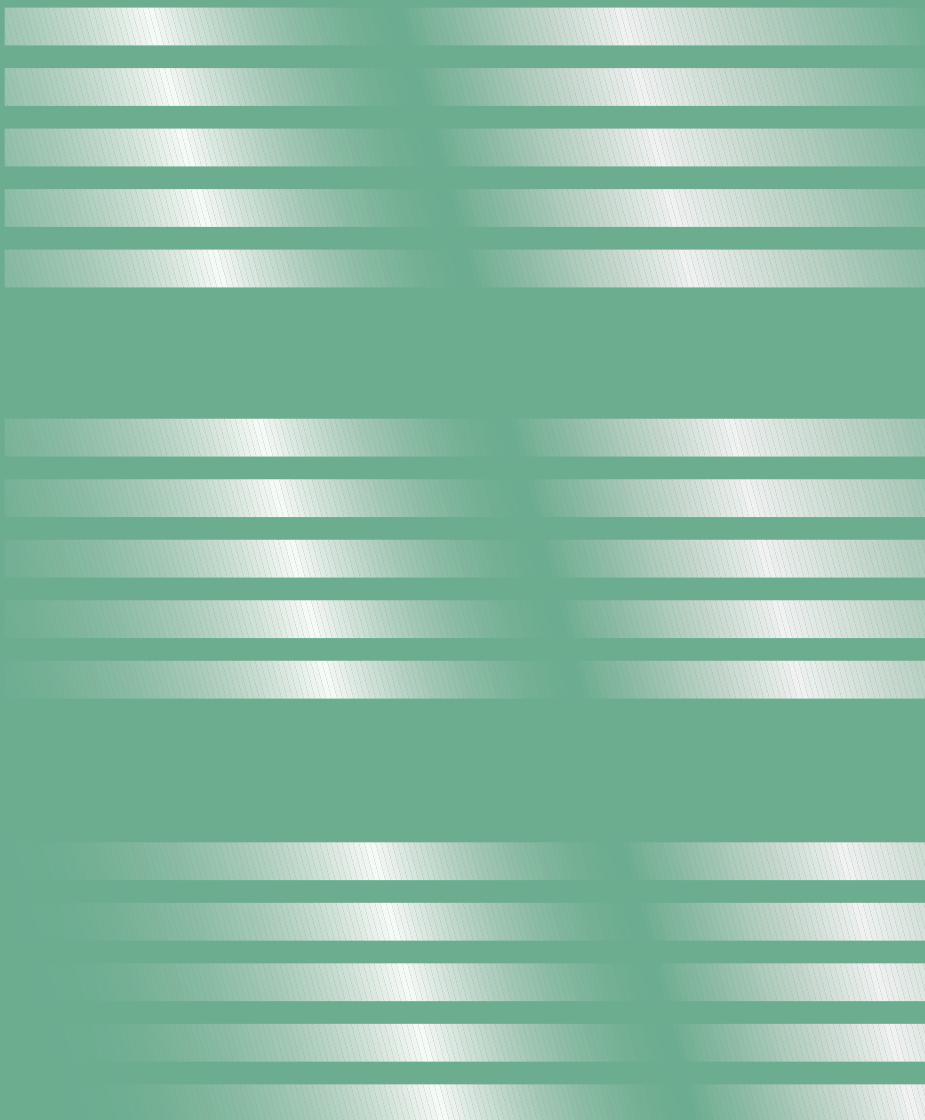

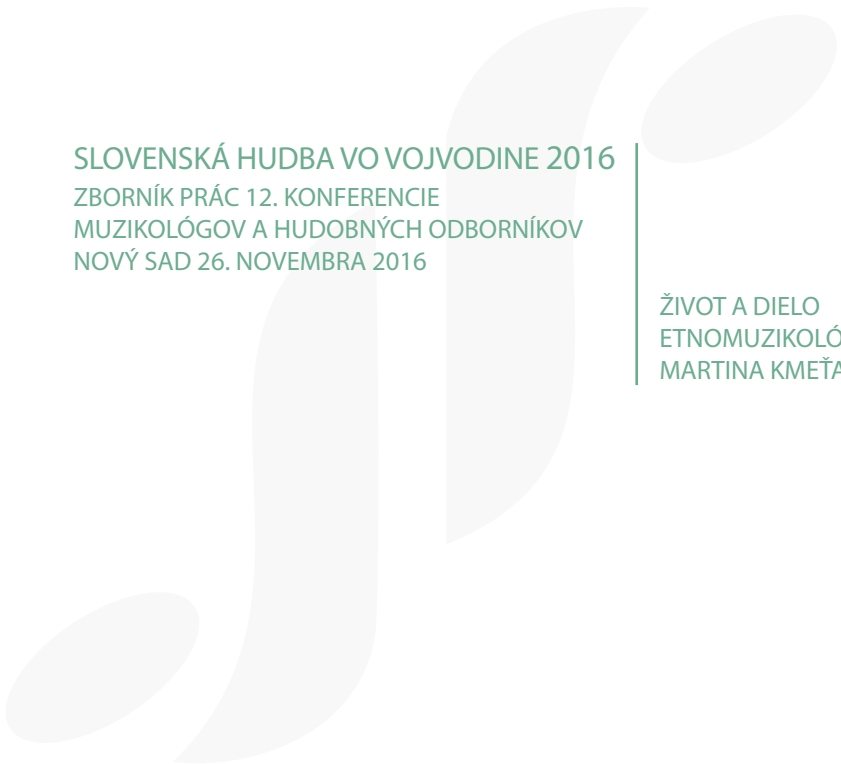
SLOVENSKÁ HUDBA VO VOJVODINE 2016

ZBORNÍK PRÁC 12. KONFERENCIE

MUZIKOLÓGOV A HUDOBNÝCH ODBORNÍKOV

NOVÝ SAD 26. NOVBRA 2016

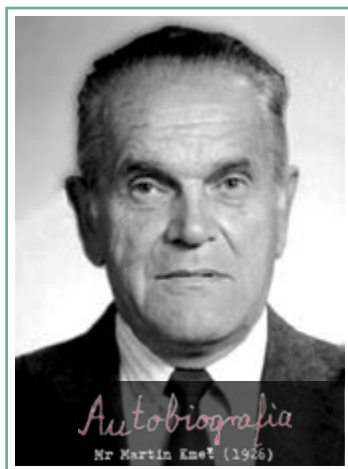
SLOVENSKÁ HUDBA VO VOJVODINE 2016
ZBORNÍK PRÁČ 12. KONFERENCIE
MUZIKOLÓGOV A HUDOBNÝCH ODBORNÍKOV
NOVÝ SAD 26. NOVBRA 2016

ŽIVOT A DIELO
ETNOMUZIKOLÓGA
MARTINA KMEŤA

OBSAH

Zo životopisu Martina Kmeťa	5
Úvodom... ..	11
Uvod.....	13
JURAJ FERÍK, dirigent Moja spolupráca s Martinom Kmeťom a jeho podiel na príprave zbierky Ľudové piesne Slovákov vo Vojvodine Juraja Feríka st.	17
Mgr. art. KRISTÍNA LOMENOVÁ, PhD. Prínos Martina Kmeťa k výskumu slovenskej ľudovej piesne v Starej Pazove. . .	29
Mgr. art. MILINA SKLABINSKÁ, PhD. Muzikologické práce Martina Kmeťa.....	47
Mgr. art. SLOVENKA BENKOVÁ MARTINKOVÁ, ArtD., dirigentka Tvorba Martina Kmeťa nahraná v Novosadskom rozhlase	89
ĽUDMILA BEREDIOVÁ STUPAVSKÁ Tvorivá osobnosť Martina Kmeťa cez prizmu slovenských vojvodinských festivalov a hudobní.	95
Mgr. ANNA MEDVEĎOVÁ GAŠKOVÁ Ako sa životná cesta a pôsobenie etnomuzikológa Martina Kmeťa reflektuje v slovenských vojvodinských médiách.....	107
DENEŠ FIŠTEŠ Muzički vremeplov sa Martinom Kmeťom	115
DENEŠ FIŠTEŠ Hudobný stroj času s Martinom Kmeťom	129
FOTOGALÉRIA	135

ZO ŽIVOTOPISU MARTINA KMEŤA (19. FEBRUÁRA 1926 – 6. APRÍLA 2011)

Narodil sa v Bajši v rodine učiteľov – Martina a Emy Kmeťovej, narodenej Benčákovej. Základnú školu absolvoval v Silbaši a nižšie triedy gymnázia ukončil v Petrovci.

V roku 1940 začal chodiť do učiteľskej školy v Sombore a počas okupácie v školení pokračoval na učiteľskej škole v Novom Sade v maďarskom jazyku. V tom čase zdovála hru na husliach. Vo svojom vzdelávaní

pokračuje na Evanjelickej učiteľskej škole v Miškolci v Maďarsku. V roku 1944 ako stredoškólak vstupuje do národno-oslobodzovacieho vojska a v rámci jeho politicko-propagačných aktivít je dirigentom zboru I. prápóra XIV. VÚSB. Po vojne ukončil učiteľskú školu vo Vrčici.

Ako učiteľ pôsobil na základných školách v Kulpíne, Kysáci a v Selenči – spolu šesť rokov. V tom období bol činný ako zbormajster, primáš a začal notami zapisovať ľudové piesne. Navštevoval dirigentské kurzy a pripravoval sa na hudobnú akadémiu, na ktorej začal študovať v roku 1952. Hudobnú akadémiu v Belehrade ukončil v roku 1956.

V roku 1960 bol prijatý do Zväzu združení folkloristov Juhoslávie. Bol jeho aktívnym členom, navštevoval kongresy, ktoré sa striedavo konali v rôznych mestách Juhoslávie. Ako profesor hudby pôsobil najprv v Užiciach, ďalšie štyri roky na strednej hudobnej škole v Subotici, kde prednášal hudobno-teoretické predmety a hral v orchestri. Prednášal aj na učiteľskej škole v Sombore, kde tiež hral v orchestri na viole. V pedagogickej praxi pokračoval v Negotíne, na tamojšej pedagogickej akadémii pôsobil 9 rokov ako profesor vyššej školy.

V Negotíne sa zoznámil so svojou budúcou manželkou Danicou, založil si rodinu a následne sa aj s rodinou presťahoval do Nového Sadu. Jeho pedagogická činnosť sa v Novom Sade naplno prejavuje na Pedagogickej akadémii Mošeho Pijadeho v Novom Sade. V roku 1980 bol na základe svojej hudobnej tvorby – kantáty *Na krídlach šťastnej mladosti* prijatý do Združenia hudobných skladateľov a muzikológov SAP Vojvodiny. V rokoch 1989 – 1991 zastával funkciu predsedu Združenia vojvodinských folkloristov. V roku 1990 obhájil magisterskú prácu v oblasti etnomuzikológie na hudobnej akadémii v Belehrade pod názvom *Nápevy Národno-oslobodzovacieho boja v AP Vojvodine*. Dôchodcom sa stal v roku 1991.

V tomto období M. Kmeť vyvíja mimoriadne čulú a všestrannú hudobnú činnosť. Celý svoj život zasvätil skladateľskej, hudobno-upravovateľskej, pedagogickej a vedecko-výskumnej práci založenej na hudobnej predstavivosti vojvodinských Slovákov.

Ako skladateľ komponoval diela pre klavír, zborový spev a skladby pre slovenské festivaly. Jeho diela nahral Novosadský rozhlas. Jeho skladba *Božská iskra* bola zverejnená v Novom živote v roku 2001. Skladbu pre miešaný zbor *Božská iskra* na text P. J. Šafárika venoval zboru rovnomenného spolku, ktorý pôsobí v Novom Sade. Nahrané sú aj niektoré jeho skladby pre klavír. Ide o cyklus programovo ladených miniatúr.

Účinkoval na početných zjazdoch etnomuzikológov, okrem iných aj na konferenciách v Kecskeméte v rokoch 1982 a 1985, kde získal medailu Zoltána Kodályja za spoluprácu v oblasti ľudovej hudby susedných krajín. Zverejnil celkovo 50 etnomuzikologických a estetických prác, venovaných slovenskej vojvodinskej ľudovej piesni. Z toho v srbčine 28 prác, v slovenčine 19, 2 práce sú v maďarskom a 1 v anglickom jazyku.

K najdôležitejším výsledkom činnosti M. Kmeťa patrí zostavenie registra slovenských vojvodinských ľudových piesní na prelome tisícročí. Inšpirovaný vydaním Ladislava Galka, ktoré obsahuje registre piesní všetkých slovenských ľudových piesní, aj sám sa dal do neľahkej práce, ktorej výsledkom je register slovenských ľudových piesní vo Vojvodine. Na pozadí veľkej skúsenosti a dôkladného poznania systémov triedenia hudobného materiálu srbských a slovenských etnomuzikológov vytvoril si vlastný systém, ktorý tu uplatnil.

O tom, v akej miere prispel k rozvoju vedeckého myslenia o hudbe, k rozvoju hudobného umenia, hudobnej praxe a hudobného života vojvodinských Slovákov, bude možné hovoriť po preskúmaní jeho komplexného diela. Odhalil mnohé kategórie piesní, ktoré nám dávajú priame odpovede na prepojenosť hudobného myslenia a čítania s materskou krajinou, so životom v novom prostredí, respektíve mieru ovplyvňovania a prelínania sa so všetkým, čo ľudí v danej chvíli obklopovalo.

ZÁBERY Z RÔZNYCH HUDOBNÝCH VYSTÚPENÍ III

- › M. Kmeť
ako korepetítor

- › M. Kmeť ako učiteľ
a dirigent

- › M. Kmeť ako člen
orchestra

III ZÁBERY Z RÔZNYCH HUDBNÝCH VYSTÚPENÍ

- › Mužská spevácka skupina Spolku P. J. Šafárika v Novom Sade pod taktovkou M. Kmeťa

- › Na 42. stretnutí v pivnickom poli v roku 2006 M. Kmeť preberá výtlačok Zborníka prác z I. konferencie muzikológov a hudobných odborníkov

- › S členmi Slovenského spolku P. J. Šafárika v Novom Sade

FOTOGRAFIE Z RODINNÉHO ALBUMU III

› M. Kmeť s manželkou
Danicou

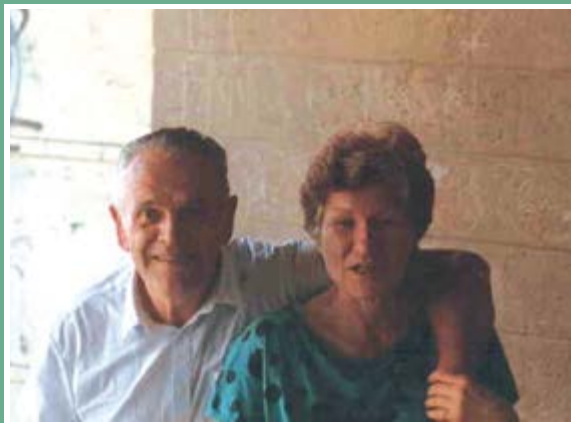

› M. Kmeť
s manželkou
a dcérami Katarínou
a Miroslavou

› M. Kmeť s dcérami

III FOTOGRAFIE Z RODINNÉHO ALBUMU

- › Po boku M. Kmeťa vždy stála manželka Danica

- › Manželia Kmeťovci s vnúčatami

- › Martin Kmeť vo svojom živle

ÚVODOM...

Muzikologická konferencia pod názvom *Slovenská hudba vo Vojvodine*, v poradí 12., sa konala dňa 26. novembra 2016 v Ústave pre kultúru vojvodinských Slovákov. Prebiehala v znamení témy *Život a dielo etnomuzikológa Martina Kmeťa* pri príležitosti jeho nedožitých 90. narodenín. S tým cieľom boli vyzvaní domáci a zahraniční odborníci, aby z rôznych aspektov preskúmali činnosť poprednej osobnosti vo svete hudby vojvodinských Slovákov a aby tak prispeli k zosystematizovaniu jeho celoživotného diela. Svoje príspevky na konferencii referovali siedmi odborníci, a hold svojmu dlhodobému členovi vzdali aj členovia speváckeho zboru Slovenského kultúrneho centra P. J. Šafárika v Novom Sade, ktorí na začiatku podujatia predniesli jeho skladbu Božská iskra.

Zborník prác prináša príspevky o diele Martina Kmeťa zamerané na aspekty muzikologické, skladateľské, pedagogické, estetické, či vedecko-výskumné. Každý z nich nasvedčuje, že sme v našich radoch mali nesmiernu tvorivého a horlivého hudobného odborníka, ktorý sa staral o úroveň prezentácie slovenskej hudby a jej interpretácie vo vedeckých kruhoch. To znamená, že v príspevkoch nájdeme zhrnutie jeho hudobných a estetických štúdií, zoznam autorských skladieb, recepciu jeho diela v médiách, ale aj ukážku toho, ako ovplyvnil ďalšiu výskumnú činnosť, konkrétne keď ide o pazovské piesne. Na konferencii zazneli aj ukážky jeho skladieb, uložených v archíve Novosadského rozhlasu. S cieľom sprístupniť tieto skladby širšej verejnosti a so súhlasom Novosadského rozhlasu zvukové nahrávky sme uložili aj na portáli Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov do kategórie, v ktorej sa nachádzajú biografické údaje o M. Kmeťovi.

Konferenciu sme venovali osobnosti a dielu Martina Kmeťa predovšetkým zato, aby sme sa mu aj týmto spôsobom verejne poďakovali za všetko, čo pre našu slovenskú komunitu vykonal. Z druhej strany, konferencia má aj ďalšie poslanie a tým je ovplyvňovať kvalitu hudobného života vojvodinských Slovákov v dnešnej dobe. Keď sa zamyslíme nad odkazmi, ktoré nám necháva vo svojich štúdiách, tak nemôžeme zostať ľahostajní k tomu, že sme si ako menšina dlhú dobu zachovali piesne predharmonického štýlu. Sú jedinečné, svojím charakterom a obsahom unikátne, a sú výnimočnými skvostmi nášho nehmotného kultúrneho dedičstva. Aj vďaka M. Kmeťovi sú tieto piesne zapísané vo Vojvodinskom múzeu, neskôr v roku 2006 aj digitalizované, zapísané sú v našich kapitálnych zbierkach, a obsahuje ich aj register, ktorý zostavil M. Kmeť. Keď je tomu tak, položme si logickú otázku, prečo po nich nesiahajú a častejšie ich neinterpretujú na našich festivaloch a rôznych hudobných podujatiach? Chce

to síce trochu viac námahy, ale výsledky iste budú mnohonásobné. Veď register obsahuje až 2700 piesní, čo môžeme pokladať za naše veľké kultúrne bohatstvo.

Kmeťova fascinácia pazovským spievaním bola do veľkej miery podmienená aj tým, na čo upozorňoval B. Bartók, J. Kresánek a aj V. Žganec – podobnosťou týchto piesní s tými z chorvátskeho Medzimuria. Aj keď sa nikomu z nich nepodarilo dokázať vlastnú teóriu, každý podal veľmi fundované zdôvodnenie a každý má svoj podiel pravdy. To však, čo môžeme urobiť my sami, je vyhľadať také piesne, nadviazať spoluprácu s podobnými spevákmi alebo telesami z Medzimuria a zaoberať sa týmto fenoménom prakticky. Iste by sme prispeli k zveladeniu cezhraničnej spolupráce, k čomu dnes existujú aj patričné fondy podpory. Kvalita a rôznorodosť kultúrnej a hudobnej prezentácie by podstatne stúpila, iste by sa z nej zrodili aj ďalšie komparatívne štúdie.

Najväčšou výzvou zostáva publikovanie skladieb Martina Kmeťa. Ukázalo sa, že stopy po jeho skladbách nachádzame v archíve Novosadského rozhlasu, kde sú uložené zvukové nahrávky. S notovým materiálom je to zložitejšie a žiaľ, zatiaľ mnoho toho nie je nájdené. Konferencia si dala za cieľ zhromaždiť aspoň notové materiály klavírnych miniatúr, prípadne jeho kantáty, ako aj zborové piesne, avšak v čase konania konferencie sa k organizátorom dostal iba zlomok z jeho tvorby. Nepotešila ani odpoveď z Vojvodinského múzea, že skladby M. Kmeťa vo svojom archíve uložené nemajú.

Ako to aj z príspevkov v tomto zborníku vyplýva, Kmeťov prísny vzťah k slovenskej veci sa prejavoval v jeho neustálom reagovaní na tep hudobného života. Bol pri zrode slovenského programu novosadského rozhlasu, pri veľkom projekte Vojvodinského múzea, ktoré nahrávalo ľudové piesne vo Vojvodine, bol pri definovaní najväčších hudobných festivalov vojvodinských Slovákov, aktívne pôsobil v slovenskom spolku P. J. Šafárika v Novom Sade, hodnotil, apeloval, kritizoval, chválil, povzbudzoval... Slovom, mal nadhľad, vedel, čo je potrebné urobiť a snažil sa usmerňovať javy a spolupracovníkov tak, aby sa dosiahli tie najušľachtilejšie ciele v oblasti hudby.

Doprajme si, aby dielo Martina Kmeťa bolo aj vďaka našim muzikologickým konferenciám dôkladne spracované, zosystematizované a následne vhodne interpretované, propagované, a aby ako také ovplyvňovalo ďalších hudobníkov z radov vojvodinských Slovákov.

UVOD...

12. Muzikološka konferencija „Slovačka muzika u Vojvodini“ održana je 26. novembra 2016. godine u Zavodu za kulturu vojvođanskih Slovaka. Ove godine konferencija je bila posvećena temi „Život i delo etnomuzikologa Martina Kmeča“ povodom obeležavanja godišnjice – 90 godina od njegovog rođenja. S tim ciljem pozvali smo domaće i inostrane stručnjake da sa raznih aspekata prouče delatnost ove vodeće ličnosti iz redova vojvođanskih Slovaka i na taj način doprinesu sistematizovanju njegovog celoživotnog dela. Ovom pozivu odazvalo se sedam stručnjaka, a zahvalnost svom dugogodišnjem članu izrazili su i članovi pevačkog hora „Pavel Jozef Šafarik“ iz Novog Sada izvođenjem njegove horske kompozicije „Božanska iskra“.

Zbornik radova sadrži tekstove o delu Martina Kmeča koji se odnose na njegov muzikološki, stvaralački, pedagoški, estetski i naučni rad. Svaki od njih potvrđuje da su vojvođanski Slovaci u svojoj zajednici imali veoma nadahnutog i talentovanog profesionalca koji je brinuo o nivou prezentacije slovačke muzike, ali i njene interpretacije u naučnim krugovima. To znači da u tekstovima nalazimo sažetak njegovih muzičkih i estetskih studija, spisak autorskih dela, recepciju njegovog dela u medijima, ali i primere kako je on sam uticao na razvoj naučne delatnosti, konkretno kada je u pitanju pentatonika iz Stare Pazove. Na konferenciji smo čuli i nekoliko autorskih kompozicija Martina Kmeča koje se nalaze u fonoteci Novosadskog radija. U nastojanju da ih učinimo dostupnim široj javnosti, uz saglasnost Novosadskog radija, zvučne zapise smo sačuvali i na portalu Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka, u kategoriji u kojoj se nalaze biografski podaci o Martinu Kmeću.

Konferenciju smo posvetili ličnosti i delu Martina Kmeča pre svega zbog toga da bismo se i na ovaj način javno zahvalili za sve što je učinio za našu zajednicu. S druge strane, smisao konferencije i jeste u tome da utiče na unapređivanje kvaliteta muzičkog života Slovaka u Vojvodini u današnje vreme. Kada promišljamo o porukama koje nam je ostavio u svojim studijama ne možemo da budemo ravnodušni prema činjenici da smo kao zajednica kroz dugi niz godina sačuvali pesme pretharmonskog tipa. One su jedinstvene, svojim karakterom i sadržajem unikatne i kao takve predstavljaju prave bisere našeg nematerijalnog kulturnog nasleđa. Zahvaljujući Martinu Kmeću ove pesme su zapisane u Muzeju Vojvodine, a 2006. godine su i digitalizovane i upisane u kapitalne zbirke narodnih pesama. Povrh svega, zapisane su i u jedinstvenom registru slovačkih narodnih pesama u Vojvodini koji je sačinio upra-

vo Martin Kmeč. S obzirom na ovu činjenicu trebalo bi da postavimo logično pitanje: *zbog čega ih ne pevamo češće i zbog čega sa njima ne nastupamo na festivalima ili raznim kulturnim dešavanjima?* Ovaj cilj iziskuje više napora, pa će i rezultati biti mnogo vidljiviji i veći. Registar sadrži 2700 pesama, što zaista predstavlja naše veliko kulturno blago.

Fascinacija Kmeča pazovačkim pevanjem bila je u velikoj meri uslovljena sličnošću koje ono ima sa pesmama iz hrvatskog Međumurja, na šta su upozoravali i B. Bartok, J. Kresanek i V. Žganec. Iako niko od ovih stručnjaka nije mogao da potvrdi vlastita uverenja, svaki od njih je ponudio naučna objašnjenja u kojima je izneo svoj deo istine. Ono što mi možemo da učinimo kao zajednica jeste da i sami potražimo pesme sa takvom tonskom osnovom, pa i da uspostavimo saradnju sa pevačima iz Međumurja, te da se fenomenom pentatonike bavimo na praktičnom nivou. Zsigurno bismo doprineli saradnji između naših zemalja, kao i zbližavanju dveju kultura koje u osnovi imaju gotovo identične narodne melodije. Kvalitet i raznolikost kulturne i muzičke prezentacije bili bi drastično unapređeni, a zasigurno bi se pojavile i neke nove teorijske komparativne studije.

Među najveće izazove spada publikovanje kompozicija Martina Kmeča. Pokazalo se da tragove njegovog stvaralaštva nalazimo u arhivu Novosadskog radija, gde su pohranjeni zvučni zapisi. Sa notnim materijalom situacija je mnogo složenija: kompozicije su u rukopisu ili ih je nemoguće pronaći. Jedan od ciljeva konferencije odnosio se i na kolektiviranje klavirskih minijatura, odnosno kantata i horskih pesama. Nažalost, organizatori konferencije uspeali su da dođu samo do malog dela ovog materijala. Veliko ohrabrenje nije pružio ni odgovor iz Muzeja Vojvodine da se kompozicije Martina Kmeča ne nalaze u njihovom arhivu.

Kao što iz tekstova ovog zbornika proizilazi, Kmečov blizak odnos prema slovačkoj problematici ove vrste manifestovao se u neprestanom reagovanju na puls muzičkog života ovdašnjih Slovaka. Kmeč je bio prisutan pri osnivanju slovačkog programa Novosadskog radija, bio je saradnik velikog projekta etnomuzikološkog istraživanja Vojvođanskog muzeja, saradivao je u koncipiranju velikih muzičkih festivala vojvođanskih Slovaka, aktivno je delovao u slovačkom centru „P. J. Šafarik“ u Novom Sadu, ocenjivao je, apelovao, kritikovao, ali i motivisao i pozitivno vrednovao. Rečju, bio je poznavalac ovdašnjeg muzičkog života, umeo je da prepozna pravce njegovog razvoja, te je nastojao da događaje odnosno svoje saradnike usmerava tako da postignu najvrednije ciljeve u oblasti muzičkog života.

Želeli bismo da delo Martina Kmeča, između ostalog i zahvaljujući muzikološkim konferencijama, u budućnosti bude precizno obrađeno, siste-

matizovano, a zatim i adekvatno interpretirano i propagirano, i da kao takvo i dalje ima pozitivan uticaj na muzički život vojvođanskih Slovaka i njegove nosioce.

Juraj Ferík ml.

MOJA SPOLUPRÁCA S MARTINOM KMEŤOM
A JEHO PODIEL NA PRÍPRAVE ZBIERKY *ĽUDOVÉ PIESNE
SLOVÁKOV VO VOJVODINE* JURAJA FERÍKA st.

Už dlhšiu dobu viem, že tohtoročná Muzikologická konferencia bude venovaná činnosti Martina Kmeťa pri príležitosti jeho nedožitých 90. narodenín. Hneď v úvode chcem povedať, že sme obaja boli deťmi učiteľov a kantorov a že Martin bol odo mňa starší o 9 rokov. Naša známosť pochádza ešte z Petrovca, potom aj z obdobia, keď sme študovali hudbu v Belehrade, obidvaja sme bývali v Československom dome, a napokon môj návrat do Nového Sadu v roku 1980 umožnil našu spoluprácu v novosadskom Šafáriku, ale predovšetkým pri zostavovaní zbierky ľudových piesní môjho otca Juraja Feríka, ktorá vyšla v roku 2004 pod názvom *Ľudové piesne Slovákov vo Vojvodine*. Už dlho uvažujem o tom, ako najlepšie poukázať na dlhodobú a užitočnú prácu Martina Kmeťa, ako čo najverejšie hovoriť o ňom a o jeho činnosti zo všetkých zorných uhlov.

Na začiatok som si dal dokopy všetky jeho články, príspevky, fotografie, bohatú korešpondenciu a komunikáciu s hudobníkmi, keď upozorňoval na náš hudobný život a kriticky sa o ňom zmieňoval. Spústa článkov a jeho korešpondencia je aj u mňa preto, že aj mňa oboznamoval o tom, čo píše a čo mu prekáža. Rád radil, lebo mu záležalo na skvalitnení nášho hudobného života. Podľa mňa Martin má veľké zásluhy a toto je vhodná príležitosť úprimne a dôstojne jeho dielo a lásku k hudbe zaznamenať, oprášiť spomienky na jeho neúnavnú prácu a učiť sa z nej.

Veľmi dobre sa pamätám na jeho dvojstranový text písaný na stroji, v ktorom ma zaučal, ako mám správne písať noty, čiarky, taktové čiary v rukopise otcovej zbierky našich ľudových piesní, keď sa už chystala na vydanie. Mám listy a články, kde si Martin píše s kolegami na tému súvisiacu s titulmi, udeľovanými na vysokých školách na Slovensku, porovnávajúc ich s tými, ktoré sa po skončení štúdia udeľujú u nás. Spomínam si aj na problém s prípravou skladieb a s úpravami, a potom aj s vydaním knihy našich piesní nazwanej *Rukoväti Jána Nosála*. Všetko toto spomínam preto, aby som poukázal na Martinovu ochotu a vôľu pomôcť, podučiť, opraviť, a všetko s jediným cieľom – skvalitniť náš hudobný život. Naše dlhodobé a úprimné vzťahy sú dôkazom, že som si Martina vážil ako odborníka – hudobníka, bez ohľadu na vekový rozdiel. V jeho práci som videl skutočne veľkú vôľu pomôcť, a keď treba, aj naučiť.

Kto iný, ak nie my sami máme hovoriť o tejto skutočnosti? Netreba čakať, aby nám niekto iný ukázal na tieto fakty. A dnešná konferencia je príležitosťou to aj nahlas povedať. Osobne som veľmi rád, že som väčšiu časť svojej práce vykonával povedľa Martina, že sme spolupracovali, a preto mu aj pri tejto príležitosti za všetku jeho ochotu úprimne vďačím.

Na dnešnej 12. muzikologickej konferencii treba predovšetkým hovoriť o jeho dlhodobej pedagogickej práci, o jeho skladbách a úpravách, o tom, že ho zaujímala aj folkloristika, o jeho zberateľskej činnosti, o textoch, ktoré písal pre zborník PČES-y (teda aj po srbsky), a o tom, že vždy a všade mal na rozume nás, tunajších Slovákov, naše hudobné bohatstvo, ktoré treba zachovať, že vždy písal len o nás, o našej bohatej ľudovej tradícii.

Vždy nás bolo málo, myslím tu na školených hudobníkov, ktorí by hlbšie zorali na poli hudby, ktorí by sústavnou pedagogickou prácou s deťmi urobili prvé kroky v zborovom speve, vo výuke o hudobných nástrojoch, v školení v hudobných školách atď.

My, ktorí sme rástli na dedine (v Petrovci, ako napríklad ja), nemali sme veľa možností prísť do styku s vážnou hudbou, počuť ju a vychutnávať jej krásu. Málo bolo ľudí, ktorí pestovali vzťah k vážnej hudbe, v Petrovci to bolo možné len na hodinách výuky klavíra u dvoch učiteliek (pani Filipová a pani Boldocká, a neskoršie aj Ondrej Boldocký) a na čajankách, ktoré sa usporadúvali pre žiakov gymnázia. Ako dieťa som len raz videl a počul vystúpenie huslistu s klavírnym sprievodom, ako aj klavírny sólový výstup.

Aj ten náš, taký veľmi známy protestantský chorál so sprievodom organa som počul v kostole len vďaka svojmu otcovi kantorovi. Živý orchester, teda živú hudbu sme mohli počuť len na svadbách a v Lesíku, kde hral hasičský dychový orchester do tanca a na počúvanie. Teda v takomto prostredí sme rástli a všetko to vplývalo aj na naše rozhodnutie študovať hudbu.

Svoju spoluprácu s Martinom Kmeťom by som rozdelil na tri časti. Prvé by bolo obdobie spoločného štúdia na belehradskej Hudobnej akadémii od roku 1954 a ďalej. Ja ako študent prvého ročníka pedagogického usmernenia a Martin už na treťom ročníku toho istého smeru. Počas štúdia sme sa často stretávali pri povinných cvičeniach hry na klavíri v Československom dome. Po skončení štúdia Martin odchádza z Belehradu, ja zostávam študovať dirigovanie (5 rokov). Naše cesty sa na dlhšiu dobu rozchádzajú. Stretneme sa len v Novom Sade v roku 1980, kedy Martin prichádza z Negotína, z postu profesora hudobnej kultúry na Vyššiu pedagogickú školu, a ja z Nišu, z postu dirigenta Nišského symfonického orchestra do Srbského národného divadla za dirigenta a vedúceho operného zboru.

Druhé obdobie našej spolupráce je späté s činnosťou Slovenského kultúrneho centra P. J. Šafárika v Novom Sade a s účasťou v mužskej speváckej skupine, a neskoršie aj v miešanom zbore. Martin spieval v týchto zboroch a pre potreby mužskej speváckej skupiny a miešaného zboru písal aj skladby a úpravy, harmonizácie ľudových a cirkevných piesní. Tak vznikla aj skladba Božská iskra na Šafárikovu báseň v preklade Ľubomíra Feldeka. Mnohé jeho úpravy práve napísaných skladieb boli príležitostne predvedené na programoch, už či v Šafáriku alebo na zájazdoch, a jeho cirkevné piesne sa spievali na bohoslužbách v evanjelickom kostole a pri rôznych iných vhodných príležitostiach. Spevácke a intepretačné možnosti spomenutých súborov boli dosť skromné, ale Martin vedel, ako napísať alebo prispôbiť skladby speváckym možnostiam ich členov. Ak sa zjavil intonačný alebo hlasový problém, zasahovalo sa na tvári miesta, opravilo, zmenilo, čo bolo treba, aby spevákom bolo ľahšie a poslucháčom čím priateľnejšie. Naša spolupráca v Slovenskom kultúrnom centre Pavla Jozefa Šafárika trvala niekoľko rokov. Zo spolku som neskoršie odišiel, ale Martin aj ďalej písal úpravy pre spomenuté súbory, a neskôr bola založená aj ženská spevácka skupina, ktorá sa tiež neobišla bez jeho úprav.

Najnáročnejšia spolupráca medzi Martinom a mnou bola pri príprave na vydanie zbierky ľudových piesní môjho otca pomenovanej *Ľudové piesne Slovákov vo Vojvodine*. Vo svojom úvode do knihy som napísal: „Ďakujem pánovi Martinovi Kmeťovi za jeho vzácnu pomoc, radu a obetavú prácu pri všetkých piesňach. Už od sameho vzniku myšlienky vydať túto zbierku, mal som jeho nezištnú podporu a pomoc.“

Keď som sa rozhodol knižne vydať pozostalosť po otcovi, jediný človek, ktorý k veci prispel so zápsimi, textami a analýzou, bol Martin. Ja som vyberal piesne zo zošitov, do ktorých ich otec zapisoval po dedinách s dátumom zápisu a také, prepísané som posielal Martinovi na kontrolu, kvôli možným variantom, na textové doplnenie atď. Vo svojom predslove k tejto zbierke Martin píše: „Toto je zbierka, ktorá mala byť vytlačená ako prvá, lebo je vskutku najstaršia.“ Otec začal piesne sústavnejšie zapisovať v máji v roku 1950. „To zbieranie bolo v prvom rade dobre zváženou spoločenskou potrebou, správne nasmerovanou na zveladenie našej hudobnej kultúry a pedagogiky.“ Martin vyzdvihuje aj veľkú dokumentačnú hodnotu tejto zbierky. V otcovej pozostalosti je viac než 1600 piesní, no v zbierke je len 784 zápisov.

Do dnešnej doby vyšlo niekoľko zbierok našich ľudových piesní: piesne z Kovačice (Pavel Tomáš a Pavel Baláž), piesne zo Starej Pazovy (Michal Filip, Juraj Miškovic a Martin Kmeť) a z Petrovca (Petrovská dedina, autorka Anna Péterská). Táto zbierka vyšla na Slovensku. Ďalej sú tu aj dva zošity zbierky *Zahrajte mi, muzikanti* (Ondreja Ivičiaka) a menšia zbierka Jána Lomena. Zapisovanie našich

piesní sa začalo ešte medzi dvoma vojnami. Známe sú zápisy Ondreja Mihála z Kovačice, Michala Litavského zo Starej Pazovy, tiež Jána Podhradského z Hložian. Zbierku textov so 450 pazovskými piesňami mal i Janko Šaš, úradník zo Starej Pazovy. Pazovské piesne zbieral aj VHV, tiež profesori petrovského gymnázia Ján Čajak ml. a Michal Rapoš. Čajak mal v rokoch 1923 – 1925 asi 450 zápisov ľudových piesní z Vojvodiny (hlavne z Báčky) – boli to iba texty ľudových piesní. Ukážky zápisov ľudových piesní Michala Rapoša vyšli v mnohých číslach *Nášho života*, literárneho časopisu Matice slovenskej medzi dvoma vojnami.

Keď hovorím o zapisovaní našich piesní, myslím si, že je miestne podať tu aj túto informáciu: Dr. Ladislav Leng vo svojom článku *Súčasný stav poznávania ľudovej hudobnej kultúry vojvodinských Slovákov* píše: „O poznanie väčšia zberateľská aktivita sa dá sledovať zo strany tunajších zberateľov, ktorí už koncom minulého storočia posielajú redakcii Slovenských spevov (je to najstaršia súhrnná zbierka slovenských ľudových piesní, publikovaná v rokoch 1880 – 1926, obsahujúca 1997 znotovaných piesní) zo slovenských lokalít vo Vojvodine celkovo 127 znotovaných ľudových piesní. Boli to piesne z Hajdušice – v počte 70, z Petrovca – v počte 50 a z Kysáča – v počte 7. Značná časť – teda nie všetky – bola v uvedenej zbierke aj publikovaná.“

Dúfam, že Martinovu rôznorodú činnosť zhodnotia ďalší účastníci konferencie. Najviac by mali povedať etnomuzikológovia, posudok jeho zberateľskej a výskumnej, t. j. vedeckej práce by totiž mal vyjsť spod ich pera. Bolo by zaujímavé vidieť, ako sa oni pozerajú na jeho prácu *Pentatonika v staropazovských piesňach* (kde staropazovské piesne porovnáva s piesňami z Medzimuria), na jeho analýzu našich piesní alebo na to, do akej miery sú tunajšie piesne svojrázne, naše, a ktoré to piesne sme si doniesli zo starej vlasti. Podľa môjho otca z článku, ktorý prečítal na Sympóziu o tradičnej kultúre Slovákov v Novom Sade 22 – 25. októbra 1970, vyplýva, že viac ako 95 % piesní si naši predkovia doniesli zo starej vlasti. A keď sa hovorí o vplyve okolia na našu pieseň, otec tu píše: „Nachádzajú sa i prosté preklady srbských piesní, napr. *Od Bosne se turska vojska*, v Selenči máme pieseň *Keť som išjel od má milej*. Čo sa týka našich piesní, máme aj také prípady, že tá istá pieseň je v jednej osade v dúrovej a v druhej v mólovej stupnici. Ide o pieseň *Preléťela lastovjenka*, ktorá sa vo Vojlovici spieva v dúrovej a v Laliti v mólovej stupnici.

Na otázky, aký vplyv na našu pieseň mali hudobné nástroje (píšťalky alebo gajdy) a napr. aký vplyv má harmonika na piesne spievané v Starej Pazove, Martin vedel odpovedať a vo svojich článkoch a príspevkoch píše tak, aby to všetkým bolo jasné.

Na záver chcem vyzdvihnúť aj Martinovu schopnosť ovládať slovenskú terminológiu z oblasti hudby a pedagogiky, ktorú spomedzi nás len málo ľudí

pozná. Citujem z listu, ktorý Martin zaslal môjmu otcovi z Negotínu v roku 1970: „Každý môj obdiv na najčastejšie plne priliehavý výber a rozmiestnenie didaktického materiálu, na krásnu technickú úpravu, tiež kresbám, ktoré účinne môžu podnieť emotívny vzťah k hudbe. Chcel by som iba vyzdvihnúť skutočnosť, že si tým Slováci v S.F.R.J. zastali pomerne vysoko ponad republikový priemer v dosaheniach vyriešovania hudobno-výchovnej problematiky. Mne už Vaše učebnice poslúžili ako adut na republikovej konferencii Spoločnosti učiteľských škôl, keď bolo treba pri kryštalizácii metodických stanovísk dokázať, že hudbu možno prednášať i lepšie.“

RESUMÉ

Autor príspevku je dirigentom a osobnosťou, ktorá je dlhodobo prítomná v spoločensko-kultúrnom prostredí vojvodinských Slovákov. Zároveň je kolegom a dlhodobým spolupracovníkom Martina Kmeťa a tak sa v príspevku zmieňuje o ich hlavných styčných bodoch, ale aj o tom, akou Martin Kmeť, z perspektívy blízkeho kolegu, osobnosťou vlastne bol. A 12. muzikologickú konferenciu považuje za príležitosť vysloviť verejné poďakovanie Martinovi Kmeťovi za všetku prácu, ktorú vykonal v prospech hudobnej obce vojvodinských Slovákov. Svoju osobnú spoluprácu s M. Kmeťom rozdeľuje do troch období: obdobie štúdia na Hudobnej akadémii v Belehrade, obdobie spolupráce v Slovenskom kultúrnom centre Pavla Jozefa Šafárika v Novom Sade a obdobie prípravy na vydanie zbierky slovenských ľudových piesní, ktoré zapisoval Juraj Ferík st. Autor kvituje aj jazykovú vybavenosť, respektíve vysokú úroveň slovenského jazyka M. Kmeťa, ktorú nachádza okrem iného aj v korešpondencii s Jurajom Feríkom st.

REZIME

Autor teksta je dirigent i istaknuta ličnost društvene i kulturne scene vojvođanskih Slovaka, odnosno Vojvodine. Ujedno je bio i kolega i dugogodišnji saradnik Martina Kmeća, stoga u tekstu nabrāja oblasti njihove uzajamne saradnje, ali govori i o samoj Kmećovoj ličnosti i delu. Njegova saradnja sa M. Kmećom može se podeliti na tri dela: prvi period saradnje vezan je za studije na Muzičkoj akademiji u Beogradu, drugi se odnosi na delovanje u okviru Slovačkog kulturnog centra „P. J. Šafarik“ u Novom Sadu, dok je treći vezan za saradnju na pripremi izdanja zbirke slovačkih narodnih pesama Juraja Ferika st. izdate pod nazivom „Slovačke narodne pesme u Vojvodini“. Između ostalog, autor naglašava veoma visok nivo izražavanja na slovačkom jeziku koji nalazi u studijama, ali i u korešpondenciji između M. Kmeća i njegovog oca Juraja Ferika st. Autor teksta 12.

Muzikološku konferenciju shvata kao mogućnost da se javno zahvali Martinu Kmeću za celokupni rad koji je bio usmeren ka razvoju slovačke muzičke scene u Vojvodini.

PRÍLOHA

Ukážky zápisov ľudových piesní Michala Rapoša, ktoré boli zverejňované v časopise *Náš život* v tridsiatych rokoch 20 st.

M. R.

ĽUDOVÉ PIESNE SPIEVANÉ V PETROVCI

Horela lipka, horela...

Spieva sa mierne, obvyklým začatovaním a výkrutkami, niekde určitým nadšením.

Ho - re - la lip - ka, ho . . . re - la, ho - re - la lip - ka

ho - re - la, pod ňov má mi - lá se - de - la, pod ňov má

mi - . . lá se - de - la.

*Keť na ňu iskrí padali, žeci mláďenci plakali.
Ej, len tem edom ňeplakav, čo jej hlavíčku zavjazav.
(Porovnaj vydanie z r. 1882. a 1000 slov. ľud. piesní od V. Figúša.)*

Chodila liška...

Spieva sa rôžce, citne, obvyklým začatovaním a výkrutkami.

Cho - di - la li - . . . ška po ra - . . ňi, a Ja - nk

za ňov po - . . ma - . . li, cje - liv na lí . . šku,

decresc.

za - biv Ma - ri - šku, tam o - na le - . . ži na vr - šku.

Má ona sukňu červenú a na nej šňúrku zelenú,
očka má čjerne, líčka červené,
hlavička jej je zraňená.

Virjasli z jej hlávke tri ruže, žjadom s njih otrhnuť nemôže,
ena je bjela, druhá červená,
tá tretja žltí listok má.

Uvedov, opadov z ruži kvet, veľ som opustila celý svet,
oca, mamičku, brata, sestričku,
za enu voňavú ružičku (za teba, mój milí Jaňičku).

Keď frajer frajerku nechá...

*Spieva sa živo, nadséne, pritom obyč-
ným zahŕňovaním a výkrutkami.*

Keď fra - - jer fra - jer - ku na há,

nak si tú to pje-seň spje va,

nak si tú to pje - seň spje . . . va

Keď ma niekceš, ti mój milí, čo mi naháš na znamení?
Nahám ťi ja strom zelení, predo dverma zasadení.
Keď budeš von vichodíť, budeš na strom poverať.
Toto je ten strom zelení, čo mi nahav frajer verní.
Na tom strome bjela šatka, tam je milá naša láska.
Na tej šatki čjerna šňúrka, nak ťi bude do zármútk!
Rozdrap šatku na dve poli, naša láska v širom poli,
koňjec nášho milováňi.

M. R.

ĽUDOVÉ PIESNE SPIEVANÉ V PETROVCI

Nieto nad muškátom...

Spieva sa dosť živo, pochodovo. Nápev bol upotrebený i pre volebnú pieseň: „Hej, bratka Slováci, sem sa majte, pod Hodžovu zástavu si zastaňte...“, spievaná z príležitosti kulpinských poslancových volieb roku 1905. (Vid' str. 3 číslo 8, Národnej Jednoty so dňa 22. II. 1936.) Nápev upotrebil i p. staviteľ Harminec pri oprávke tunajšieho chóru, zaspieval svoj až 105 veršov.

mf

Nie-to nad mu-šká-tom pek-nej-ší kvet, Tak aj tem
A keď on u - ve - ňe ot - pa - ňe hneť,
člo-vek mla-dí, ňe-má on par-dom žja-ní, mu-sí on u-mr-tí,
jak ten sta-ri.

Ešte som tej noci z má milov spav,
a žjanej ňemoci som ňezbadav.
Pondelok po pov noci upadla do ňemoci,
jaj, Bože, prebože, daj pomoci! (aňi som sa od ňej ňeodobrav)

Povec mi, mámilá, čo ťa bolí,
pójdem ťi do Vjeňi pre doktori.
Bolja máa nohi, ruce, trápi máa moje srce,
že ja už ňebuďem tvoja více.

Ďatelinka drobná ňemá kráse,
keť ona uveňe, kvitŕie zase.
Taki je človek mladí, keť upaňe do chorobi,
pokjať mu sám Pán Boch ňedá radí.

A kebi to, milá, len Pán Boch dav,
čo som ťi slubuvav, bi vikonav,
na ňeckých zvonách zvoníť, aj prežalosňe trúbití,
do tmavého hrobu viprevadiť.

Dav bi ťi, mámilá, zo zlata kriš,
a na tem križoček meno Ježiš,
abi ľudja vedeli a na ten kriš hladeli,
že to ti, mámilá, tuná ležiš.

Voskovje svjece ti horet budú,
mládenci pod pjercami nješt ta budú.
Mládenci pod pjercami, djovčence pod vencami,
a ja sa zverbujem z regrutami.

[Porovnaj Slov. spevy r. 1890 číslo 221.
„Drobná šjalóčka“ a pieseň „Chodila Anička“ č. 13. z 1000 slov. ľud. piesní od V. Figuš].

Ja milujem...

Spieva sa rádo, zdĺhavo, smutne, zača-
hovaním a prechodnými výkrstkami. Pri 3.
a 4. verši sú v nápeve značnejšie zmeny,
najmä v zakončení. Typická žalosťaca pie-
seň, upomínajúca na pohrabné lamentácie.

Ja mi - lu - - - jem, ňesmjem po - ve - da - - - ti,

mo - ju lá - - - - sku ňi - ko - mu zja - vi - - - - ti,

a - - - bi o - - - - tom dru - hi ňe - - - zve -

de - - - - li, ej, musím šecko ta - - - - ji - - - - ti.

čo som ju ja ma - - - la od mojej mla - do - - - - stí.

a - - - ko bis' ma ňe - - - zna - - - - la.

ŠTYRI KONE VRANÉ...

Nápev a text od K. Kolárovej. Piese všeobecne známa. Spievaná je bistro, zatiahovuním a prítichodným vykrácaním. Sva-dobná (na kožoch pri odnášaní vŕbavy.)

Šti-ri ko-ňe vra-né pek-ní kan-tár ňe-ste, ej,
do-čkej ma džov-čat-ko za tri rō-čke e ... šte.

Čakala, čakala, oť pov noci do dňa,
ej, dokím ho dočkala, nebola mu honá.

Keť bis bola honá, ako si podobná,
ej, bov bi som ťa ja zav, čo si aj chudobná.

Chudobná, chudobná, s chudobného rodu,
ej, ale som poctivá, chvala Pánu Bohu.

Dobrá, darobná, maierina tužba,
ej, vŕ jej ju vŕhesje na tri razi družba.

Na prvom duchúičku, na druhom kasúičku,
ej, a na treťom rázi džovča (Katku, Anku, atp.)
za ručičku.

STALO SA MI, STALO...

Nápev a text od K. Kolárovej. Spieva sa zdŕhavo, smutne, zatiahovuním a prítichod-nými výkrutkami.

Sta-lo sa mi, sta - - lo čo sa mi ma - lo stal.
o - že - nil sa fra - jer, čo sa mi mal do - stal

Mgr.art. Kristína Lomenová, PhD.

PRÍNOS MARTINA KMEŤA K VÝSKUMU SLOVENSKEJ ĽUDOVEJ PIESNE V STAREJ PAZOVE

Slovenská ľudová pieseň v Starej Pazove má originálnu a jedinečnú podobu, s akou sa v ostatných slovenských lokalitách vo Vojvodine nestretávame, alebo aspoň nie v takej miere.¹ Líši sa hneď z niekoľkých aspektov: z tonálneho, metrického, melodického, pričom jedným z jej najcharakteristickejších znakov je bohatá aplikácia ozdôb, najmä pri prednese piesní pomalého charakteru.

Začiatky prvých zberateľských aktivít v Starej Pazove nie sú detailnejšie známe. Pravdepodobne sa nezachovali ani mená všetkých zberateľov. Medzi najstarších patrili predstavitelia slovenskej inteligencie, miestni učители, profesori a farári, ale len v ojedinelých prípadoch so systematickým hudobným vzdelaním. Nakoľko nešlo o profesionálne pripravených zberateľov, výsledkom ich činnosti bolo väčšinou zaznamenanie len textovej zložky piesní. Nám dostupné zdroje uvádzajú niekoľko mien, z ktorých môžeme spomenúť učiteľov Benjamína Kamenára [?] a Michala Litavského [?],² evanjelického farára, dramatika a prozaika Vladimíra Hurbana Vladimírovho (1884 – 1950) a profesora Michala Filipa (1915 – 1989).³

Pozoruhodné zápisy slovenských ľudových piesní zo Starej Pazovy, ktoré obsahujú aj melodické záznamy, sú výsledkom dlhoročnej práce najvýznamnejšieho dolnozemskeho zberateľa Juraja Feríka staršieho (1908 – 1993). Väčšina zápisov pochádza z 50. rokov 20. storočia, pričom niekoľko de-

¹ LENG, Ladislav: Hudobné pozoruhodnosti Staropazovskej piesne. In: TURČAN, Ján (ed.): Stará Pazova 1770 – 1970. Zborník štúdií a článkov. Nový Sad : Obzor, 1972, s. 340. KMEŤ, Martin: Tematicko-obsahové, hudobno-štruktúrálna a prednesové zvláštnosti staropazovských piesní. In: FILIP, Michal – MIŠKOVIC, Juraj – KMEŤ, Martin: Slovenské ľudové piesne zo Starej Pazovy. Báčsky Petrovec : Kultúra, 1996, s. 19 – 20. MIŠKOVIC, Juraj: K zbierke Slovenské ľudové piesne zo Starej Pazovy. In: FILIP, Michal – MIŠKOVIC, Juraj – KMEŤ, Martin: Slovenské ľudové piesne zo Starej Pazovy. Báčsky Petrovec : Kultúra, 1996, s. 11, s. 13.

² LILGE, KAROL: Stará Pazova, monografia. Myjava : tlačou a nákladom D. Pažického, 1932, reprint v roku 2010. Stará Pazova : Miestny odbor Matice slovenskej. Bomil Print, 2010, s. 222 – 234.

³ URBANCOVÁ, Hana: Výskum piesňovej tradície Slovákov vo Vojvodine – dokumentácia a reflexia In: SKLABINSKÁ, Milina (ed.): Slovenská hudba vo Vojvodine. Zborník prác X. konferencie muzikológov a hudobných odborníkov, Nový Sad, 21. novembra 2014. Nový Sad : Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny v Srbsku a Čiernej Hore, 2015, s. 16. MEDVEĐOVÁ, Anna: Živé pamäte národa. In: SKLABINSKÁ, Milina (ed.): Slovenská hudba vo Vojvodine. Zborník prác I. konferencie muzikológov a hudobných odborníkov, Nový Sad, 16. apríla 2005. Nový Sad : Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny v Srbsku a Čiernej Hore, 2006, s. 65 – 66. DÚŽEK, Stanislav: Etnomuzikologický výskum juhoslovanských Slovákov. In: Slovenský národopis, roč. 23, 1975, č. 2, s. 260.

siatok týchto záznamov je publikovaných v zbierke *Ľudové piesne Slovákov vo Vojvodine* (2004).⁴

Profesionálni zberatelia, etnomuzikológovia, ktorí sa zaujímali o slovenské ľudové piesne v Starej Pazove, pochádzali najmä z územia dnešného Slovenska. Ich záznamy obsahujú okrem textovej zložky melodické zápisy piesní, vrátane základných faktografických údajov (meno zberateľa, rok zápisu piesne, meno speváka, rok narodenia speváka, príp. jeho zamestnanie, meno obce). Podstatnou súčasťou ich etnomuzikologického výskumu bola aj teoretická reflexia zaznamenaného materiálu. Medzi týmito zberateľmi možno spomenúť štyroch etnomuzikológov. Prvým z nich bol hudobný folklorista a etnograf Karol Plicka (1894 – 1987). Výskum v Starej Pazove realizoval v roku 1937.⁵ V *Slovenskom spevníku I* (1961) sa nachádza 5 zápisov, ktoré pochádzajú zo Starej Pazovy, pričom dokumentujú aj ozdobný spev typický pre ľudovú pieseň v Starej Pazove. V súčasnosti prebieha výskum Plickovej pozostalosti,⁶ po ktorom bude možné s presnosťou určiť, koľko záznamov pochádza zo Starej Pazovy.

Pozoruhodný počet staropazovských piesní zozbieral významný etnomuzikológ Jozef Kresánek (1913 – 1986). Výskum prebiehal v roku 1947, v rámci neho zaznamenal až 304 piesní.⁷ Väčšina z nich však nikdy nebola publikovaná. Niektoré jeho zápisy môžeme nájsť v jeho publikácii *Slovenská ľudová pieseň zo stanoviska hudobného*.⁸

Podobne, ani záznamy etnomuzikologičky a folkloristky Sone Burlasovej (nar. 1927) doposiaľ neboli zverejnené v celom rozsahu. Výskum realizovala v 60. rokoch 20. storočia, pričom sa zamerala najmä na osadu Selenča.⁹ Počet zozbieraných piesní v Starej Pazove zatiaľ nie je známy. Niekoľko zápisov staropazovských slovenských ľudových piesní pochádza aj od etnomuzikológa Ladislava Lengy (1930 – 1973), ktorý bol členom výskumného tímu v prostredí vojvodinských Slovákov v 60. rokoch.¹⁰ Okrem detailných a presných záznamov, významná je aj jeho teoretická reflexia pazovských piesní. V štúdiu *Hudobné pozoruhodnosti Staropazovskej piesne* charakterizuje slovenskú ľudovú pieseň tejto lokality z tonálneho, melodického, ambitového a metrického as-

⁴ FERIK, Juraj: *Ľudové piesne Slovákov vo Vojvodine*. Báčsky Petrovec : Kultúra, 2004, s. 239 – 274.

⁵ PLICKA, Karol: *Slovenský spevník I*. Bratislava : Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, 1961, s. 10.

⁶ TIMKOVÁ, Miriam: Pozostalosť Karola Plicku a problémy jej spracovania. In: *Musicologica Slovaca*, roč. 32, 2015, č. 1, s. 62 – 85.

⁷ DÚŽEK, Ref. 3, s. 260. MIŠKOVIC, Ref. 1, s. 11.

⁸ URBANCOVÁ, Ref. 3, s. 14 – 15.

⁹ DÚŽEK, Ref. 3, s. 261.

¹⁰ URBANCOVÁ, Ref. 3, s. 18

pektu. Za jej najtypickejší znak považuje bohaté zastúpenie ozdôb.¹¹

Dlhodobému a systematickému výskumu slovenských ľudových piesní zo Starej Pazovy sa venoval muzikológ a etnomuzikológ Martin Kmeť (1926 – 2011). V podstate je jediným etnomuzikológom z prostredia vojvodinských Slovákov, ktorý sa zaoberal danou problematikou. Okrem zberateľskej činnosti, pozoruhodná je jeho teoretická reflexia staropazovských slovenských ľudových piesní, ktorá je v súčasnosti najbohatšia. Zoznam jeho publikácií sa nachádza v zborníku z 1. muzikologickej konferencie v Novom Sade z roku 2006, ktoré zhrnula hudobná teoretička Milina Sklabinská.¹² Avšak z päťdesiatich titulov, ktoré autorka uvádza, odbornej verejnosti je v súčasnosti dostupných len niekoľko z nich. Pri našom výskume slovenských ľudových piesní zo Starej Pazovy sme preto mohli vychádzať len z troch publikácií Martina Kmeťa, ktoré nám boli dostupné. Nakoľko sa v súčasnosti v rámci našej dizertačnej práce zaoberáme stavom zachovania piesňovej tradície v Starej Pazove, v rámci príspevku porovnávame Kmeťove výskumy s našimi vlastnými.

Najrozsiahlejšia štúdia Martina Kmeťa sa nachádza v zborníku Stará Pazova 1770 – 1970. V štúdiu s názvom *Vplyv ľudových hudobných nástrojov na vývin pazovského spievania* sa autor snaží objasniť niektoré špecifiká pazovského spevu. Zaoberá sa tu problematikou ozdobného spevu, pričom sa snaží o odhalenie jeho pôvodu. Pod pojmom ozdobný spev autor chápe rôzne ozdoby, trilly, glissandá. Zároveň upozorňuje na dlhodobý vývojový proces, ktorým ozdobný spev prešiel, kým nadobudol dnešnú podobu. Podľa Martina Kmeťa nejde o preberanie ozdôb zo srbskej ľudovej hudby, nakoľko hudobnoštruktúralny rozbor piesní túto možnosť nepripúšťa. Vonkajšia podoba piesní však pripomína srbský zdobený spev. Kmeť túto skutočnosť pripisuje hre na hudobných nástrojoch, ktorá bola estetickým vzorom pre obe kultúry.¹³ Opiera sa najmä o hudobnovedné výskumy, ktoré poukazujú na silný vplyv inštrumentálnej hudby na melodiku a stavbu ľudových nápevov. Vplyv hudobných nástrojov v Starej Pazove za posledných 200 rokov (do roku 1773) rozdeľuje do troch období:¹⁴

1. Prevaha aerofonických (dychových) nástrojov (od roku 1770 približne do roku 1870), predovšetkým píšťal.

¹¹ LENG, Ref. 1, s. 340 – 350.

¹² SKLABINSKÁ, Milina: O význame hudobnoteoretických reflexií etnomuzikológa Mr. Martina Kmeťa. In: SKLABINSKÁ, Milina (ed.): Slovenská hudba vo Vojvodine. Zborník prác z I. konferencie muzikológov a hudobných odborníkov, Nový Sad, 16. apríla 2005. Nový Sad : Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny v Srbsku a Čiernej Hore, 2006, s. 106 – 110.

¹³ KMEŤ, Martin: Vplyv ľudových hudobných nástrojov na vývin pazovského spievania. In: TURČAN, Ján (ed.): Stará Pazova 1770 – 1970. Zborník štúdií a článkov. Nový Sad : Obzor, 1971, s. 353.

¹⁴ Ref. 14, s. 357 – 360.

2. Prevaha chordofonických (strunových) nástrojov (ca do roku 1920), medzi ktorými spomína citary, cimbaly a husle.

3. Od roku 1920 prevaha ťahacích gombičkových harmoník, ktoré v ľudovej hudbe využívali najprv Srbi.

Pozoruhodnou a významnou súčasťou tejto štúdie sú detailné a dôsledné zápisy staropazovských ľudových piesní Martina Kmeťa, ktoré uvádzame v závere nášho príspevku.

Druhú štúdiu má názov *Tematicko-obsahové, hudobno-štrukturálne a prednesové zvláštnosti staropazovských piesní* (1996). Nachádza sa v zbierke piesní *Slovenské ľudové piesne zo Starej Pazovy*, pričom je najkomplexnejšia. Autor sa v nej snaží podať celostný obraz staropazovskej slovenskej ľudovej piesne. Podľa vzoru etnomuzikológov Alice a Oskára Elschekovcov radí piesne do druhovo-tematických skupín.¹⁵ Piesne charakterizuje aj z tonálneho hľadiska, pričom sa najviac zameriava na pentatonické piesne ako typické pre Starú Pazovu.

Podľa informácií, ktoré Kmeť uvádza, počet jeho vlastných zápisov piesní, ktoré sú zverejnené v danom spevníku, je minimálny.¹⁶ Podobne, malý počet zápisov pochádza od hudobne vzdelaných autorov ako je Juraj Ferík starší, Jozef Kresánek, Ladislav Leng, Karol Plicka či Michal Čemerský. Veľkú väčšinu melodických zápisov piesní uskutočnil laický zberateľ, učiteľ matematiky Juraj Miškovic. Zaznamenal melódie textov, ktoré zozbieral prof. Michal Filip (1915 – 1989). Prínos Martina Kmeťa ako spoluautora uvedeného spevníka spočíva predovšetkým v teoretickej reflexii a v etnomuzikologickej analýze 535 piesní. Z informácií, ktoré autor udáva, však vieme, že aj sám realizoval zberateľské aktivity v Starej Pazove. Nie je známe, či sú Kmeťove zápisy staropazovských ľudových piesní súčasťou verejne prístupného archívu alebo súkromnej zbierky. Vzhľadom na precíznosť pri zápise piesní by bolo prínosné a cenné jeho zápisy zozbierať a publikovať, nakoľko mnohí z informátorov, ktorí sa podieľali na výskume, v súčasnosti už nežijú. Publikácia by tak mohla poslúžiť nielen k ďalšiemu výskumu, ale zároveň ako cenná pamiatka, obzvlášť ak vezmeme do úvahy skutočnosť, že ozdobný spev v Starej Pazove v súčasnosti postupne zaniká.

Niektoré poznatky, ktoré autor v danej štúdii uvádza, sa potvrdili aj v rámci súčasného výskumu. Týkajú sa formy, metra, rytmickej zložky, ambitu, čiastočne tonality. Najčastejšia forma staropazovských piesní je štvordielna otvorená so schémou ABCD.¹⁷ Najzastúpenejšie metrum sa nachádza v pravi-

¹⁵ KMEŤ, Ref. 1, s. 25 – 26.

¹⁶ KMEŤ, Ref 1, s. 24, s. 42.

¹⁷ KMEŤ, Ref. 1, s. 30.

delnom 2/4 alebo 4/4 takte.¹⁸ Zaujímavý poznatok súvisí s ambitom, ktorý sa vyskytuje najčastejšie v rozsahu nony, oktávy a decimy. Úzky ambitus, typický pre staršie piesne (malý ambitus, ako ho autor označuje), bol veľmi ojedinelým javom už v čase, kedy daná publikácia vznikla. Už vtedy autor hovoril o minimálnom výskyte detských a výročných piesní,¹⁹ čo sa potvrdilo aj v rámci nášho výskumu. Magicko-rituálne piesne a piesne starej roľníckej kultúry v súčasnosti v Starej Pazove takmer nie sú (1,3 %), zatiaľ čo počet piesní pastiersko-valaskej kultúry (ako hudobnoštylovej vrstvy) dosahuje približne 9 % z celkového počtu zozbieraného materiálu. Avšak, niektoré z nich sú poznačené prvkami novouhorského štýlu – bodkovaným rytmom.²⁰

Napriek uvedenej skutočnosti, niektoré staropazovské slovenské ľudové piesne obsahujú výrazné archaické prvky. Kmeť ich dáva do súvislosti najmä s hypotonálnymi a pentatonickými piesňami. Počet hypotonálnych piesní nebol vysoký ani pri výskume M. Kmeťa, hovorí sa o 7,16 % takýchto piesní.²¹ V súčasnosti je ich počet ešte nižší. V rámci nášho výskumu ich celkový počet dosahoval 3,7 %.²² S archaickými znakmi sa možno stretnúť aj pri iných piesňach. Jedným z typických prvkov archaickosti je pokles centrálného tónu na spodnú veľkú sekundu.²³ Avšak túto skupinu piesní v rámci uvedených publikácií Kmeť bližšie necharakterizuje. Pokles spodnej sekundy dáva do súvislosti najmä s pentatonickými piesňami.

Medzi pentatonickými piesňami Kmeť odlišuje dve skupiny: piesne s dvoma medzerami v rade tónov a piesne s jednou medzerou v rade tónov. Pojem „medzera“ je termín Martina Kmeťa, ktorým označuje vzdialenosť dvoch intervalov v rozsahu malej tercie v pentatonickom rade tónov. V prvom prípade tak ide o anhemitonickú bezpoltónovú stupnicu, ktorá obsahuje dve malé tercie. Ďalšiu skupinu tvoria piesne s radom tónov, ktoré obsahujú len jednu malú terciu.

Ďalšie odlišenie súvisí s výskytom pentatoniky v rámci piesne. Existujú piesne obsahujúce čistú pentatoniku. Avšak mnohé zo staropazovských nápevov obsahujú iba jednu medzeru, ktorá je vo svojom priebehu, väčšinou pred koncom piesne, narušená (doplnená). Takéto piesne obsahujú tzv. *infrapentatoniku*.²⁴ Aj v rámci prvej štúdie autor hovorí o výskyte pentatoniky v staro-

¹⁸ KMEŤ, Ref. 1, s. 30.

¹⁹ KMEŤ, Ref. 1, s. 25.

²⁰ LOMEN, Kristína: Piesňová tradícia Slovákov v Starej Pazove. In: Ethnomusicologicum, roč. 6, 2016. (v tlači)

²¹ KMEŤ, Ref. 1, s. 33.

²² LOMEN, Ref. 20.

²³ KMEŤ, Ref. 1, s. 30 – 31.

²⁴ KMEŤ, Ref. 1, s. 32.

pazovských slovenských ľudových piesňach. Hovorí najmä o výskyte melódií zložených z tónov pentatonickkej bezpoltónovej stupnice, pričom vyčlenil dva bezpoltónové pentatonické rady. Z hľadiska ich vnútornej stavby môžeme konštatovať, že ide o pentatoniku DO, a pentatoniku RE,²⁵ pričom najčastejší výskyt pentatonických bezpoltónových radov DO a RE potvrdil aj náš výskum:

1. DO-pentatonika $c, d-f, g, a-(c')$
2. RO-pentatonika $d-f, g, a-c', (d')$.²⁶

Počet pentatonických piesní pri výskume Martina Kmeťa dosahoval 20 – 33 % z celkového piesňového repertoáru, pričom ich zastúpenie v minulosti mohlo byť ešte bohatšie.²⁷ Pentatonické piesne v rámci nášho výskumu tvoria len niečo málo nad 10 % zozbieraného materiálu.

V najkratšej štúdii z roku 1991 *Pentatonika u Međumurju i Staroj Pazovi – sličnosti i razlike* autor nachádza podobnosti a súvislosť medzi pentatonickými piesňami zo Starej Pazovy a piesňami pochádzajúcimi z oblasti nachádzajúcej sa na území dnešného Chorvátska. Zameriava sa tu len na pentatonické piesne. Hovorí o piatich typoch pentatoniky. Čiastočne hovorí ku genéze pentatoniky, v rámci ktorej vychádza aj z publikácie *Tonalita* (1982) Jozefa Kresánka. Taktiež sa venuje podobnostiam medzi staropazovskými pentatonickými piesňami s pentatonikou v chorvátskych ľudových piesňach z Medzimerskej župy, pričom spoločné korene pentatoniky týchto oblastí situuje do 10. storočia.²⁸

V závere nášho príspevku uvádzame niekoľko príkladov pentatonických piesní. Prvé 3 príklady sú zápisy Martina Kmeťa prevzaté zo štúdie *Vplyv ľudových hudobných nástrojov na vývin pazovského spievania*. Texty sú prevzaté zo zbierky piesní *Slovenské ľudové piesne zo Starej Pazovy*. Ostatné príklady sú výsledkom nášho vlastného výskumu z roku 2014.

Prínos Martina Kmeťa k výskumu slovenskej ľudovej piesne v Starej Pazove je viacnásobný: ako jediný etnomuzikológ načrtol možný pôvod staropazovského ozdobného spevu, jeho analýzy predstavujú doposiaľ najkomplexnejšie spracovanie staropazovských slovenských ľudových piesní, zápisy jeho piesní sú dôsledné a komplexné (aj keď ich je v publikovanom spevníku minimum). Avšak, pre ucelený obraz o diele Martina Kmeťa sa ako nevyhnutnosť javí potreba sprístupniť jeho publikácie, prípadne vydať dielo,

²⁵ KMEŤ, Ref. 13, 354.

²⁶ KRESÁNEK, Jozef: *Tonalita*. Bratislava : Opus, 1982, s. 60 – 69.

²⁷ KMEŤ, Ref. 13, s. 355.

²⁸ KMEŤ, Martin: *Pentatonika u Međumurju i Staroj Pazovi – sličnosti i razlike*. In: *Narodna umjetnost. Rasprave i prilozii uz stogodišnjicu rođenja Vinka Žganca*, (Čakovec, 25 – 27. 10. 1990). Posebno izdanje 3, Zagreb, 1991, s. 367 – 376.

ktoré by zahŕňalo kompletnú teoretickú reflexiu tohto autora. Takéto súborné dielo by malo veľký význam aj pre ďalší výskum slovenských ľudových piesní nielen v Starej Pazove, ale aj v ďalších slovenských lokalitách vo Vojvodine.

PRÍKLAD 1

Balada: Ana moja, spev: Juraj Ondřík st. (1909 – 1989),

zápis: Martin Kmeť, február 1965, Stará Pazova²⁹

Rubato-parlando $\text{♩} = 63-70$
 A - na mo - ja A - na choj - že mi na vo - du;
 na - vo - du stu - de - ná pod líp - ku ze - - - - Ye - ná.

1. Ana moja, Ana,
chojže mi na vodu,
/: na vodu studenú
pod lípku zelenú. :/
2. Ja ňepójdem bosá,
studená je rosa,
/: rosička studená,
sňahu do kolena. :/
3. Bohdaj si sa, Ana,
kemeňom ti stála,
/: kemeňom meravím,
drevom javorovím. :/

²⁹ FILIP, Michal – MIŠKOVIC, Juraj – KMEŤ, Martin: Slovenské ľudové piesne zo Starej Pazovy. Báčsky Petrovec : Kultúra, 1996, s. 53.

PRÍKLAD 2

Tam s tej straňe Dunaja, spev: Martin Gašpar (1930),
zápis: Martin Kmeť, február, 1964, Stará Pazova³⁰

Glusto $\text{♩} = \text{cca } 73$

Tan (s) tej stra-ňe Du- na - ja, tam u-vi- diš Kuľ- ha- va.

Aj, Kuľ- hav- ka ša-ti pe- rie po trá-ve ich pre-stie-ra.

The image shows a musical score for a song. It consists of two staves of music in a 2/4 time signature. The first staff has a tempo marking 'Glusto' and a metronome marking '♩ = cca 73'. The second staff has a tempo marking 'Glusto' and a metronome marking '♩ = 129'. The lyrics are written below the notes. There are some performance markings like 'C(18)', 'A(A♯)', 'Av', and '(18)'.

PRÍKLAD 3

Vojenská pieseň: F tej Pazove na pláci, spev: Mária Tušiaková (1931),
zápis: Martin Kmeť, 1964, Báčsky Petrovec

Glusto $\text{♩} = 129$

(F) tej Pa - zo - ve na plá-ci bie-la ru-ža. pre-kvi-ča.

Eđ- na mat- ka si - na ma- la aj to - ho jej za-ří ta.

The image shows a musical score for a song. It consists of two staves of music in a 2/4 time signature. The first staff has a tempo marking 'Glusto' and a metronome marking '♩ = 129'. The second staff has a tempo marking 'Glusto' and a metronome marking '♩ = 129'. The lyrics are written below the notes.

1. F tej Pazove na pláci
bjela ruža prekvitá,
/: ena matka sina mala,
aj toho jej zalí ta. :/
2. Ňeplačte vi, mamička,
mám ja mójho koňička,
/: ke ja dolu z ňeho spadňem,
zabolí ma hlavička. :/

³⁰ Kompletňý text od uvedeného speváka nebol k dispozícii.

3. Hlavička ma zaboľí,
šablička mi zazvoňí,
/: z mójho rodu na mój pohrab
žiadňi ľudia ňepridu. :/

4. Ňepríde mi oĎedz, mať,
aňi sestra, aňi brat,
/: aňi moja frajeruočka
ňepríde sa odobrať. :/

5. Odo mňa sa odobrať,
pravú rúčku mi podať,
/: pravú rúčku na rozlúčku,
ňečakaj ma, milá, vjac. :/

PRÍKLAD 4

Lúboštná pieseň: Mala som ja ľem edňiho frajera,
spev: spevácka skupina pazovských žien,
zápis: Kristína Lomenová, apríl 2014, Stará Pazova

1. Mala som ja ľem edňiho frajera,
chodievau k nám, aj to velmej zavela,
/: chodievau k nám, aj ugaziv chodňiček,
ved' banujem ja za ťebou, Jaňiček. :/

2. /: Ved' banujem, aľe viacej ňebud'em,
moje srce žialom moriť ňebud'em. :/
/: Ved' banujem, aľe viacej ňebud'em,
moje srce žialom moriť ňebud'em. :/

3. Vieš ti, milí, čo si ti mňa sľubuvau,
keť si ti k nám každy večer choďievau.
/: Sľubuvav si, že ma ničgda ňenaháš,
falošní si, aj falošnie reči máš. :/

4. Ti si misľev, že sa budeš vismievať,
bo ti budeš, milí, za mňou banuvať.
/: Keď ma ňekceš, ňemisíš ma ani zjať,
prídu iní, čo ma budú milovať. :/

PRÍKLAD 5

Vystahovalecká pieseň: Ke som sa ja z nášho kraju do Ameriki zberav,
spev: Mária Hrehorová (nar. 1950),
zápis: Kristína Lomenová, jún 2014, Stará Pazova

Handwritten musical score for the song "Ke som sa ja z nášho kraju do Ameriki zberav". The score is written on four staves in a single system. The first three staves contain the vocal line with lyrics in Slovak. The fourth staff contains the piano accompaniment. The lyrics are: "Ke som sa ja z nášho kraju do Ameriki zberav, žiadňimu som človekovi na známošť to ňedávau. /: Ľem mi eno lúto bolo, že ja ňemám tam ničoho, a že tájďem tak ďaleko, za to more širokuô. :/".

1. Ke som sa ja z nášho kraju
do Ameriki zberav,
žiadňimu som človekovi
na známošť to ňedávau.
/: Ľem mi eno lúto bolo,
že ja ňemám tam ničoho,
a že tájďem tak ďaleko,
za to more širokuô. :/

2. Keď zme prišli na štáciju
už mašina pískala,
aj tá moja mladá žena
prežalosne plakala.
/: Ďeťi plačú, nariekajú,
že si oca viprávajú,
a že im tak tá deľako
za to more širokuo. :/

PRÍKLAD 6

Vojenská pieseň (balada): Pri tej hore,

spev: Pavel Lešťan (1964 – 2015),

zápis: Kristína Lomenová, apríl 2014, Stará Pazova

1. Pri tej hore, pri zeleňej,
pri studnički vizrúbeňej,
/: sedí Jaňík dorúbaňí,
veľkom žiali rožialeňí, Bože mój. :/

2. Prišla k němu jeho maťi,
začala ho nariekaťi.
/: Sim mój milí, premileňí,
čože ťa tak velmo bolí, Bože mój. :/

3. Ak ťa hlávka, poviažem ťi,
ak ťa bôčok, povijem ťi.
/: Mamko moja premilená,
narobila mi to vojna, Bože mój. :/

PRÍKLAD 7

Lúbstná pieseň: Ťaško mi je zomrieť,

spev: Ján Pecník (nar. 1930),

zápis: Kristína Lomenová, apríl 2014, Stará Pazova

1. Ťaško mi je zomrieť,
ke ma nič ňebolí.
Ťaško je milovať,
ej, to čo ňe maš g vóli.
2. G vóli je mňa, g vóli,
edom šuhaj švárňi,
edom šuhaj švárňi,
ej, s čierňima očami.
Ešte mi je g vólši,
ej, edom počerňejší.
3. Edom počerňejší,
s čierňima očami.
Ňesmiem ho milovať,
ej, skrz mojej materi.
4. Mať moja, mať moja,
mať moja ňi verná,
s frajerom vereňím
ej, zhovárať mi ňedá.
5. S frajerom mi ňedá,
a z druhím mi káže.
Mať moja ňi verná,
ej, s kím mi svet zaviazže.

PRÍKLAD 8

Balada: Mala matka sjedmich sinov,

spev: Mária Hrehorová (nar. 1950),

zápis: Kristína Lomenová, jún 2014, Stará Pazova

1. /: Mala matka sjedmich sinov :/
/: aj tú osmu Katarínu. :/

2. /: Dala ju ona slúžiťi :/
/: do ´ercegoviho domu. :/

3. /: Katarína kravu dojí, :/
/: mladí herceg pri nej stojí. :/

4. /: Katarína mlieko cedí, :/
/: mladí herceg pri nej sedí. :/

5. /: Mladí herceg vojnu strojí, :/
/: Katarína samodruhá. :/

6. /: Hercegova stará maťi :/
/: dala Katku dovolati. :/

7. /: Katarína, céra moja ://
/: ot koho si samodruhá. :/

8. /: Ot koho bi ja iného, :/
/: ot hercega aj mladiho. :/

9. /: Katarína, céra moja, :/
/: akú si smrť zaslúžila. :/

10. /: Či ťa živú zahrabaťi, :/
/: či na kusi posekaťi. :/
11. /: Ňi ma živú zahrabaťi, :/
/: ľem na kusi posekaťi. :/
12. /: Už ju ona posekala, :/
/: šírom sveťe zahrabala. :/
13. Iďe herceg z vojňe domov,
šecke koňe zakračujú,
/: hercegove zaskacujú. :/
14. /: Aj keď prišou aj pred vráti :/
otvor že mi, otvor vráti
nak si vidím Katarínu.
15. /: Či je s cérou a či sinom, :/
/: a či ešťe samodruhou. :/
16. /: Ňije s cérou, aňi sinom, :/
/: aňi ešťe samodruhou. :/
17. /: Už je ona posekaná, :/
/: šírom sveťe zahrabaná. :/
18. /: Mladí herceg ňišt ňemeškau, :/
/: ľem zo stola dva nože brau. :/
19. /: Edňím nožom hrop si kopau, :/
/: druhím nožom srce sekau. :/
20. /: Tu nak ľeží ťelo s ťelom, :/
/: aj tri duše s Pánom Bohom. :/

PRÍKLAD 9

Balada: Pri brode na vođe,

spev: Jaroslava Vršková-Opavská (nar. 1986),

zápis: Kristína Lomenová, apríl 2014, Stará Pazova

1. Pri brode na
vođe koňe vodu pijú.
/: Koňe sa nad vodu,
a Jaňík pod vodu. :/

2. Koňe zrihotali,
ako bi plakali,
/: ako bi Aňički
na známost dávali. :/

3. Anka nemeškala,
fišerom bežala.
Fišeri, fišeri,
chitajte mi ribu,
chitajte mi ribu
mójmu srcu ľibú.

4. Prví raz potiahli,
kalap mu viťiahli.
/: Ňije to tá riba
mójmu srcu ľibá. :/

5. Druhí raz potiahli,
Jaňíka viťiahli.
/: Toto je tá riba
mójmu srcu ľibá. :/

PRÍKLAD 10

Lúbostná pieseň: Žiav, žiav, žiav mi je,

spev: Anka Sabová (nar. 1965),

zápis: Kristína Lomenová, apríl 2014, Stará Pazova

1. Žiav, žiav, žiav mi je,
 ňikto ňevie, čo mi je,
 /: ľem to moje edno srce
 žiaľom zahiňie. :/

2. Žiav, žiav, komu žiav,
 ve mňa frajer zana hau.
 /: Rospomeň sa na tie reči,
 čo si sľubuvau. :/

3. Sľubuvau si mi,
 na teľe aj na duši,
 /: že sa naša verná láska
 ňigda ňezruší. :/

4. Už sa zrušila,
 ľebo že sa misela,
 /: ľebo že ti druhá milá
 ručňík višila. :/

RESUMÉ

Autorka príspevku sa zameriava na doterajší výskum slovenských ľudových piesní v Starej Pazove, pričom dôraz kladie na dielo dolnozemskeho muzikológa a etnomuzikológa Martina Kmeťa. Vychádza z jeho troch štúdií, z ktorých sú prvé dve kľúčové pre výskum ľudových piesní v Starej Pazove – *Vplyv ľudových hudobných nástrojov na vývin pazovského spievania a tematicko-obsahové, hudobno-štrukturálne a prednesové zvláštnosti staropazovských piesní*. V príspevku zhrnula jeho prínos k výskumu piesní v Starej Pazove, ale poukazuje i na dôležitosť sprístupnenia jeho ďalších diel, ktoré by pomohli vytvoriť celkový obraz o diele Martina Kmeťa.

REZIME

Autorka teksta analizira dosadašnja istraživanja slovačkih narodnih pesama u Staroj Pazovi, i u tom kontekstu njen glavni oslonac predstavljaju studije muzikologa i etnomuzikologa sa prostora tzv. Donje zemlje Martina Kmeća. Oslanja se na tri studije, od kojih su dve ključne za istraživanje narodnih pesama u Staroj Pazovi: „Uticaj narodnih muzičkih instrumenata na razvoj pazovačkog pevanja“ i „Tematsko-sadržajne, muzičko-strukturalne i izvođačke osobnosti pazovačkih pesama“. U tekstu autorka nastoji da obuhvati Kmećov doprinos istraživanju pesama u Staroj Pazovi, a takođe ukazuje na važnost povećanja dostupnosti njegovih dela, koja bi upotpunila celokupnu sliku o doprinosu dela Martina Kmeća.

POUŽITÁ LITERATÚRA:

DÚŽEK, Stanislav: Etnomuzikologický výskum juhoslovanských Slovákov. In: Slovenský národopis, roč. 23, 1975, č. 2, s. 259 – 264.

FERÍK, Juraj: *Ľudové piesne Slovákov vo Vojvodine*. Báčsky Petrovec : Kultúra, 2004.

FILIP, Michal – MIŠKOVIC, Juraj – KMEŤ, Martin: Slovenské ľudové piesne zo Starej Pazovy. Báčsky Petrovec : Kultúra, 1996.

KMEŤ, Martin: Pentatonika u Međumurju i Staroj Pazovi – sličnosti i razlike. In: *Narodna umjetnost*. Rasprave i prilozi uz stogodišnjicu rođenja Vinka Žganca, (Čakovec, 25 – 27. 10. 1990). Posebno izdanje 3, Zagreb, 1991.

KMEŤ, Martin: Tematicko-obsahové, hudobno-štrukturálne a prednesové zvláštnosti staropazovských piesní. In: FILIP, Michal – MIŠKOVIC, Juraj – KMEŤ, Martin: Slovenské ľudové piesne zo Starej Pazovy. Báčsky Petrovec : Kultúra, 1996.

KMEŤ, Martin: Vplyv ľudových hudobných nástrojov na vývin pazovského spievania. In: TURČAN, Ján (ed.): *Stará Pazova 1770 – 1970*. Zborník štúdií a článkov. Nový Sad : Obzor, 1971.

KRESÁNEK, Jozef: Tonalita. Bratislava : Opus, 1982.

LENG, Ladislav: Hudobné pozoruhodnosti staropazovskej piesne. In: TURČAN, Ján (ed.): *Stará Pazova 1770 – 1970*. Zborník štúdií a článkov. Nový Sad : Obzor, 1972.

LILGE, Karol: *Stará Pazova, monografia*. Myjava : tlačou a nákladom D. Pažického, 1932, reprint v roku 2010. Stará Pazova : Miestny odbor Matice slovenskej. Bomil Print, 2010.

LOMEN, Kristina: Piesňová tradícia Slovákov v Starej Pazove. In: *Ethnomusicologicum*, roč. 6, 2016. (v tlači)

MEDVEĎOVÁ, Anna: Živé pamäte národa. In: SKLABINSKÁ, Milina (ed.): *Slovenská hudba vo Vojvodine*. Zborník prác z I. konferencie muzikológov a hudobných odborníkov, Nový Sad, 16. apríla 2005. Nový Sad : Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny v Srbsku a Čiernej Hore, 2006.

MIŠKOVIC, Juraj: K zbierke Slovenské ľudové piesne zo Starej Pazovy. In: FLIP, Michal – MIŠKOVIC, Juraj – KMEŤ, Martin: *Slovenské ľudové piesne zo Starej Pazovy*. Báčsky Petrovec : Kultúra, 1996.

PLICKA, Karol: Slovenský spevník I. Bratislava : Štátne hudobné nakladateľstvo, 1961.

SKLABINSKÁ, Milina: O význame hudobnoteoretických reflexií etnomuzikológa Mr. Martina Kmeťa. In: SKLABINSKÁ, Milina (ed.): *Slovenská hudba vo Vojvodine*. Zborník prác z I. konferencie muzikológov a hudobných odborníkov, Nový Sad, 16. apríla 2005. Nový Sad : Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny v Srbsku a Čiernej Hore, 2006.

ŠVEHLÁK, Svetozár: Ľudová balada u juhoslovanských Slovákov. Príspevok k poznaniu života folklórneho žánru v izolovanom prostredí. In: *Slovenský národopis*, roč. 23, 1975, č. 2, s. 253 – 254.

TIMKOVÁ, Miriam: Pozostalosť Karola Plicku a problémy jej spracovania. In: *Musicologica Slovaca*, roč. 32, 2015, č. 1, s. 62 – 85.

URBANCOVÁ, Hana: Výskum piesňovej tradície Slovákov vo Vojvodine – dokumentácia a reflexia In: SKLABINSKÁ, Milina (ed.): *Slovenská hudba vo Vojvodine*. Zborník prác X. konferencie muzikológov a hudobných odborníkov, Nový Sad, 21. novembra 2014. Nový Sad : Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny v Srbsku a Čiernej Hore, 2015.

Mgr. art. Milina Sklabinská PhD.

MUZIKOLOGICKÉ PRÁCE MARTINA KMEŤA

Martin Kmeť bol jedinečnou osobnosťou slovenského vojvodinského kultúrneho prostredia a jeho dielo v oblasti hudby, osobitne etnomuzikológie, podstatne presahuje tieto rámce. So štúdiami M. Kmeťa som sa oboznámila ešte ako študentka Vysokiej školy múzických umení v Bratislave v odbore teórie hudby, keď sme pripravovali naše študentské konferencie a keď som si dala za cieľ predstaviť slovenskú ľudovú pieseň vo Vojvodine svojim kolegom na Slovensku. Jednoznačne to bol Martin Kmeť, o jeho fundované etnomuzikologické práce sa bolo možné opierať a na nich stavať. Česť zoznámiť sa s M. Kmeťom som mala po návrate zo štúdií zo Slovenska do Vojvodiny. Moje aktívne pôsobenie vo Výbore pre kultúru NRSNM a odhodlanie zorganizovať 1. muzikologickú konferenciu sa stretlo s veľkou podporou M. Kmeťa. V práci prvej konferencie, ktorá sa konala 16. apríla 2005, sa osobne zúčastnil a veľmi kvitoval skutočnosti, že sa začína nová kapitola v organizovanom pôsobení nevelkého počtu akademických hudobníkov z našej komunity. Vzhľadom na to, že som práve zblízka mala možnosť pozorovať veľkosť diela, ktoré akoby zostávalo nepovšimnuté zo strany širšej verejnosti, rozhodla som sa venovať svoje postgraduálne štúdium práve dokumentovaniu, zosystematizovaniu, analýze a prezentácii hudobných a estetických prác Martina Kmeťa. V roku 2013 som sa zapísala na doktorandské štúdium v externej forme štúdia na Katedre estetiky Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave u školiteľa doc. PhDr. Michala Babiaka CSc. Výsledkom tohto štúdia, verím, čoskoro bude i dizertačná práca na tému *Esteticko-hudobné práce Martina Kmeťa*. Vzhľadom na to, že sa už tri roky aktívne venujem jeho dielu, v príspevku pre našu 12. konferenciu sa pokúsim zhrnúť ciele mojej dizertačnej práce a osobitne sa sústredím na oblasť estetických a hudobných štúdií Martina Kmeťa. Verím, že dizertačná práca bude v dohľadnej dobe publikovaná ako celok a že tak konferenciou s názvom *Život a dielo Martina Kmeťa*, jej odborným zborníkom, ale aj dizertačnou prácou na tému *Esteticko-hudobné práce Martina Kmeťa*, ktorú pripravujem, sa podarí podstatne prispieť k bližšiemu poznaniu odkazov, ktoré nám Martin Kmeť nesebecky zanechal. Verím, že sa k mnohým jeho myšlienkam a výrokom ešte budeme vracáť a že nám budú majákom aj v ďalšej verejnej práci v prospech rozvoja a zveľaďovania slovenského vojvodinského hudobného života.

STRUČNÝ PREHĽAD ŠTÚDIÍ MARTINA KMEŤA

M. Kmeť napísal úhrne 50 odborných štúdií v slovenskom, srbskom a dve v maďarskom jazyku¹. Väčšina z týchto prác je zameraná na analýzu slovenských ľudových piesní Slovákov vo Vojvodine. Pre potreby dnešnej konferencie ich môžeme zrekapitulovať aj rozdelením do skupín, ktoré budú vytvorené berúc ohľad na ich zameranie, konkrétne na analýzu slovenských ľudových piesní vo Vojvodine, komparatívne štúdie, štúdie venované pazovskému spievaniu, štúdie venované piesňam z národno-oslobodzovacieho boja, štúdie, ktoré reagujú na iné zverejnené práce, respektíve na tie, ktoré majú za cieľ zareagovať na aktuálnu hudobnú ponuku. Takýmto triedením chceme získať prehľadnosť všetkých štúdií a poukázať na skutočnosť, že ústredným záujmom M. Kmeťa boli slovenské ľudové piesne a ich podoby, ktoré nachádzame v komunite Slovákov vo Vojvodine.

V tomto triedení uvádzame iba názvy štúdií a rok vydania, vzhľadom na to, že kompletný zoznam publikačnej činnosti M. Kmeťa so všetkými relevantnými údajmi sme publikovali v Zborníku prác I. muzikologickej konferencie Slovenská hudba vo Vojvodine v roku 2005².

1. Štúdie zamerané na analýzu slovenských ľudových piesní vo Vojvodine

Niektoré charakteristiky ľudových piesní juhoslovanských Slovákov, 1964

Výskyt starých tonalít v ľudových piesňach vojvodinských Slovákov, 1973

Narodne pesme vojvođanskih Slovaka u poređenju sa narodnim pesmama u Slovačkoj, 1973
--

Folklorna muzika Slovaka u SFRJ u svetlu dosadašnjih proučavanja (preložené a vytlačené v angličtine), 1985

Etnološko-folkloristički prikaz razvitka Slovaka u Vojvodini, 1987
--

Suštinska pitanja višenacionalne zajednice Vojvodine i folklorna istraživanja, 1990

Utvrđivanje najstarijih tipova svadbenih napeva kod vojvodjanskih Slovaka, 1990

¹ Práce *Ľudová pieseň a piesne Slovákov v Juhoslávii* a *Slovenská vojvodinská ľudová pieseň z prelomu tisícročia* sú zachované v rukopisoch.

² Slovenská hudba vo Vojvodine 2005. Zborník prác z I. konferencie muzikológov a hudobných odborníkov. Nový Sad: NRSNM (16. apríla 2005). ISBN: 86-86263-01-1.

Prilike i stanje pismenosti u slovačkim školama tokom XIX veka u Vojvodini, 1991
Neobični zanati u slovačkim narodnim pesmama iz Vojvodine (Antizanatlijske pesme), 1992
Narodne pesme kao etnografski dokumenti života u seljačkim kućama i domaćinstvima kod Slovaka u Vojvodini, 1993
Nalaz reči „salaš“ u slovačkim narodnim pesmama, 1994
Najtipičnije slovačke narodne pesme o vodama, 1995
Poetsko-muzički prikaz komšiluka kroz slovačke narodne pesme, 1996
Cigani (Romi) u slovačkim narodnim pesmama, 1997
Ľudová pieseň a piesne Slovákov v Juhoslávii – prednáška v SKUS-e Šafárik, 1999
Slovačke narodne pesme o kupoprodaji, 2003
K ľudovým piesňam Juraja Feríka st., 2004
Slovačke narodne pesme u vezi sa dudom, 2004
Ľudové piesne Slovákov vo Vojvodine v roku 2000, 2005
Pesme o slovačkim i drugim selima, 2005

2. Komparativne štúdie

Ľudové piesne vojvodinských Slovákov v porovnaní s ľudovými piesňami na Slovensku, 1974
Kodály, Bartók és kortársai, hatásuk a zenei élet gazdagítására Jugoszláviában (Kodály, Bartók a vplyv ich súčasníkov na obohatenie hudobného života v Juhoslávii), 1982
Neka pitanja komparativne etnomuzikologije u odnosu na ostvarene domete u toj oblasti, prilog za diskusiju na sastanku Etnomuzikologija u Jugoslaviji, 1983
Specifičnosti etnomuzikološke građe u Vojvodini u funkciji izražaja nacionalne ravnopravnosti, 1988
Ľudové piesne juhoslovanských Slovákov v porovnaní s ľudovými piesňami zo Slovenska, 1997

Štúdie zamerané na fenomén pazovského spievania

Vplyv ľudových hudobných nástrojov na vývin pazovského spievania, 1972

Vinko Zsganec Muraközi gyűjtésének Bartók által sajátosnak ítélt dalanyaga. (Obsahy medzimurskej zbierky Vinka Žganca, ktoré Bartók zhodnotil ako charakteristické), 1985 – Slovačke narodne pesme iz Stare Pazove, 1989

Mogućnosti etnomuzikološkog objašnjenja pojava pentatonike u Staroj Pazovi i u Međumurju, 1991

Pentatonika u Međumurju i Staroj Pazovi – sličnosti i razlike, 1991

Slovenské ľudové piesne zo Starej Pazovy, 1996

Oprava ku knihe Slovenské ľudové piesne zo Starej Pazovy, 2008

Štúdie zamerané na rozvoj hudby vojvodinských Slovákov

Hudobná tvorba Slovákov vo Vojvodine, 1976

O výbere piesní pre tradičný pivnícky festival, 1998

Podivný osud prvej notami vytlačenej našej piesne, 2000

Vyber si pesničku – pieseň a hudba v časopisoch pre deti a iné našou tlačou uverejnené hudobniny, 2000

Pre náš hudobno-spevácky život nastávajú lepšie časy, 2001

Štúdie zamerané na pieseň v odboji

Pieseň a hudba v ľudovej revolúcii, v XIV. V.Ú.S.B. a v pestovaní jej revolučných tradícií, 1980

Piesne spievané v brigáde, 1980

Piesne o brigáde po brigáde, 1980

Revolucionarne i borbene pesme kod Slovaka u Vojvodini i u XIV V.Ú.S.B. NOB, 1980

Melos NOB-e kao značajan činilac prožimanja nesrodnih muzikaliteta naroda Vojvodine, 1980

Stanje proučavanja kulture i umetnosti u NOB-i i socijalističkoj revoluciji, 1981

Prihvatjanje elemenata slovačke narodne i nacionalne muzičke kulture kroz radničko-revolucionarnu i partizansku pesmu u Vojvodini, 1983

Neke specifičnosti gradnje i strukture revolucionarnih i partizanskih napeva u Vojvodini, 1984

Uticaj raznih folklornih područja na muzičke i leksičko-poetske sadržaje pesama NOB-e Vojvodine, 1984

Popevke NOB-e kao faktori korenitih promena u folklornom stvaralaštvu AP Vojvodine, 1985

Popevke narodnooslobodilačke borbe u AP Vojvodini – uticaj raznih područja folklora na njihov sadržaj i oblik. Magistarski rad odbranjen 27. 6. 1990.

Reakcie na publikované práce

Naše úvahy a poznámky pri príležitosti vydania retrospektívnej národopisnej bibliografie od r. 1901 – 1960, 1994

Príčiny, dôsledky a prax uverejňovania prác z národopisu vojvodinských Slovákov v srbčine, 1998

ZÁKLADNÉ CHARAKTERISTIKY ĽUDOVÝCH PIESNÍ SLOVÁKOV VO VOJVODINE PODĽA MARTINA KMEŤA

M. Kmeť svoju prvú vedeckú štúdiu publikoval v roku 1964 pod názvom *Niektoré charakteristiky ľudových piesní juhoslovanských Slovákov*.³ Zverejnením tejto štúdie sa začali písať dejiny slovenskej vojvodinskej etnomuzikológie, ako to neskôr na sklonku svojho života vyhlásil. V skutočnosti ide o mimoriadne vyspelý a fundovaný text, ktorý signalizuje aj to, že autor má bohaté skúsenosti a veľmi široké spektrum poznatkov o danej oblasti a že hudobnú predstavivosť jednej minority chápe v širšom hudobnom kontexte – v celoslovenskom, celojuhoslovanskom, či dokonca stredoeurópskom. Už vtedy sa akoby pripravuje na mravčiu prácu s cieľom preskúmať celý korpus slovenských ľudových piesní vo Vojvodine, taktiež zhromaždiť všetky piesne, zosystematizovať a následne publikovať v zbierkach ľudových piesní, podobne ako to bolo na Slovensku vo vydaniach *Slovenské spevy*. Za dobrý začiatok považoval akciu Vojvodinského

³ In: Nový život, 1964, 4, č. 10-12, s. 269 – 284.

múzea, keď boli na magnetofónové pásky koncom 50. a začiatkom 60. rokov 20. storočia nahrané početné slovenské ľudové piesne. Vo svojich analýzach sa neraz odvoláva práve na tieto zápisy a na základe nich vyvodzuje závery v štúdiách o ľudovej piesni. *Na tomto poli čaká veľa práce. Treba sa zoznámiť s hudobným myslením nášho človeka, spoznať jeho hudobnú predstavivosť a jej charakteristiky a umožniť, aby získané poznatky poslúžili k praktickým účelom, pre výučbu v školách, ako základ pre ďalší vývoj hudobnej kultúry a inšpiračný zdroj pre budúcich skladateľov.* (Kmeť: 1964, 270).

MUZIKOLOŠKI OTSEK VOJVODANSKOG MUZEJA – NOVI SAD

Mesto i vreme zps. Novi Sad (Bac Petrovar) 8. VII. 1957
 Zps. muz.: Martin Kmet igrte _____ tekst: Juraj Ferik
 Prvi stih (naslov) Rolnik som ja...
 Pevac: Zuzanna Bartok star 68 god
 Roden 10. V. 1889 u Petrovar (poreklo) Slovak
 U kom mestu je daze vreme botavio _____ kada _____
 Od koga je naučio od stivena pre 32 gude Petrovar kada pre 32 god
 Da li je pismen da zvanje penzijski radnik
 Da li i drugi iz tog kraja znaju tu pesmu da, pevna se solo ili u grupi pri velikim svadbi, stanya ninya ili polacka na prola stid

1.) Tempo giusto. ♩ = 112 (cca) NB

2.)

o plukom skoson ja sa sedam pahambit
 Aho alato mita mi je siatina (7)
 kosba satva len premita hostina (7)

aho alato mita mi je siati- ma (9)
 kosba satva len premita hostina (7)

3.)

podpodoka propelienska pod večer (7)
 a ti enica tahor letiški tahor ber (7)
 potpodoka prepelenska poa večer (7)
 a ty enica tahor letiški tahor ber (7)

NB- na krajju valog oetha, u poslednjem taktu
 nalazi se: en paco ritinuto; obično ispred njeza
 se nalazi grupa hoja, mogla bi da se piše
 i ovako: , posto tempo veći prelazi u pcorit

NB¹ = Memorisha grisha

NB² = Traha je ma oznacenom mestu brisana.

4 N.B.¹ ♩ = cca 114

3 Tehaj in. Cvrzci kosa garda klaskke rotina (7)

3 hrote sbera vidnej trave gardina (3)

3 cvrzi kosa garda klaskke rotina (7) (8)

3 hrote sbera vidnej trave gardina (7)

5 Pre sedljaha pekna rola saj ma bit (7)

3 mah sa neda spluhom skosom rahambit

3 Pre sedljaha pekna rola saj ma bit (7)

3 mah sa neda spluhom skosom rahambit

3 Boh pozehnaj premitelcho volnitsa

3 von do rabe s potu travi chlebicka (8)

3 Boh pozehnaj premitelcho volnitsa

3 von do rabe s potu travi chlebicka

Už v prvej štúdií rozdeľuje slovenské vojvodinské piesne na piesne so starými tonálnymi kostrami a na skupinu novších piesní novouhorského typu. V kapitolách *Zberateľské akcie v minulosti a dnes*, *Svojrázne hudobnosťové prvky našich starých nápevov* a *Niektoré postrehy v súvisi s vývojom „novej“ a „novouhorskej“ piesne u nás* zverejňuje aj notové ukážky piesní, ich texty a analýzu hudobného materiálu, v ktorej sa odvoláva na systém analýzy M. Vasiljeviča: *Analýzu piesní podávam podľa systému M. Vasiljeviča, aký sa v srbskej hudobnej folkloristike upotrebuje, lebo ho pri takýchto skúmaniach a pri robení štatistík pokladám za najúčelnejší. Tento systém som použil i preto, že umožňuje ľuďom nezaspäťným do hudobnej folkloristiky najľahšie pochopiť, o čo ide* (Kmeť : 1964, 283). V analýze však tóny označené číslami na konci veršov uvádza tak podľa M. Vasiljeviča, ale aj podľa B. Bartóka. Z príspevku vidno, že okrem hudobnoteoretických prác srbského etnomuzikológa mal už v tomto čase dôverne preštudované aj práce J. Kresánka⁴, ale aj B. Bartóka. Fascinácia autochtónnou kultúrou, ktorú si Slováci vybudovali v inokultúrnom prostredí, ako aj možnosti zachovania takých tvarov, ktoré v miestach, odkiaľ si ich presídlenci prinášali, už ani neexistujú, ho ako vedca naskutku zaujali. Už v prvej štúdií definuje špecifická staršieho typu piesní, ktoré sa našli u vojvodinských Slovákov. Kresánkovo tvrdenie, že *pri chromatických mezotetrachordoch je hľadanie príkladov na autentické spojovanie ešte beznámejšie ako v predošlom spojovaní tetrachordov dórických* (Kresánek, 1951: 118) dopĺňa M. Kmeť poznaním, že práve v komunite vojvodinských Slovákov sa takéto príklady našli (napríklad pieseň *Čo sa stálo v údolí*). Je to priamy doklad o tom, ako uvádza, že *v izolovanej etnickej skupine, oddeľnej od vlasti, sa prvky tradičnej autentickej kultúry dlhšie zachovali* (Kmeť : 1964, 272). Piesne, ktoré si s najväčšou pravdepodobnosťou priniesli zo starej vlasti, patria do skupiny *polo-piesne polo-plačky mužské* (kvintakord semiditonický), napríklad piesne *Pri nitrianskej bráne* (uvádza iba text), *Kto peniaške potrebuje* (autentické spájanie tetrachordov lydických). Analýza ďalších piesní, ako sú *Na doliňe, na tej straňe, Stúpaj, Zuska, stúpaj* a ďalšie, boli akýmsi signálom slovenským etnomuzikológom, že to, čo považovali za zabudnuté vo vlastnom piesňovom materiáli, ešte stále konzervuje slovenská enkláva za hranicami Slovenska.

Pokiaľ ide o piesne, ktoré sa klasifikujú ako *nové* alebo *novouhorské* (Kmeť : 1964, 277), tie charakterizuje síce jednoduchšia harmonická forma, avšak o mnoho bohatší textový fond. Hoci sú vo všeobecnosti považované za výsledok maďarského vplyvu, sám M. Kmeť tvrdí, že ich vznik bol podmienený aj slovenskou kultúrou a slovenská pieseň mala pritom podstatný podiel. S podobným

⁴ Vplyv Kresánka jasne vidno v myšlienkach o hudobnej predstavivosti. Táto publikácia sa dostala do rúk M. Kmeťovi v roku 1954 a najvýraznejšie ovplyvnila jeho bádateľskú činnosť.

tvrdením sa stretávame aj u Bélu Bartóka v štúdiu *Maďarská ľudová hudba a ľudová hudba susedných národov* (Bartók, 1954: 99). A do tretice – pokiaľ ide o piesne vojvodinských Slovákov (bez ohľadu na to, či patria k starším alebo novším) – charakterizuje ich aj mólovosť. Ako hovorí M. Kmeť, *tak je to aj v slovenských regiónoch, z ktorých sa veľká časť vojvodinských Slovákov presídlňovala* (Hont, Novohrad) (Kmeť : 1964, 279).

V tejto prvej štúdiu sa M. Kmeť dotkol aj témy, ktorou sa zaoberal počas celého výskumného obdobia: pazovským spievaním. Jeho charakteristikou je to, že *zavrhuje* princíp slovenskej piesne – jeden tón na jednu slabiku, že používa veľký počet melizmov, glisánd a trilkovaní v speve. Podľa tejto prvej štúdie bola pentatonika podmienená hlavne mechanizmom harmoniky, diatónky, a tak sa aj pieseň tvarovala v týchto obmedzených výrazových možnostiach. Sám však opatrne pristupoval k definovaniu tohto javu a tvrdil, že pazovskú pentatoniku je potrebné ešte skúmať, zaznamenávať aj nástrojové prednesy, pripodobňovať ich k vokálnemu prednesu a tieto závery potvrdiť alebo poprieť. *Širokosiahle a dôkladné zrovnávacie práce budú môcť vrhnúť viac svetla na otázky: v akej miere ide o autochtónny vývin, o preberanie, o ráz vplyvov a pod.* (Kmeť : 1964, 281).

M. Kmeť si uvedomoval silu presídlenej komunity a jej snahu zachovať javy, ktoré už v mieste zrodu prekonali isté zmeny a vývoj. V ďalšom výskume sa zahĺbil do podstaty predharmonickej piesňovej kultúry. V roku 1973 publikoval štúdiu s názvom *Výskyt starých tonálnych štruktúr v ľudových piesňach vojvodinských Slovákov*⁵. Štúdiu napísal vo východnom Srbsku, v Negotíne, kde prednášal na Pedagogickej akadémii. Napriek tomu, že bol vzdialený od slovenskej komunity, ktorá je koncentrovaná vo Vojvodine, svoje práce zakladal na odborných štúdiách slovenských etnomuzikológov. Jeho východiskovými prácami boli *Slovenská ľudová pieseň zo stanoviska hudobného* od Jozefa Kresánka⁶, *Základná etnomuzikologická analýza* autorky Alice Elschekovej⁷, ako aj *Slovenské ľudové hudobné nástroje* od Ladislava Lenga⁸. V spomínanom príspevku opísal tonálne kostry predharmonického hudobného myslenia, analyzoval trojtónovú kosť a prechod od trojtónovej kostry k pentatonike⁹. Sú

⁵ In: Tradičná kultúra Slovákov vo Vojvodine. Zborník prác vedeckej konferencie v Novom Sade (22 – 24. októbra 1970). Nový Sad: Obzor 1973, s. 195 – 214.

⁶ Kresánek, J.: Slovenská ľudová pieseň zo stanoviska hudobného. Bratislava: Národné hudobné centrum, 1997.

⁷ In: Hudobnovedné štúdie, 1963, VI, s. 117 – 179.

⁸ Leng, L.: Slovenské ľudové hudobné nástroje. Bratislava: Slovenská akadémia vied, 1967.

⁹ Základom trojtónovej kostry sú dve čisté kvarty, ktoré môžu byť spojené autenticky alebo plagálne. O pentatonike hovorí v dvoch prípadoch – tá prvá je staršia, bezpoltónová (anhemitonická) v klesajúcom rade a druhá novšia (hemitonická), ktorá obsahuje dve veľké tercie. Používanie termínu pentatoniky sa vzťahovalo výlučne na bezpoltónovú päťtónovú tóninu, teda na čistú anhemitonickú pentatoniku.

to najstaršie piesne, ktoré sa u nás našli, a vďaka určitému konzervativizmu a odolávaniu vplyvom inonárodným, či vplyvom iných hudobných foriem, symbolizujú ľudovú obradnosť a spev, ktorý bol funkčne viazaný na primitívny spôsob života. Štúdia je mimoriadne vzácna pre lepšie pochopenie všetkých ďalších textov, ktoré analyzujú ľudovú pieseň, pretože práve v nej sú uvedené vzory, notové ukážky a vysvetlivky nevyhnutné pre kvalitné porozumenie ďalších analýz.

Ďalšia štúdia venovaná tonalite slovenských vojvodinských piesní a jej špecifikám vo vzťahu k celoslovenskému korpusu ľudových piesní vychádza v roku 1974. V časopise pre literatúru a kultúru *Nový život* totiž nachádzame príspevok M. Kmeťa s názvom *Slovenské ľudové piesne z Vojvodiny v porovnaní s ľudovými piesňami na Slovensku* (Kmeť : 1974, 548). Príspevok prináša vyčerpávajúci a obsahom mimoriadne kvalitný a zrelý materiál, ktorý môžeme označiť za jeden z jeho vrcholných textov¹⁰. Na to, aby piesne porovnal a následne analyzoval, mal v tom čase preštudovaných vyše tisíc nahraných alebo zapísaných ľudových piesní z vojvodinského prostredia.

Obálka časopisu *Nový život*, v ktorom je uverejnená prvá štúdia M. Kmeťa z roku 1964, č. 4.

Obálka časopisu *Nový život* z roku 1974, č. 6.

¹⁰ Zo štúdie vyplýva, že absolvoval literatúru všetkých popredných osobností zo Slovenska, ktoré sa tejto problematike venovali: Jozef Kresánek, Ladislav Leng, Alica Elscheková, Svetozár Švehlák. Badať tu tiež dôverné preštudovanie zbierok slovenských ľudových piesní Bélu Bartóka, Karola Plicku, Františka Poloczeka, Antona Cigera, Pavla Tonkoviča, Ladislava Galka a iných.

Piesne, ktoré spievajú vojvodinskí Slováci, rozdeľuje M. Kmeť do skupín: *Sťahovaním prinesené zo starej vlasti, Dodatočne importované zo Slovenska, Utvorené vo Vojvodine a Prebraté od iných národov a národností*. V prvej skupine nachádzame najväčší počet piesní. Keď porovnával s piesňami v Slovenských spevoch¹¹, poukazoval na štýlovo jednoduchšie a čistejšie, teda staršie varianty, ktoré boli na Dolnú zem prinesené, izolované a takto aj konzervované. Málo piesní je identických, v najväčšej miere sú to textové alebo melodické varianty. Druhý typ piesní šíri *romanticky prebudení učitelia, farári a iní jednotlivci* (Kmeť : 1974, 550). U nich bol rozhodujúci estetický moment, prinášali a rozširovali to, čo sa im páčilo, a aj percento identických piesní je tu najväčšie. V tretej skupine je omnoho menej piesní, k nim patria najmä tie, ktoré vznikli v národnooslobodzovacom boji v slovenských rotách. Štvrtá skupina je najmenšia a vzniká vtedy, keď sa ojedinele vyskytne slovenský text na melódiu srbskej piesne a pod. V rukopisnej prednáške M. Kmeťa nachádzame zaujímavú poznámku. Na vrchole svojej výskumnej činnosti navrhuje k štyrom základným skupinám priradiť ďalšiu: *Sťahovaním prinesené, ale teraz už neznáme na Slovensku. Mala by jej patriť patričná pozornosť, pretože vojvodinské piesne tvoria od 5 – 35 % originálnych piesní a textov* (Kmeť : rukopis).

Okrem toho, že M. Kmeť porovnával teritoriálnu kompatibilitu a s ňou spojené štýlové charakteristiky, príležitosti na spev, či povahu piesní, poukázal v spomínanom článku na analýzu tonálnych kostier podľa systému stanoveného J. Kresánkom. Analyzuje 305 melódií a delí ich na staré piesne predharmonické a nové piesne harmonické a novouhorské. Je zaujímavé, že z uvedeného počtu mali prevahu práve piesne so starými tonálnymi kostrami (158 : 147). Pri starých piesňach bolo 24 pentatonických, 34 tetrachordálnych, 7 kvintakordálno-tetrachordálnych, 52 kvintakordálnych, 39 kvintakordálno-harmonických¹². Zo stredovekých stupníc sa najviac vyskytuje dórická stupnica, typická pre južné Slovensko, mixolýd typický pre stredné Slovensko, zatiaľ čo vo vojvodinských piesňach takmer vôbec nemožno nájsť lydickú tóninu, ktorá je charakteristická pre hudbu severozápadného Slovenska. V nových piesňach našiel 16 piesní s kvintakordálnymi prvkami, 81 harmonických piesní (starší typ novej piesne), 26 s bodkovaným rytmom, 15 s rozvinutým typom novouhorskej piesne z konca 19. storočia a v 11 prípadoch je opačné kvintovanie, ktoré tiež patrí k novej piesni. Medzi piesňami nenašiel bodkovaný rytmus, ktorý sa pokladá za maďarský prvok v slovenskej ľudovej hudbe.

Najhodnotnejšou časťou príspevku a jeho analýzy je konštatovanie, že ty-

¹¹ GALKO, Ladislav: Slovenské spevy I. – VI. Bratislava: Opus, 1972.

¹² Ako už bolo vyššie uvedené, M. Kmeť používa pôvodné terminologické označenia, ktoré u J. Kresánka nachádzame v prvom vydaní diela Slovenská ľudová pieseň zo stanoviska hudobného.

pická vojvodinsko-slovenská tonálna štruktúra je *plagálne spojovanie úplných mólových kvintakordov* (Kmeť : 1974, 554). Názor, ktorý Kmeť vyjadril v prvej štúdiu, dopĺňa ďalším tvrdením a ukážkou piesne *Ťažko tomu síkorovi* (Kmeť : 1974, 554). Túto pieseň si zapísal v obci Selenča v roku 1949 a v príklade je jasne uvedený skok v rozpätí nóny v rámci jedného slova. Pieseň patrí do skupiny piesní prinesených zo Slovenska, možno ju nájsť aj v Kollárových Národných spievankách s názvom *Ťažko tomu síkorovi*. V závere hovorí aj o pentatónie. Podľa Kmeťa je u vojvodinských Slovákov asi 100 pentatonických melódií, najviac v Starej Pazove. Medzi analyzovanými 305 piesňami, ktoré len v malej miere boli zo Starej Pazovy, našiel 24 pentatonických, avšak nie v ambite kvinty alebo sexty (iba 5 z nich), ale v ambite nóny. V prílohe textu autor podáva rekapituláciu 306 piesní podľa Bartókovho systému triedenia.¹³

Podivný osud prvej notami vytlačenej našej piesne je názov Kmeťovho textu, ktorý bol publikovaný v roku 2000 v Zborníku Spolku vojvodinských slovakistov. M. Kmeť sa tu zameriava na pieseň *Čo sa stálo v údole*, ktorá bola údajne znotovaná ako prvá v roku 1923 v časopise *Svit* a M. Kmeť o nej vo svojom prvom etnomuzikologickom texte napísal, že mohla vzniknúť okolo roku 1830, keď boli ustanovení strážcovia chotárov v Petrovci, tzv. subaši, o ktorých sa v piesni spieva. Pieseň obsahuje až dva orientálne tetrachordy, t. j. dve rôzne zväčšené sekundy v jednej piesni a *tým jasne poukazuje na silný „orientálny“ t. j. turecký vplyv. Dostali sme tu vlastne plagálne spojenie chromatických mezotetrachordov pomocou „synafé“ (na jednom tóne). Osobne som počul pieseň i tak zaspievať. V juhoslovenskej etnomuzikológii sa takáto stupnica nazýva „cigánska“, čo sa zhoduje s jej orientálnym pôvodom* (Kmeť : 2000, 141).

Ďalšia štúdia, v ktorej analyzoval slovenské piesne, je uverejnená v *Zbierke ľudových piesní vojvodinských Slovákov*, ktorú vydal v roku 2004 Juraj Ferík ml. M. Kmeť tvrdí, že v celom korpuse zistil veľké percento dnes už inak znejúcich piesní, zmeny sa týkali viac nápevov ako textov. Ľudové piesne podliehajú zmenám a v tom zmysle má zbierka veľkú dokumentačnú hodnotu. V tejto analýze, odvolávajúc sa na J. Kresánka, hovorí, že jednou z vlastností, podľa ktorej poznáme starú ľudovú pieseň, sú hypozávery, keď sa pieseň nekončí na základnom tóne, ale na dolnej dominante, teda o štyri tóny nižšie. Takéto piesne nájdeme v uvedenej zbierke. Pokiaľ ide o staré piesne, opäť zdôrazňuje, že možno hovoriť o príkladoch piesní, v ktorých nachádzame autentické a plagálne spájanie tetrachordov. V analýze sa venuje aj hudobnej forme, podáva špecifickú genézu (na príklade piesne *Smutná novinečka...*) novouhorskej uzavretej formy. Potvrďuje Bartókovu konštatovanie o *slovenskom zhustovaní uprostred*, ktoré vlastne predpokladá formu A B B A a v jej forme B sa snaží za

¹³ In: *Nový život*, 1974, 6, č. 11 – 12, s. 560.

kratší časový úsek vyspievať viac tónov a slabík textu. Okrem o maďarskom vplyve v tomto texte hovorí po prvýkrát aj o vplyve srbskom. Hoci je veľmi malý, uvádza 12 až 13 prípadov, keď sú texty slovenské, ale spievajú sa na srbskú melódiu. Tak ako bola urobená diferenciácia medzi tonálnou kostrou starých slovenských a maďarských nápevov, tak sa v zmysle hudobnej formy môže hovoriť o tom, že prvé dve formy novouhorskej piesne sú bližšie k slovenskému korpusu (A A 5 B A a A A B A).

Prvá konferencia muzikológov a hudobných odborníkov na tému Slovenská hudba vo Vojvodine bola mimoriadnou príležitosťou, aby M. Kmeť predstavil výsledky svojej hudobnoteoretickej práce. Na konferencii predniesol text s názvom *Ľudové piesne Slovákov vo Vojvodine v roku 2000. Išlo o kritické postrehy z umenovedného stanoviska ohľadom niektorých našich hudobno-speváckych a v tom rámci i edičných aktivít*¹⁴. V referáte najprv podáva prierez toho, čo sa robilo v minulosti a ako sa to robilo, upozorňuje najmä na nedostatky a omyly, keď sa nezážitkovalo všetko, čo bolo na danom poli publikované. Sám rekapituluje, respektíve opätovne upozorňuje na štúdie, ktorými nabáda odbornú verejnosť, aby sa nesprávala ignorantsky k štruktúrnemu a štýlovému charakteru piesní. Z textu cítiť veľké znepokojenie z diskontinuity – vidieť ho najmä v prípade zbierky petrovských piesní. V hodnotení uvádza, že v zbierke je asi 17 % nevydareného materiálu, no napriek tomu v nej môžeme nájsť aj jedinečné skvosty z prvej polovice 20. storočia. V práci sa zmieňuje aj o iných negatívnych javoch na hudobnom poli vojvodinských Slovákov. Kmeť neskôr k textu pridal strojom vyhotovený register slovenských ľudových piesní vo Vojvodine a na jeho obálku napísal: *Toto je organická súčasť práce vytlačenej v knihe: Slovenská hudba vo Vojvodine – zborník prác 1. konferencie muzikológov a hudobných odborníkov, Nový Sad, 16. apríla 2005 na str. 41 – 64 pod tým istým názvom, avšak pri podnázve: Kritické postrehy z umenovedného stanoviska ohľadom niektorých našich hudobno-speváckych a v tom rámci edičných aktivít*. Vytvorením abecedného zoznamu všetkých piesní, ktoré sú v povedomí vojvodinských Slovákov, vniesol do práce s ľudovými piesňami racionálne prvky.

¹⁴ In: Zborník prác z I. konferencie muzikológov a hudobných odborníkov, 2005, 1, s. 41.

ZÁVEROM

Päťdesiat štúdií, ktoré počas života napísal Martin Kmeť, má svoju vlastnú logiku usporiadania, a vidno z nej neustály rast. Svoje štúdie začal písať v dospelom veku. Mal už totiž takmer štyridsať rokov, a preto neprekvapuje vyspelosť a relevantnosť prvého zverejneného textu v roku 1964. Je to rok, od ktorého by sa mala datovať slovenská vojvodinská etnomuzikológia, ktorá napriek tomu, že nikdy nebola krytá osobitnou odbornou ustanovizňou, počas svojej viac než polstoročnej púte priniesla komunite početné výsledky. Štúdie uverejňoval na relevantných odborných fórach, ktoré organizovalo Združenie folkloristov Juhoslávie, Združenie folkloristov Vojvodiny, prípadne v odborných časopisoch, ktoré boli publikované v Juhoslávii, neskôr v Srbsku. Vo svojich štúdiách skúma podstatu slovenskej piesne vo Vojvodine vzhľadom na prameň, z ktorého pochádza, a následne na metamorfózy, ktoré zažíva.

Fascinuje ho odhaľovanie štruktúr, ktoré sú staré a ktoré si komunita dokázala dlho konzervovať. Na pozadí týchto objavov diskutuje o slovanskom pôvode pentatoniky, zachovanej aj na najjužnejšom ostrove slovenskej kultúry, ktorým je Stará Pazova. Za svoje komparatívne štúdie, ktoré predpokladajú porovnávanie hudobného materiálu zo Starej Pazovy a chorvátskeho Medzimuria, bol ocenený aj medailou Zoltána Kodáya. M. Kmeť sa vo svojich analýzach v začiatkoch opieral o srbského etnomuzikológa Miodraga M. Vasiljevića, onedlho sa však dostáva k štúdiám slovenského muzikológa Jozefa Kresánka, ktoré ho podnecujú v neskoršej bádateľskej praxi, aby sa konfrontoval s prácou Bélu Bartóka, Vinka Žganca a iných zberateľov a teoretikov zo stredoeurópskeho kultúrneho priestoru.

K vrcholným počínom jeho celoživotnej práce v oblasti hudby vojvodinských Slovákov patrí zostavenie registra piesní Slovákov žijúcich vo Vojvodine pod názvom *Slovenská vojvodinská ľudová pieseň z prelomu tisícročia*. Ide o abecedne zoradený súpis všetkých slovenských ľudových piesní, ktoré sa spievajú v komunite Slovákov vo Vojvodine, v Srbsku. Zoznam zahŕňa všetky piesne, ktoré boli do roku 2000 publikované, respektíve tie piesne, ktoré boli nahrané v Novosadskom rozhlase. Súpisom chcel etnomuzikologickú činnosť posunúť na ďalšiu vyššiu úroveň a pomôcť tak budúcim výskumným pracovníkom ľahšie sa zorientovať v tomto kultúrnom dedičstve. Celkový počet piesní v tomto registri je 2700 slovenských ľudových piesní (neskôr pridáva ešte 5 ďalších, ktoré dodatočne objavil). *Špecifickou tohto abecedného zoznamu (súpisu) je to, že sa v ňom priamo vidia všetky piesne zo siedmich zbierok a tiež piesne vysielané Novosadským rozhlasom, čím sa chcelo poukázať na štýlovú monolit (jednoliatosť) piesní vojvodinských Slovákov. Niet v nich závažnejšej rozmanitosti, čo sa jednotlivých osád týka, už či štrukturálnej alebo štýlovej, ani v ná-*

metoch, ani v textoch. Je však možné hovoriť o istých rozdieloch medzi piesňami rôznych regiónov (najmä vo väčšom využívaní niektorých nápevov), avšak to nie je nejaká ich významnejšia charakteristika. Prednosťou zoznamu je, že sú identické piesne (a ich bližšie varianty) zapísané iba raz, t. j. zaberajú iba jedno miesto v zozname (Kmeť : 2000, 23).

M. Kmeť urobil pre komunitu vojvodinských Slovákov mimoriadne vzácnu prácu. Zaslúžil sa o to, aby mnohé hudobné skvosty z minulosti zostali zapísané alebo nahrané a tak nepadli do zabudnutia. V čase, keď veľké nacionálne kultúry mali svojich zberateľov, teoretikov a analytikov, aj my sme ako menšinová komunita mali svojho etnomuzikológa, ktorý naše hudobné kultúrne dedičstvo zachovával, zveľaďoval a na významných vedeckých fórach aj reprezentoval. Navyše svoju celoživotnú púť zasvätil školeniu mladých odborníkov, aktívne účinkoval v kultúrnom živote vojvodinských Slovákov, tvoril a zasadzoval sa o jeho celkové skvalitnenie a rozvoj. Aj z tohto dôvodu by sme mali byť otvorení k myšlienke založiť cenu Martina Kmeťa, ktorou by sme odmeňovali mladých hudobníkov a tým ich motivovali venovať sa hudobnému životu vojvodinských Slovákov tak, ako to kedysi robil on sám.

RESUMÉ

Autorka sa hudobným a estetickým prácam Martina Kmeťa venuje v rámci svojho doktorandského štúdia na Katedre estetiky Filozofickej fakulty v Bratislave. V rámci 12. muzikologickej konferencie priblížila účastníkom publikované štúdie Martina Kmeťa (50 publikovaných štúdií v slovenskom, srbskom a maďarskom jazyku) a osobitne sa venovala tým, v ktorých sa zaoberá štruktúrou slovenskej ľudovej piesne vo Vojvodine a jej špecifikami v porovnaní s piesňami zo Slovenska. Cez prizmu týchto prác zisťujeme, ktoré osobnosti boli vzormi M. Kmeťa a o ktoré muzikologické práce sa aj sám opieral. Zároveň definuje výsledky výskumov, ku ktorým sa M. Kmeť svojou prácou dostal. K vrcholným výsledkom tejto činnosti zaraďuje dokument pod názvom *Slovenská vojvodinská ľudová pieseň z prelomu tisícročia*. Ide o register vyše 2700 piesní, ktoré sú celkovým ľudovým hudobným korpusom vojvodinských Slovákov.

REZIME

Autorka se muzičkim i estetskim studijama Martina Kmeća bavi u okviru svojih doktorskih studija na Katedri za estetiku Filozofskog fakulteta u Bratislavi. U okviru 12. Muzikološke konferencije predstavila je učesnicima objavljene studije M. Kmeća (50 studija na slovačkom, srpskom i mađarskom jeziku),

a posebno se posvetila onim koje se bave strukturom slovačke narodne pesme u Vojvodini, njenim specifičnostima u poređenju sa slovačkim narodnim pesmama iz Slovačke. Kroz prizmu ovih radova saznajemo ko su bili uzori Martina Kmeća i na koje muzikološke radove se i sam oslanjao. Ujedno, u radu su definisani rezultati istraživanja koje je postigao u svojoj delatnosti. Najveći domet predstavlja registar slovačkih narodnih pesama u Vojvodini na prelomu milenijuma. Registar sadrži 2700 pesama koje čine celokupan korpus narodnih pesama vojvođanskih Slovača.

POUŽITÁ LITERATÚRA:

ELSCHEK, Oskár. 1959. Úvod. In: *Slovenské ľudové piesne*. I. zväzok. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, s. 7 – 16.

LENG, Ladislav. 1972. Hudobné pozoruhodnosti staropazovskej piesne. In: *Stará Pazova 1770 – 1970*. Zborník štúdií a článkov. Nový Sad: Obzor, s. 340 – 351.

KMEŤ, Martin. 1964. Niektoré charakteristiky ľudových piesní juhoslovan-ských Slovákov. In: *Nový život – časopis pre literatúru a kultúru*. Red. J. Kmeť. Nový Sad: NVTP Obzor – ZOZP Tvorba, s. 269 – 284.

KMEŤ, Martin. 1972. Vplyv ľudových hudobných nástrojov na vývin pazovského spievania. In: *Stará Pazova 1770 – 1970*. Zborník štúdií a článkov. Nový Sad: Obzor, s. 352 – 370.

KMEŤ, Martin. 1974. Slovenské ľudové piesne z Vojvodiny v porovnaní s ľudovými piesňami na Slovensku. In: *Nový život – časopis pre literatúru a kultúru*. Red. M. Harpáň. Nový Sad: NVTP Obzor – ZOZP Tvorba, s. 548 – 561.

KMEŤ, Martin. 1976. Hudobná tvorba Slovákov vo Vojvodine. In: *Nový život – časopis pre literatúru a kultúru*. Nový Sad: Obzor, s. 544 – 551.

KMEŤ, Martin. 1996. Tematicko-obsahové, hudobno-štruktúralne a prednesové zvláštnosti staropazovských piesní. In: *Slovenské ľudové piesne zo Starej Pazovy*. Báčsky Petrovec: Kultúra, s. 19 – 42 a 431 – 497.

KMEŤ, Martin. 1998. Príčiny, dôsledky a prax uverejňovania prác z národopisu vojvodinských Slovákov v srbčine. In: *Nový život – mesačník pre literatúru a kultúru*. Báčsky Petrovec: Účastinná spoločnosť tlačiareň Kultúra. Edit. V. Hronec, s. 115 – 125.

KMEŤ, Martin. 2005. Ľudové piesne Slovákov vo Vojvodine v roku 2000. In: *Slovenská hudba vo Vojvodine*. Zborník prác z I. muzikologickej konferencie 2005, s. 41 – 62. ISBN 86-86263-01-1.

KRESÁNEK, Jozef. 1948. *Slovenská ľudová pieseň zo stanoviska hudobného*. Bratislava: Národné hudobné centrum 1997. ISBN 80-88880-14-9.

SKLABINSKÁ, Milina. 2005. O význame hudobno-teoretických reflexií etno-

muzikológa Mr. Martina Kmeťa. In: *Slovenská hudba vo Vojvodine*. Zborník prác I. muzikologickej konferencie 2005, s. 99 – 113. ISBN 86-86263-01-1.

SKLABINSKÁ, Milina. 2008. Digitalizácia archívnej zbierky slovenských piesní v Múzeu Vojvodiny. In: *Slovenská hudba vo Vojvodine*. Zborník prác 3. konferencie muzikológov a hudobných odborníkov. Nový Sad: Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny, s. 50 – 59. ISBN 978-86-86263-06-3.

SKLABINSKÁ, Milina. 2015. Hudobnoteoretické práce etnomuzikológa Martina Kmeťa. In.: *Duchovná a sociálna kultúra menšín v majoritnom prostredí*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie venovanej životnému jubileu etnografa Ondreja Krupu. Red. A. Kováčová, A. Uhrinová. Békešská Čaba: Výskumný ústav Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku, s. 139 – 148. ISBN 978-615-5330-04-9.

ŠVEHLÁK, Svetozár. 1996. Na cestu. In: *Slovenské ľudové piesne zo Starej Pazovy*. Báčsky Petrovec: Kultúra, s. 5 – 8.

Slovenský biografický slovník. 1986. 1. zväzok A – D. Martin: Matica slovenská, s. 540.

SOBROVÉ PEREČE SLOVÁKOV VO FOLKLORE (v r. 2000)

Abecedný zoznam všetkých piesní v použití.

A	A akže sa mi lí viads že- 40-11=449	Aňička kopal. 333 . . . 3-1=333
A čo koho čo toho, že . . . 5-7=229o=	Aňička má dočka; že na. . . Paz=21-1	" " čakajže ma . . . Paz=F-6
Ach, aňička čo je ti?, keď. 31-4=292oe=	" " mališská řečod 10-11=410e	" " má pekná biela. . . KO= 13
Ach, ľbosť, mad ľbosť, čo ti. 16-2= 36	" " má prečes z modrml-12=455o	" " moja, že si mi . . . Paz=22-1
Ach, namišská moja, čo to. 12-2= 33	" " " " " (2-8)KO= 99	" " " " " II. 2-1=721
Ach, namko: / má dajte vi. 16-12=489	Aňičkine dvere šušru. I. 4-1= 5o	Aňi mi je jesem, aňi . . . Paz= 16
Ach, moj moj; čo si mališ. 30-15=683	" " " " " II. 2-1=721	Aňi mi je večer, aňi. 13-3=289o=
Ach, moj miľi šuhajko, po-. 31-4=141	Aňi mi je jesem, aňi . . . Paz= 16	" " " " " II. 2-9=308
Ach, ten Janko pase koše. . . 4-13=525	" " " " " III. 4-13=308	Aňi mi je večer, aňi. 13-3=289o=
Ach, už ten moj miľi, ved je, 7-10=386	A ja som z Oravi Debndr. 21-12=496e	" " " " " III. 4-13=308
A ja bi somk ván chodievau, 2-6=183	Aj moj muž je takí lumpák. . . KO=854	Aňi sa ma netíka; že-. . . KO=348
A ja mární čo nám robiť? I. 28-2= 51	Aj moj otec takí bou, ta-. . . 40-4=152e	Aňi sa mi aňi řede-. . . Paz= 17
" " " " " II. Paz= 2	Aj sa kríťi aj tento svet. 21-4=103	" " " " " (15-4)=121oe=
" " řeviem čo nám robiť. 11-7=236	" " " " " II. (2-5)KO=633	Aňi sa řeprejde dioua 19-7=233
A ja řeviem: / za sármutok. 1-12=474	" " " " " III. 19-10=233	Aňi som dovica, aňi . . . Paz= 18
A ja som z Oravi Debndr. 21-12=496e	Aj tam dolku mi řichom Du-. . . 5-11=404	Aňi som nemisiev f svojej Paz= 19
Aj ti cigán dobre hraje cim, 16-3= 81o	Aj ti moja najmilejšia . . . 2-9=308=	Aňi som si řemislela . . . Pe= 17
Aj ti moja najmilejšia . . . 2-9=308=	Aká bý to hanba bola Pe= 11	Aňi tag řebolo, aňi . . . 40-4= 49a
Aká bý to hanba bola Pe= 11	Aká je to hora, čo ře-II. 22-1=128ae=	Aňi tag řeřeće, aňi . . . 11-1= 10o
Aká je to hora, čo ře-II. 22-1=128ae=	" " " " " I. (5-11)Paz=5-1	Aňi tag řevořia dnuša, 140-4= 49ao=
" " " " " III. . . . KO=208	" " " " " IV. w. . . Pe= 13	" " " " " II. Paz=F-8
" " " " " IV. w. . . Pe= 13	Aká je to pekná ruža. (29-12)KO=506	" " " " " III. Pe= 18
Aká je to potajomná . . . 28-10 =351	Aká je to potajomná . . . 28-10 =351	Aňi tuto řebudem, a-. . . Paz=P-10
Aká je to tá ulica . . . 29-12=507ao	Aká je to tá ulica . . . 29-12=507ao	Anka, Aňička veľnej ma- Paz= 15
Aká sa mi škoda stála? . . . Paz= 6	Aká sa mi škoda stála? . . . Paz= 6	Anka: / idí ti chlapi. . . Paz= 14
Aká to ruža trojaká? . . . 31-14=621e	Aká to ruža trojaká? . . . 31-14=621e	Anka řierna bucz mi verná 5-3= 79
Ak chceš milá mojou býti. . . Pe= 9	Ak chceš milá mojou býti. . . Pe= 9	Anka u Ľubana posteľ . . . Paz=F-11
Akí-že ma Bože dnes řial. 31-3=100o	Akí-že ma Bože dnes řial. 31-3=100o	A sa tej strane Dunaja tam Paz= 3
Akí je to stroařik mrazom . . . Pe= 16	Akí je to stroařik mrazom . . . Pe= 16	" " " " " , e j Paz=4-I
Ak je sa to řivi po bre-. . . Paz= 9	Ak je sa to řivi po bre-. . . Paz= 9	" " " " " Paz=4-II
Ak je-že nám smutnie řasi . . . Paz= 10	Ak je-že nám smutnie řasi . . . Paz= 10	" " " " " tm. 7-14=590a
Ak ma milá rada máš, pre-. . . 6-3= 68oe=	Ak ma milá rada máš, pre-. . . 6-3= 68oe=	" " " " " jazera ra-33-7=263
Ako ja mám: / veselá biť . . . 24-10=387a	Ako ja mám: / veselá biť . . . 24-10=387a	" " " " " pri potvořom Paz=F-12
Ako si moj miľi ces tie . . . 23-2= 45ao	Ako si moj miľi ces tie . . . 23-2= 45ao	A tam hore na javore (14) Pe=w 5
Ako-že ja pójdem ces ten. 24-11=429o	Ako-že ja pójdem ces ten. 24-11=429o	" " " " " tom v řem. 12-7=247o
Ako-že ja smutná f tej Pa-. 4-14=582o	Ako-že ja smutná f tej Pa-. 4-14=582o	" " " " " II. 7-9=314o
Ako-že sa mi dva rozlićime. . . KO=432	Ako-že sa mi dva rozlićime. . . KO=432	" " " " " III. 5-13=527o
Ako-že tim starim babám? . . . KO=587	Ako-že tim starim babám? . . . KO=587	" " " " " pri řichom Du- Paz=F-13
Americkí nem robí kaš-. . . Paz= 11	Americkí nem robí kaš-. . . Paz= 11	" " " " " V Novom Saře 6-3= 4
Amerika, sem veľiká . . . Paz= 12	Amerika, sem veľiká . . . Paz= 12	A tam tamdov poľa Kandov 5-4=109
A načo nastala ľaska?, w . . . Pe= 3	A načo nastala ľaska?, w . . . Pe= 3	A tá naša Eleřienka . . . KO=542
A / na dube: / řrkotali . . . 16-12=489	A / na dube: / řrkotali . . . 16-12=489	" " " " " Helena, a . . . Pe= 6
Ana moja Ana chojže! I. II. . . Paz= 13	Ana moja Ana chojže! I. II. . . Paz= 13	" " " " " z řeprejde, . . . KO= 21
Anča: / chlapeřik nám idí . . . KO=541	Anča: / chlapeřik nám idí . . . KO=541	A ti moja najmilejšia. . . Paz=F-14
Anča řierna buď mi verná. 10-12=483aoe	Anča řierna buď mi verná. 10-12=483aoe	" " " " " . . . KO=725
Anča malá, Anča řvárna . . . Pe= 20	Anča malá, Anča řvárna . . . Pe= 20	A už ten moj miľi ved je. 7-2= 29
Anča spí, na lavici drie-. I. 25-7=251o	Anča spí, na lavici drie-. I. 25-7=251o	A vi řivki také řta; e j 13-14=591
" " " " " II. . . KO=585	" " " " " II. . . KO=585	A v tej našej řediře, no- 11-4=116
Aňička: / ti si trucevitá . . . 23-5=177e	Aňička: / ti si trucevitá . . . 23-5=177e	" " " " " k řem. 39-1=636
Aňička: / ver si mi ma- (23-5) Paz= 20	Aňička: / ver si mi ma- (23-5) Paz= 20	" " " " " ulički, jest, Paz= 1
Aňička duřičřva gde si . . . 10-7=235aoe	Aňička duřičřva gde si . . . 10-7=235aoe	Azda ři je moja miľá. 2-12=474
" " " " " I. . . 23-5=177o=	" " " " " I. . . 23-5=177o=	Až niektoré řišu řepove- 2-10=370
" " " " " II. . . Pe = 24	" " " " " II. . . Pe = 24	A ja sa tej strane sa Dunaja (126) Paz=F-1

- Dobri vešer na milá,čo .. Paz= 37
 " " milá, si si. . . KO=643
 " " moja milá. . . 10-7=235
 " " starodávna. . . KO= 80
 " " vrn paši krč. . . KO= 81
 Dobri noc hviezdički na nebi-1-5=154
 " " má milá,douča. 12-13=326oe
 Do hore na poslali, se-I. 7-3= 68oe
 " " " " II KO=374
 Do kostola svoňa, tajšla, 14-1= 13=
 Dol'dolinou tečje voda. 1-3= 83
 Dolina:/aká (si ni dl-.19-15=660
 " " " " Pe= 87
 " " " " (32), Paz=P-18
 " " " " //alboká doLi. . . 32-9=948
 " " " " //alboká doLi. . . I,18-11=421
 " " " " II. . . Paz=68-I
 " " " " " " Paz=68-II
 " " " " //kamenni chodni. 25-4=134o
 " " " " //medzi dolina-(28)Paz= 59
 " " " " //po Rej voda hu-11-14=587o
 Domou stará cesta, jest m24-12=499
 Do našej kasárni. Jamvo. . . Paz=51-I
 " " " " " " Paz=51-II
 Do nášho okienka hviezda, 4-5=157-
 Do Padim je cesta dlhá. 13-1= 12o
 Do Pečova cesta visá. . . 23-9=336
 Do potvočka voda tečie. . . 1-6=181
 Do rána je malá chvíľa. . . KO=360"
 Do Selenci vedje cesta. . . Pe= 78
 Dostal som ja prešalcm 16-9=324
 Dostáu " " (17-6)KO=329
 Do tej našej dedinvočki 27-7=255
 " " " " zahradečke 25-8=298
 " " " " zahradenki 30-6=221o-
 " " " " zahradenki(51-11)Paz=P-19
 " " " " zahrada za- 3-12=476
 Drieme sami driemevto za- KO=575
 Drietomskou dolinou vođen-Pe= 86"
 Drž sa stnku egzecírku . . . Paz= 60
 Dunaj:///éj Dunaj mítna 5-13=526
 Duša moja Jaňik, virou. . . KO= 68
 Dve srdiečká štiri očká24-15=674
 Daleko je Jabláň, jašči-w3-8=284o=
 Daťelinka drobná daťe. . . KO= 69
 " " " " samej. . . Pe= 88
 Djouča čo robíš vode stu-Paz=61-I
 " " " " " " II(29-15)KO= 82
 Edna ruža, dve ruže, dve. . . KO=363
 Edna stará maťi, višľa. . . 30-2= 54
 Edom, dva, tri štri, peť, šest. . . KO=487
 " " " " " " " " Pe= 65
 " " " " " " " " Paz= 66
 Eš, Aňička mlínárova. . . Pe= 90
 Eš, má takšbola, má(Paz 77-III) je= 89
 Eš, anda ti je moja milá. . . Pe= 92
 Eš, či je to preradosná, 13-4=120o
 Eš, čo koho do toho, že. . . Pe= 93
 Eš, čo som urobila, čo som 5-14=584g
 " " " " " " zle som Paz= 67
 (Eš, dievcina:/nechod ty. . . Pe= 94
 Eš, dčimom, dánom hovádzí-. . . Pe= 95
 Eš, dievčencay:moje, kamaj KO=436
 Eš, dolina:vej dolina. . . KO= 78
 Eš, " " //alboká do-. . . KO= 75
 Eš, do Lenci:/daj si. . . Pe= 97
 Eš, džsandani:/ vi st'vareh Paz= 69
 " " " " " " 17-3= 68e
 Eš, furmaňi idú ej, ští. . . Paz= 70
 Eš, háj, šej háj zelení, háj 1-7=288o-
 Eš, hojaj:/sloboda moja L21-1=131oe-
 Eš, " " " " II.22-4=131
 Eš, hora:š javoro- . . 33-9=348a
 " " " " zelena. . . II-5=1566ae
 " " " " " " II. . . KO= 77
 Eš, horička zelena, si- 1-15=649
 Eš, horiv:/šierne, ej de- 4-14=382oe
 Eš, horiv:/smutné ste ni 11-2=673
 (Eš) jabličko:/yčo najčeve-25-9=338ae
 Eš, jaňiček čo si robei? 1-7=224
 Eš, javor:š zelení, ej. . . 15-13=570
 Eš, kebi bola lem ešte. . . KO=702
 Eš, kebi dali:/ešte raz29-15=688a
 Eš, ked bi som ja mal zoko-. . . Paz=P-21
 Eš, ked ideš popred nás ne-tes102
 Eš, ked ja pijem:/po sroci19-9=247
 Eš, ked som išiel z vojnat-15=512
 Eš, kočij:/má šierne oči. . . Pe= 96
 Eš, kosei vočka moja, ej. . . 8-4=113
 Eš, kukullenka zakuka- 14-16=724o
 Eš, láska:/šestšasná láska24-15=674
 " " " " " " ver si šestšala6-7=232
 Eš, Lízikaš, mám ja šem 17-16=725e
 Eš, lúčka:/: zelena, páska24-1= 23o
 " " " " " " II4-16= 25o
 Eš, majerán zelení na-. 17-12=491
 Eš, mám ja lúčku šiernej 1-10=361
 Eš, mamó moja teras sa- 36-14=628
 Eš, Mariš:/čo na moriš. . . 37-9=355a=
 (Eš) man som:/preman som10-4=114
 Eš, maselbyto chlap byš, čo Pe=103
 Eš, na Dunaji moja ni- . . Pe=104
 Eš, na zelenej lúčko- 32-2= 56e-
 Eš, nedala mi pod orieš-19-1= 18a
 Eš, kind vešho šiala a- 9-13=545
 Eš, ot kostola do mlina. . . 2-5=154
 Eš, padá y: rosička, spa127-6=212oe-
 Eš, piješ:/na kolaji tá 37-4=149o-
 " " " " " " II(29-15)KO= 82
 " " " " " " kolani. . . Paz=73-IIo
 (Eš) pod Lesom:/:/Kaška vodaPaz= 75
 Eš, mau som pištalvoču o Paz= 74
 Eš, pod našima okienkami Paz=P-24
 (Eš), polá nás:/napadau námPaz= 75
 (Eš), popod Grúň:/popod Vah-Pe=107
 Eš, po tej našej dediče 24-2= 46o
 Eš, po Ťichom Dunaji bie. KO= 81
 Eš, povedzšemi moja (KO=702)Pe=108
 Eš, prečo ti je moja ni- . . KO=376
 Eš, preleteľa lastovien-. . . KO= 83
 Eš, preskótiu som čevca-(702)KO=703
 Eš, rozmarin:/: ej zelení 20-15=670

- Jaj, Bože moj, prebože mój II.Paz=120
 " " " " III.Paz=121
 " " " " IV.Paz=122
 " " " premilení I. 19-2= 40o
 " " " " II. .1-9=308
 " " " " III. .KO=344
 " " " preneštaná, 29-10=597
 " " " svet moj mamú 20-6=203
 " " " šíri svet je..KO= 22
 " " " tí uhorskí...Paz=123
 " " " ver je zvoka 23-10=386a
 " " " ver je to sle,3-14=581
 Jaj Bože prebože, či miPaz=118-I
 " " " "Paz=118-III
 " " " " šo si6-12=478
 " " " " šo som I. .1-5=153
 " " " " II. .KO=379
 " " " " ver je . . .Paz=119
 " " " " mi. .29-7=400aae
 Jaj, dievča moje jaj do .1-16=709
 Jaj, jaňišeg duša má ba-. 12-13=599o
 Jaj, mamička moja, laká- . . .Paz=125
 " " " " šebo- .14-10=373
 " " " " prištiu. .KO=766
 Jaj, mamička prečo šeckich, 19-2= 40o
 " " " " premilaná . .18-2= 39o
 Jaj, petrovskí hrad, tak tam bu-13=540
 Jaj, tá lábobt bolavá sr-13=10=372
 Jaj-še Bože ako je to. . . .3-9=321
 Jaňičko šo robiš, še ti. . . .14-4=120oe
 Jaňičko, Janko náš, čierny 40-15=697o-
 Jaňiki/šo robieváš,(28-2)v.Paz=126
 Jaňiki/šíri zbojník, Jaňik, .4-4=107
 " " " " vs(23-2)KO=133
 " " " " (21-6)KO=835
 Jaňikova ľáička o-KO=293
 Jaňikove šierne oči..(126)Paz=128
 Jaňik s Bólovic, švární mlá- Paz=127
 Jano! doma bivaš, do su- . . .7-4=295o
 Jar už prišla v mladom veku, 33-11=440e=
 Ja si tute spievam do- . .6-14=638-
 Jasná hviezda do ulici. . .38-4=150o-
 Jasná strela ležala ro-, 10-13=550o
 Ja som bača veľmo starí. . .KO=825g
 Ja som furman, to ja dobre..KO=546
 Ja som malá malička, čier-..Pe=162
 Ja som richtárovu sin, ja ro-KO=528
 Ja som sa očoušu, žiňit . . .KO=578
 Ja som šuhaj v mladom veku(29-12)Paz=116
 Ja " " Aradáču. . .19-8=289
 Ja viem miň že k nám prišes, 21-14=606
 Javorík/popod javor cho-5-13=527
 Javorik:/pod javorkom cho- I. .KO=479
 " " " " II(24-3)KO=709
 Javorník:/ces javorník cho- Pe=166
 Javorík/atrom zelení pri še-5-1= 6
 Ja sa ľebou moj najmilší, 19-11=423
 Jednú družicu rieka, keď ko-.Pe=167
 Jedna ruža dve ruže, dve.40-15=697e=
 Jedna starať matka, jedna..26-4=267
 Jest do šeba cestička, po..Paz=125
 K
 Káčer na doľne, kačka. . .KO=859
 Kačička divoká leče- I. 1-11=398o
 " " " " II.w 19-9=515g=
 " " " " III. 5-13=515
 " " " " IV. .KO=869
 " " " " leče-v. .Paz=P-39
 " " " " VI. .Paz=P-39
 Kač-://kačena nasypem ti,Pe=169
 Kades'holúbka lietala..40-15=697
 Kalina, malina vo vo-..(89)Paz=130
 Kamaráti moji, šo sa... 13-10=373
 " " " " , idem . . .7-15=657
 Kamaráti premilí šo- . . .KO=674
 Kamarátka moja hnevám . . .KO=689
 Kamarát sa šení, šj, pój- .4-4=106
 Kapusta, poličouka so su- . .KO=547
 Kasárenskou bránou, šalvo-. . .69
 Kázala mi mati biele. .1-12-4=116gg
 " " " " II.28-9=116
 Kázala mi milá priš, ej, 18-7=246
 Každá dievka bláso, šo ve- 12-13=560o=
 Každá miska pekne kveti, 38-2= 61
 Každéj dievkej radu bi som Paz=131-I
 Keču sa Jaňig žiňit;/mati.Paz=132
 Kcežli milá moja bítí? . .Paz=133-I
 " " " " (v.2-2)Paz=133-I
 " " " " . . .Paz=133-II
 " " " " vedieš, še ja..Paz=134
 Kde ideš čierny barane? . .Pe=172
 Kde počes na špacír moja 19-11=422
 Kde si bola:/anulienka? 21-5=179oe
 " " " " (24-1)KO=252
 " " " " 10-15=660o
 " " " " tej noci ne- . .Pe=174
 Kde si bol Jaňišeg do bie- 24-2= 46ao=
 " " " " II(6-2)KO=612
 Kde si Jaňik, gde si bol, keď .6-13=530
 Kde si, milá;/gde si/a . .6-10=366
 Kde si sivá holubička..13-10=374
 Kde Slovenka tam je spev, tam Pe=175
 Kde ste boli v večera, tam. .Pe=176
 Kde-že ideš Helenko, He- . .KO=249
 Kde-že je tm hájik, ten ze-9-13=542
 Kde-že si ľáička, kde s' tá. .Pe=177
 Kde-že si mi moja milá..24-1=178ao
 Keby bola ako ší som I. 34-7= 3a
 " " " " II. .3-8= 3
 " " " " . . .Paz=136-I
 " " " " Iem ešte raz . .39-7=270
 Keby bola vedela, še . . .Pe=178
 Keby dali ešte ras vi-, 26-14=614
 Keby ja bola vedela . . .25-3= 91
 Keby ja bolo o tom vedel. .9-2=203o "
 " " " " vtáčomj zale-11-11=410g
 " " " " Dože mocj sobo-..Paz=137
 " " " " mau čo máš táta..Paz=138
 " " " " vedela, šo mi. . .25-4=134o
 Keby mi šeboľi horj . . .9-11=452o
 Keby s' mala moja milá. . .3-9=310
 Keby som ja mala, šo bi . .10-5=164o
 " " " " , hej, ke-, 23-14=308

- Na Jadránskom šírom mori. ;KO=791
 Najkrajšia sora, sorička. 30-11=437
 Na konci Petrouca biya. .40-9=358+
 Na Kocičkej tării dva ho-13-16=723
 Na Kráľovej holi stojí. . .Pe=278+
 Nak sa ťuhaj ťejhaja, za. . .Pas=P=65
 " " za panjage. 16-13=5760
 Na kvéd ťiouca včuboká (7-6) Pas=202
 Na modrom ťebi zjavil sa. .11-10=371
 Na Mošovskej veži dva ho-w. .Pe=279
 Na Orave dobre, na O- . . .Pe=280+
 Na padínskom moste, biela. .KO=691
 Na pazovskej veži dva ho- 36-7=266a
 Na Pazove jesto ťiouke. .Pas=203
 Na petrovská ťiouke nišlem-12-4=117e+
 Napísau mi ťuhaj, jedno. .36-15=693
 Na pivníckem moste, pekna. 19-9=358+
 Na podrume Ľinto Ľišt p-7-14=589a
 Na prevoze stála, žalo- . .8-5= 66
 Na prevoze stála, žalo- . .4-3= 660
 Na prosried ťediše stava- .KO=735
 " " Dunaja, 14-13=565
 " " Šimandre muru-25-5=293o
 " " stuha-34-15=690
 " " Petrouca krma. .8-12=480+
 " " ulice vista- 18-12=491
 Na rouňici sílaš máne(15-7)Pas=205
 Na rováč nemička, na ro- . .Pas=206
 Na strechi ťebocú lasto- .KO=799g
 Naša ťička len sa ja- . .26-4=135o
 Naša chýša pod tratinu(16-6)Pe=291
 Naša Mara nagrajsala, (35-4)KO=601
 Náš Aradáč to je pekna. .12-9=319
 Náš gasda sa hnevá, že mi. 10-5=165
 Na Šimandre:/je seľni. . .18-10=380
 Na šípovom prítku slávik. .31-11=443
 Na širokej ulici je. .I. 39-4=700=
 " " " II(270)Pe=283
 Náš pán gasda, dobrí gasda. KO=495
 " " kaprál pri buri sto- Pas=214
 Náš starý vinár ten vám vie lo= 96
 Na tej Detve studňa muro- .Pe=284
 " " ťičke na selenej I.3-14=580=
 " " " 22-14=608
 " " ťički medzi dvoma. .16-8=286
 " " na selenej III10-15=661o
 " " panskej ťičke našiel, Pe=285
 Na ťichej dolíže srnaw. 14-10=485o-
 " " " w, 27-15=679o
 " " včidiški dve ľú-23-1= 21
 Na ťichom Dunajku káče- . .6-2= 27o
 Na tí milá tri dukáti. . .28-6=313o
 Na tom moste tráva rastie Pas=207
 Na topoli siví sokol. . .15-9=324a
 Na tú našu zahradečku. . .4-11=399
 Na tú svätú Katarínsku. . .Pe=286
 Naučil sa káča chodiť. 15-10=377
 Na vojnu pójdem vojovať. .Pas=209
 Na zábrave víno a pri. . .Pas=210
 Nasadáš sa ťuhajko, nasadáš. .23-6=207o-
 Nandávaš sa milí, že som 14-10=375
 Na selenej ťičke sedí. . .Pe=287
 " " " ťuhaj. .20-12=494o
 " " ťički našiel. .5-13=529o
 " " našou. .39-11=447
 " " ľúke milá. . .16-9=324
 " " ľúki. .(9-3)KO=172
 " " pažiťi:/roz- . .KO=737
 " " trávičke fi- 35-14=628
 Nebanovať bi kebi. .I. 19-3= 79o
 " " " II. 19-2= 79o
 Nebanujem sa tim, čo sa. .9-12=481+
 Nebanuj milá mšť, prvi(40-4)Pas=216
 Nebojte sa chlapci, nebojte, 25-9=461
 Nebola bi poverila. .Pas=217o
 Nebola som doma káča- (35-10)KO=164
 " " " poťki- I. 31-7=260
 " " " II. .KO=232
 " " veselá ot 37-7=267aog
 Nebudem sa ešte ťešiť. .13-13=564e
 " " tej jeseňi. . .5-2= 26
 " " " . .Pas=221-I
 " " " . .Pas=221-II
 Nebudem tag robiť ako. . .Pas=219
 " " " . .Pas=220
 " " " . .KO=128
 Nedajte na mamko kde je. . .Pe=294
 Neďaleko Dunaja čin- . .17-14=598
 " " od trenčína. . .Pe=296+
 " " ťojki je. . .25-5= 25a=
 " " panskej hori. .30-15=683e
 Nehľbe sa veľmi topol. . .4-3= 65
 Nehodno už veriť niko- .18-2= 40o-
 Nehodievaj pred kasárňu. .KO=659
 Nehod:/pola nás fšak i 12-12=486
 Nehodíte vy na Capše. . .Pe=299
 Nejdí milí cez úť našu. . .8-7=232o-
 Nekáraj na mamko moja. . .KO=559
 Nekce čipkar po Hlošanách 15-1= 14oe
 Nekceli ťa za mňa dáť a- . .23-4=132o
 Nekcem ja mťiže ženi(12-12)KO=357
 Nekceu som f Pazove voja- . .Pe=300
 " " " . .Pas=222
 Neklopaj:/ešte naši ťe- .25-7=251
 Nekupuj mi orieški, ne- . .Pe=301
 Nelúbme sa ťuhajičku. .18-12=492
 Nemala som nemala ťem. .18-11=455
 Nemali ste mamko ten mňa. Pas=223
 Nenosiť čierne šati. . .17-6=199
 Neoklamal som sa iba I. . .Pe=302
 " " " II. .KO=651
 Neoriem, nešajem, sarvo. . .3-8=314aog
 " " " (86-1)Pas=224-I
 Neoženiť sa jav jeseňi. .15-4=122o
 Nepi Jano nepi vodu. . .16-6=198oe
 Nepitaj sa moja čera. .13-15=663
 Nepľač ťiouča pod horami 16-13=574
 Nepľač ty Mariška, nekas. .Pe=305
 Nepójdem do domu, bo ťe- .1-10=700oe
 Nepójdem k ťej, čo sa po ťej, 25-5=180oe
 Nepoveč ťioučatko ťikomu. .KO=237
 Nepovedať ťiouča-mate- .31-3=101
 Nepozeraj moja milá. . .5-4=107

- Poľa nás;/poľa našich dve-I..Paz=265
 " " " " 26-16=743o
 " " vodička f kole-..Paz=266
 " " poľa váš jahň-I. 12-6=193
 " " " " II. 29-6=193o-
 " " " " je se-43-15=700
 Poľa susedou peknvo o-..6-16=714
 Poljovkove suka hnusnej..Paz=267
 Poluje jaňik poluje. . 30-4=140
 Pomali na blížii gu je-.. 9-3= 70o
 Póne pajtáš póméče to. . 27-6=212
 Po nábreží koňik beží. .14-13=568oe+
 Ponad breži:/tam je moj hro-KO=671
 Pondeli:/už je poše-.w. 18-5=174oe="
 Pondelok,utorok,sreda. . 6-9=312
 Po ňebi je ces' ťiška,po..30-4=140
 Popod náš obľoček voda. .35-2= 59
 Popod vodička. .11-13=555
 Popri ceste, poza ceste. .21-9=333
 Popri hrnách ťešie potvo-..Paz=286-I
 " " " " ..Paz=268-II
 Poverzala som sa jaj bo-..Pe=370
 Poskočí/crajerovčka dňa II.30-4=140
 Poslali dieučinu do me-..KO=567
 Poslali sa jačmeň kosiť.30-7=259oe-
 " " " " vjazat'..Paz=P-80
 " " " " orať ňeda- I.29-9=345
 " " " " II. .KO=182
 " " " " III. Pe=372
 " " " " sečku kosiť.3-15=650
 Posledná sobota,ver sa..44-15=702
 Po tej našej ulički, jest...6=181a
 Pot Krakovom krakovienka..Paz=269
 Pot strechou sa hiesdi last48-15=603go-
 Potep ňiouča dokim ažšes..Paz=271
 Pot tis našim okenečkóm.32-7=262aoe
 Pot teu horou borovou:/stu-KO=184
 Pot tú horu borovú li-.. 14-1= 13
 Po ulici idem do ňe-.. 34-4=145
 Povezte mojej materi I. .KO=780
 " " " " II. .Pe=376
 Povedali ňe som somrel. .19-4=127
 Povedal mi jeden chlapec,12-3= 76oe+
 Poveda mi Aňiška ňe bi- I.2-13=557
 " " " " (268),Paz=273
 " " " " ňierna cigánka. .KO=183
 Poveda milá ňe si bola(261)Paz=272
 Poveda mi mámili,čo sa. .38-9=356
 Poveda-ňe mi moja milá(286)Paz=274-I
 " " " " ..Paz=274-II
 " " " " ..Paz=274-III
 " " " " ..KO=271
 " " " " ..Pe=374
 " " " " 16-1= 22o
 " " " " moj milí,ňe,14-7=465
 " " " " povac,zale-1-3-3= 64aoe-
 " " " " II.32-8=306
 " " " " ti moj milí,30-15=683
 " " " " solená bo-(4-9)Paz=276
 Povej vetríkf udičinu. .15-15=662
 " " " " po dole. . .KO=186
 Po zahrade chodila ru- 37-1= 16
 Po zelenej tráve iški .43-15=701=
 Poznám jedno dieuča čo má,38-7=268
 Poznám sa to poznám;/kto ko-12-3= 75e
 Pozri milá na ten strojak..5-4=108
 Pradme:/pradulienke pódje-32-8=305
 Prajská zem;/skoroča ja pre-Pe=379
 Prala som ja na potvočku. .13-7=239oe
 Práši sa práši široká. .41-14=639oe
 Preberaj;/na pišťalki die- 9-6=190o-
 Prečo bi máa mamka moja20-15=670
 " " " " som ňespievala ..Paz=277
 Prečo sa ti mámili,prečoII.17-9=326
 " " " " (4-9)Paz=278
 " " " " III. KO=742
 Prečo si ni moj milí,pre.. 37-9=354
 " " " " ňeprišiel,ja soml-14=579o
 " " " " sa Aňiška,za.. .KO=534o
 " " " " milí ňšera. .13-3= 77o-
 " " " " vidávala. .4-2= 26o-
 Prečo som sa mladí vidá-(23-10)Paz=280
 Prečo s'ti Aňiška go stu-..Paz=P-82
 Prečo ňuhaj aj poľa nás. .36-14=629
 Prečo ti Aňiška taká . . .KO=275
 " " " " má drahá Aňi-.w.28-6=234o
 " " " " mámili taká. I. 15-13=569o
 " " " " II. .Paz=279
 Prečo vy máa mamko do ňko-..Pe=383
 " " " " III. .Pe=384
 Prečo-ňe sa;/vnašom ňore..Paz=281
 Pred ňečinou mostík preňf-32-8=306o
 Pred domom je strojáček ze-KO=193
 Pred dubom sa dubom mala,28-3= 9e
 " " " " 41-15= 96
 " " " " zahrá31-15=691
 Pred Dunajkom,za Dunajom 7-15=658
 Prede mam' ta chvdá veľkí. . 32-14=622-
 Pred kostolom bieli dom. .KO=410
 Pred mostom,za mostom rastí 20-9=332
 Pred nami lavička veľmi .9-1=118
 Pred našima dverma čierna ..Paz=282-I
 " " " " ..Paz=282-II
 " " " " dverni pekni I. 17-9=325
 " " " " II.10-13=549
 " " " " topoI. . 32-7=261
 " " " " okienkami. .19-4=127o
 " " " " vinohradi,w(36o)Paz=P-83
 " " " " zahradami. . . 6-4=109
 Pred našim domčekom husi-37-2= 61o
 " " " " rastú,5-13=526
 Pred našimi dverci jabí.. Pe=285
 Pred našim okienkom,alá,22-5= 62o
 Predo dverma haluz sachá,29-7=258
 " " " " stúča mu-(13-11)Paz=283
 " " " " zahrádjenka. .Paz=284
 " " " " (286)Paz=285
 Predo dvermi rozmarín sa.7-13=538
 Pred Vánoci ten tíščen cho-35-14=628
 Pred vodou,za vodou za vo-18-5=174
 Prechádzzs:/vedla nášno 16-10=450
 Prechodí sa ňiouča viši-.26-8=299aoe
 " " " " dverni zahaj(291)Paz=P-85
 Prejdi milí ces tí našu..17-1= 16

- Prekotel sa Hensla kri-..38-7=268
 Prekrásna je tá pánka za-..Paz=P-86
 Preletela lastovička . . .2-2= 24o
 Preletelo ftáča z uli- . 14-12=556o
 Preletel sokol cez moj mi-..Pe=386
 Prelet' ftáčku prelet' cez zdi-14=598
 Prelet'/čiarnej ftak gu moj-5-3= 68-
 Prenešastná lízika,mal . .Pe=387
 Prenešastná tá pánka za-..Paz=P-87
 " " silbasská..2-10=361o
 Prepeľica sobe prespe- . .Paz=286
 Prepeľienka f sebe prepe- 21-4=130o
 " " sebe prepe- . 26-9=340a
 Prešporaká kasárnia malo-..Pe=388
 Previez:/prevoznícku mám za-..Pe=389
 " " prjevozníka máma 25-14=612ao
 Pri brode na brode koňa,38-15=694o=
 Pri ceste,na ceste červej,20-7=271o
 Pri Dunaji pri čárdi, . . Paz=287
 Pri dunajskom moste pekárň,Pe=390
 Prišli drahi pod večierkom,11-13=554
 Prišli Jaňk premlení . 19-1=472oe=
 Prišli Janko k nám,ale že-1,23-3=307
 " " " " II. .KO=207
 Prišli ma milí moj, prišli . Paz=P-89
 Prišli milí ajto hneď sve- . 5-7=229
 " " pod večierkom. 12-5=167
 " " prišli, ale- (126)Paz=294
 " " k nám,ver- 9-14=585
 Prišli ti šuhajko ráno. . 22-9=334oe=
 Pri jazere sedela a .w 28-15=680o=
 Pri kemeňi rastie lípa. .8-11=408o
 Pri kostole na tom vršku . .Paz=288-I
 " " " " . .Paz=288-II
 Pri Mitrovanskej oráštisťi(34)Paz=289
 Pri našom domčeku roskvi- 25-11=431
 Pri páncovskom Dunaji cin-..KO=745
 Pri Pánčove na tom moste. 34-9=351
 Pri Petrovskej bráne stoja,Pe=392
 Pri Petrovskom moste fia-..Pe=393
 Pri potoku sedela na . 19-12=493o
 Pri potvočku fíjalvočka. 7-9=314
 " " keszútka. 31-2= 54o
 Pri Prešporku Dunaji, cin-..Paz=290
 " " kraj Dunaja, 16-6=192o
 " " na Dunaji . .Pe=394
 " " pri Dunaji,128-9=540a
 " " " " II. .KO=458
 Pri prievozu stála,halo-..Paz=P-90
 Prišliu sa mi fčera večer-13=534
 " " sčítok pom-44-15=702
 " " sčítok tejto- Paz=295-I
 " " " " Paz=295-II
 " " tejto noci,36-9=351
 Pri studienki stáladokaj..Paz=292
 Prišiel Sym Boží jednorco-..Pe=395
 Prišiel som k nej mami- 21-15=671
 Prišla mi tej noci,noci..19-9=329o
 Prišli mi novini sčranis- (6-6)Paz=296
 " " " s hložian-.. 11-2=253o
 Prišou milí, prišou henska, 14-6=21o
 Pri tej hore pri selene,26-10=390a
- Pri tej našej ulički,tan(337)Paz=293
 " " " zahradníku. 11-6=192o=
 Pri tichom potvočku plače,13= 63
 Pri Varadínskej kasárni,49-15=708
 Pršalo, padalo tej no- . 23-7=249
 Prší dášť:/f tej Paďiže na-..KO=699
 " " v aradáci na-..35-4=147
 Prší:/lan sa leje(naza-),26-5=182ao=
 " " Povec-šemi povoc zele-..III.KO=187
 R
 Rabovali furci v beie- . .Paz=P-93
 Rád mám koňa, ešte račej . .KO=763
 Ranní mesiac svieti do má-4-6=184
 Robotar/maceľi den jej- 27-11=433
 " " " kašfí den či. 24-3= 90o
 Roľičovia čo mi len stro-..16-6=195
 Rok som už vojdáckom, zajtrá-..Pe=400
 Roľník som ja, budim polia-..Pe=401
 Roskvitaju biele ruže . 11-12=551
 Roskvitla čerešňa samin. 15-8=171
 Roskvitla fíjalka na na-..32-12=516
 Roskvitouv zahrade tuli . .KO=284
 Rozmarín zelení na ma- . 5-5=158
 " " " " o- . 6-7=230
 Rukoval som za vojácka . 30-7=258o
 S
 Sadaj Anka, sadaj:/sadaj..23-7=250o
 Sadaj si Anička, sadaj . 32-15=687a
 Sadaj silko sadaj za vi-..KO=117
 Sadala som sadala, čo . 28-14=615
 Sadila som bielu ružu . 3-5=313-
 " " čerešničku. 48-15=705
 " " /pod obločkou,15-11=416
 Sadilo čičuda laly-la- . 1-13=511a
 Sadla maška na konárik I. 26-7=255ao=
 " " " " II. 29-12=255
 " " " " III. 19-14=255o
 Sadíli zmesi rouno :/ ide-..KO=604
 Samá za ja samá na sve-..16-7=242o
 Sedela som na paláši . . KO=554
 " " sedela, čo . 13-5=709e
 Sedeli Cigáni na do- . . Pe=406
 Sedemdesiat nukieň mala. 29-4= 390e
 Sedemnaš liet dievčina ma- Pe=408
 Sedí ftáča na borovom . 26-7=254
 " " " " II. .KO=656
 Sedí káčer na bariže . .Paz=301
 Sedí kukuk na javore . 13-9=319
 Sedíme tu smutni, sautni, 20-14=605
 Sedí paňi f komore v bie-..Paz=302
 Sedí sokol na javorí . 5-12=482oe
 Sedí staré mládenčisko. . .Pe=410
 Sedí vrabeds na kostole. . .Paz=303-I
 " " " " . .Paz=303-II
 Sedí vtáčik na vrbiže . . 6-7=230
 Sedliak som ja Ťubim polia, 8-15=658
 Sekera aj baota drevo . . Paz=304
 Siala mak naopak kono- (16)Paz=305
 Siala som fialku v zabra- 33-14=638
 Sial som žitko podhorami 30-14=619o
 Sihoťe:/,zelenie siho- I. 10-2= 31
 " " " " II. .KO=812e

- Si moja milá samá kla-. . . Pe=482
 Sito, brdo aj korito . . . 11-14=588
 Sívý sokol na topoľe . . . Pe=412
 Sivo vtáča na topoľe. (641), KO=642
 Skaže ižem samá, šaže . . . Paz=306
 " " šaže pijem . . . 14-5=170
 " " tžna . . . Paz=307
 Škado-že tie žiouce boli(85) Pe=413
 Š karlouskiho brehu volá. Paz=297
 Šklamau si za milí, vola- 12-6=194
 Š kovačici do Paďinej . . . KO=760
 Šlabí figoví strom tam keť. 19-15=673
 Šlabičko sa řiři gveče. 44-15=702=
 " " kveča II. . . Pe=414
 Šlabičko, mesiačik, řeza-. . . KO=460
 Šlabičko prekrásne sviť. . . KO=461
 Šlabičko sviť z oblhoi . . . 9-4=114
 Šlabičková, mesiačková . . . Paz=308
 Šlovak som, aj Slovak budem Pe=416
 Slovenské mařički peknicu. 16-14=597o
 Šlonskeko zspadá mesá-. . . 33-15=688
 Šlabilla som na fare, ři-. . . Pe=415
 Šlabillu somu pána po pr-. . . KO=556
 Šlabil sa mój milý, že na-. . . Pe=417
 Šlabitu sa mi milí, že na-. . . 30-2= 61
 Šloutná novinečkař Pazo-. . . 5-5=157oe=
 Šloutni je kamarik keď je. . . KO=117
 Šlab ob povieva, belejé ja-. . . 30-3= 99
 Šlabovala som s milim edom. . . 20-9=331
 Šlabovevo pierko do Du-. . . 26-7=254
 Šlabota, řeďeľa, bodaj . . . 3-9=300
 " " . . . Pe=419
 " " čo-že . . . 13-13=564
 " " mohla. w. . . Paz=309
 " " pricho-. . . 6-2= 27
 Šlabotienka iže, čože . . . 13-16=723oe=
 Šlab padnukiho kostořička. . . 13-5=168o=
 Šlab padla mi šablíčka s vrani-13-9=320a
 Šlab pametař sa milá na kra-. . . 25-14=611
 Šlab ptača na seřenom. . . 15-2= 36
 Šlab pjeva žiouda pod horami. 25-6=213e
 Šlab pjevař si žioudatko vese. 29-11=436
 Šlab pjevař-že si spjevař spze. 29-10=621g
 " " . . . KO=861
 Šlab pjevanki/že že ste sa zali. . . KO=860e
 Šlab pjeva vtáča na zelenom. . . Pe=421
 Šlab pjevař javorňička bistrá vo-. . . Paz=310
 Šlab pjevař marienki voda řečie. . . Paz=311
 Šlab pjevařička sa ránočka. 20-2= 42
 Šlab pjevař Temešvárú vodička. . . 36-6=215oe=
 Šlab pjevař suchého javora vo-. . . Pe=424
 Šlab pjevař humni jasni mesiac. . . 4-2= 26
 Šlab pjevař skalistú řičku, pri 12-13=556
 Šlab pjevař tichej hori, tichí w. 5-16=712
 Šlab pjevař som ja jedno žiouda. 9-12=482
 Šlab pjevař vojuje, milí . . . Paz=313
 Šlab pjevař suruvaná v řej ko-. . . 25-8=298o=
 Šlab pjevařka malovaná v řej ko-. . . 4-3= 66o
 " " " " . . . KO=616
 Šlab pjevařka žiouda v garáři na . . . Paz=314-I
 " " " " " . . . 1.12-2= 32a
 " " " " " . . . II.16-4= 32oe=
 Šlab pjevařka sa mi stá, šo sa(357-I) Paz=315
 Šlab stara sa moja mať, ři . . . 16-5= 19o
- Starala sa moja mať, gde. . . 3-6=189
 Stará Rohoňkoukas Marče. (223) Paz=316
 Staré babe dajte hrače. . . 19-5=670
 Starie žiouce čo robíte. . . 10-5=640
 Starí náš/řediví hlavu. . . 10-14=587oe
 Starodávni frajer verní. . . 24-9=337
 Stávala som na ľaže, na . . . 24-11=435o
 S tej ľalibaskaj bráni řiva-. . . 21-9=332
 S Temešvárú keď zme oťcha-. . . KO=657
 Stodolyočka řeravá a . . . 29-2= 52
 Stojí Jariř na varťe./f pe-. . . KO=775
 " " " " " . . . KO=776
 " " " pod našim o-. . . KO=124
 Strařila som pártu, seře-. . . 3-4=105o
 " " řrkadlo, ře-. . . Pe=429
 Stromičog seřenieř, mra-. . . 13-13=563
 Strom seřni, haluz suchá. . . 1-11=397o=
 Studeňá rosa padá, moř . . . Paz=318
 Studeňá rosička tej no-. . . 27-11=435o
 Studeňá vodička do Du-. . . 19-6=530a
 Stúpaj ko řik stúpaj pravou. (86-11) Paz=95
 Suchá halúzvočka řačko. . . 11-13=555
 Susedař/buďeme sa va-. . . (232) KO=233
 Susedař/hnevám sa na te-. . . Pe=430
 Susedova pačivorka . . . KO=558
 Susedovi sa hnevaju . . . 1-8=272
 Susedovo žiouda čo ro-. . . 37-4=148og=
 Sviť mesiac jasne ja som. 22-11=427
 " " na naše hu-. 23-15=673
 " " našim hu-. 11-9=318
 " " na naše hu-. . . Pe=432
 " " sviť cez seře-. 1-9=307o
 Sviť mi slničeko, ale . . . KO=451
 Sviť mesiačik zvečera w. . . 18-3= 82
 Sviť mesiačku jasni na seře. 16-6=198ao=
 " " krásni ces tem. . . KO=127
 Sviť slunečko ve dňe a me-. . . 10-13=546
 Sviť-že mi mesiačik ces tem. 34-14=627
 Š
 Šaj ti žiouda pri Dunaji. . . 29-2=472o
 Šargavi kořičog maľu. . . 24-9=337e
 Šečke žiouce pospařli, čo(T) Paz=317
 Šeřď dřiř do tžna siedna ře-. . . Paz=319-I
 " " " " " . . . Paz=319-II
 " " " " " . . . Paz=319-III
 " " " " " . . . Paz=319-IV
 Šiel drotáriř po řeďine . . . Pe=435
 Šiel mlynář po ředine sla-. . . Pe=346
 Šiel som od milejšuš boľi. . . 23-11=429aoce=
 " " " " "svita-. 26-12=511
 " " " po noci zahr. dou. w. 9-12=482"
 Šipová ruža v orieři . . . Paz=321
 Šipová ružičkař řířom . . . Paz=322
 " " kvitče . . . 25-2= 47g="
 " " prikla-. . . 35-6=557
 " " saná. I. . . 33-4=144oe
 " " " II. . . 35-6=221-
 " " " III. . . 40-11=221
 Širi strom./poteťeľasa mari-. 26-14=613
 Široká dunajská voda . . . 12-5= 76o=
 Široké sú cesť meřzi . . . 29-3= 97o
 Široki jardiog bistrá vo-. I.w. 23-3= 89

- Ti si mámili sám kľam...28-15=681
 Ti si z jednej stani, ja som 3-13=516
 Ti tichí vetričku, aj, do... .KO=150
 To banácke mire pole... .KO=792
 To kľačké pole na pe... .27-2=471g-v
 To moje srdiečko preve... .Pe=473
 Toni, Toni: /nechitaj na za... .Kaz=605
 To pászuskno pole na pe... .Kaz=342
 Popoľčianski križu, ktože v Lo= 5
 To pole: /keď bi bolo mo...9-2= 30ao=
 " " " " " II. Pe=476
 To sa chlapei, to sa, jal ol-40=751
 To srdiečko moje, prečo...16-11=419
 Toto je tén chodník, cestia2-12=494
 " " " " " Čosom 18-4=1110e=
 " " " " " II.18-6=201
 " " " " " III.18-6=582
 " " " " " skade...24-6=209
 " " " " " prsten od moj...6-2= 27o
 Tou dolinou voda tečie... .KO=151
 Tráva: /daťelina (neňi)... .Lo= 55
 Trávička zelená medzi... .35-9=351
 " " " " " zele... .25-10=389oe=
 Trebars som aj richtárova, 34-14=626
 " " " " " ja šadet s chudo- 16-4=123-
 Trenčianske hoľni smutie 30-12=508o
 Trenčiansku dolinu chlapei w... .Pe=478
 Trenčín dolinečka, pekná... .KO=419e
 Tri bandi nám hraľ, šekja...6-13=532
 Tri šrepi muškáta ja mám, 15-4=412o
 Tri rvočke sa struji na žo-29-15=682
 " " " " " som vojenski stau, Paz=344
 Trnava: /čo sa taká bola- I... .Paz=345
 " " " " " w II. KO=784"
 " " " " " w III... .Pe=480
 Trucuj milá trucuj, len ma... .KO=152
 Tu kopaj: /tu je bažajka (18) Paz=348
 Tuto pat tá tuto, de to... .KO=741
 Tžim: //samáňeviem pokm w45-15=704
 " "
 Ťaško je to cez dva vrški, 15-13=570o
 Ťaško mi je na srdienku...19-3=320
 " " " " " Ťašie ot ke-...17-4=124o=
 " " " " " Ťaško, aj mi 46-15=704=
 " " " " " somriet ke ma Paz=346
 Ťaško tomu kemeňovi... .Paz=347
 " " " " " skorovi... .KO=153
 U
 U Birkáškif prenej chiži... .Paz=350
 Uderila edna, hej ces... .10-16=719
 Uderila ena, ude-... .9-3= 71a
 Uhorskí štefan kráľ trije-27-14=618
 U Melegov banda hrala... .9-1= 75=
 U mojej materi chyža... .Pe=483
 Umočil ma dašdik na dvo-22-8=294o=
 Umrela mi žena, už som... .4-4=107
 U richtárov sedia, tuma 1.35-4=144
 " " " " " II.2-14=580a
 U susedou tam sí dubi... .9-6=1910e=
 U susedke na jabľoni... .7-8=278
 Už cedule roznášajú... .32-14=623=
 Už kohútke spievajú, ej... .Paz=354
 " " " " " pust... .KO=159
 Už kohútki nad ráncm spie-16-7=243gg
 Už kohútku spievajú, už... .39-9=462
 Už sa bliži posná nočná...21-8=291
 " " " " " nad rovinou, nad na- 34-6=220
 " " " " " tá lavička na dvo... .Pe=490
 " " " " " po... .9-4=114ao=
 " " " " " " " " " Paz=356-I
 Už sľišiečko vichodí, už... .25-8=297
 Už som hebou doma za šti-28-14=616
 Už som pochodila aj o... .KO=697
 " " " " " sa ožeňiu už je... .KO=536e
 Už tá baba umrela, re...22-15=672
 Už tambor bubnuje, milí...10-7=464
 Už bje hodina, už bu-...28-10=392o=
 Už dozreli zeľenie ja... .34-2= 58aoe=
 Už je Anka zle s nami, pu... .KO=606
 " " " " " " " " " .Pe=486
 " " " " " kufer spakuvaní... .KO=632
 Už je litra aj povlitre, 47-14=647
 " " " " " milá bjeji žen, ske-... .Paz=355-I
 " " " " " nová nvota zložená... .Paz=P-110
 " " " " " po pounoci lem e-...40-7=270o
 " " " " " povnoc, už dvanáctá, 6-15=654ao
 " " " " " sobota, ca-ri-ja... .KO=421"
 " " " " " ten osta- w... .KO=472
 " " " " " " " " " .9-11=409gg
 " " " " " " " " " .Pe=488
 " " " " " večer, už zapadá l... .Pe=489
 " " " " " večerfšek, I... .12-8=282o
 " " " " " " " " " II... .11-8=282o
 " " " " " zo-a bieľi žez, už... .6-4=112aoe=
 Už mesiacig višou, moj (266) Paz=358
 Už moj milí z mesta ide...10-13=548
 Už som doma nebol ceu šty- .Pe=492
 Už sme píseť vyspievali... .Pe=491
 Už zme šitko sožali, ešte 20-12=496
 Už zora višla: /už tá... .Paz=359-I
 " " " " " " " " " .Paz=359-II
 V
 Vačela sa síkorkaz mli-...24-14=610
 Váďne listie vädne, suché... .Pe=519
 V Ameriki na doliže... .Paz=P-112
 V Ameriki už žedužen... .Paz=361
 Vandruvali mláďenci z e-... .Paz=365
 " " " " " " " " " .Paz=366
 V aradáckom poli je ho-...21-2= 49g
 V aradiže na pláci ver-... .Paz=367
 V aradiňski páňi to sa... .34-15=690
 " " " " " zámok na po-I... .8-1= 9
 " " " " " " " " " II. 2-11=400
 V arila som varila bo-... .KO=565
 " " " " " pla-... .Pe=518
 " " " " " šo-... .Paz=374
 V banáckom pňi stromk vz-... .KO=637
 V Bečkeregu za vojáčka...34-7=566aoe=
 V Belehrade na pláci bi- 25-7=253
 Včera bolo sobota a... .13-4=119e
 Včera mi svietila slávie- 20-10=3820e="
 Včera na poleňo, keď som...6-13=533g
 " " " " " poluňia keď som 26-2= 49a
 " " " " " " " " " .KO=798
 Včera som bol u muziki w... .Pe=521

-21-~~XXV~~ tom petrouskom sehaj, šírom.. .)3-15-661

- V našom humne štiri pesníc..11-1= 10
 " " sađe ruža kvitíe..I. 3-1= 20
 " " " II.14-15=665
 V šedeJu z rána:/úromní dáš Paz=363
 Voda:/šire šire mútna..kom29-15=2910-
 Vodi:/velkie vodi, isli..w. . 21-6=204e
 " " " V. . .KO=475
 Vodu:/šekcem ja ju, . . . 36-7=288oe
 V okenečku sedávala..I. 36-6= 560
 " " " II: . 8-9=315
 " " " seďela čierne..10-12=843-
 Volá ma žaná na tá na-. . 25-9=335
 Vólu mám:/za šuhaja is-. . .KO=175
 Vólú ňeman:/šfarajerom sa. .2-3= 640-
 Von obločkom pozorala. . 37-4=1490-
 Voňaj-že mi voňaj ruži.. 39-11=449
 V orechovom lese, čierne. . .KO=698
 Vo vradínskej kasárni. . .KO=779
 Vo vároši huci hudd. . (323)Paz=378
 Vo vode rak, nad vodou vták..Paz=530
 V padínskej doľiže smutní, 17-1= 160
 V Petrouci dva dubi, tam sa v 21-6=2030e=
 V petrouskom lesíku tri ru-. .Pe=502
 V pivničkej doľiže oli-. . 1-1=706
 V pivničkom poli:/vzít (22-10)=432e-
 V pondelok doma nebudem. . .Pe=505
 V prosied ameriki kráma. . 35-2=4710-
 Vrätienko mipadá, ktože. . . 5-5=158
 V richtárovej súdni bystrá. .Pe=506
 V roviže dedinka stojí. . 27-10=390
 Všetek dolinečka, pekná. . 20-6=202
 Vrťela biša ňeman ko-.I. . 5-8=275a
 " " " II. . .Pe=533 X
 Vrť sa dieňca:/okolo mňa. .1-7=224
 V Selenčí je potok, vodi-. .2-5=155
 V selenskej zahrade tri ru-2-13=545
 V slzách maľička sedela. .12-6=1930e
 Vstávaj Honzo hore na ba-. .Pe=534
 Všeci ľudia povedaju. . 17-6=199
 V širokej ulici tri ru-. .14-8=282
 V širokom kúsackom poli w. 1-7=2240e-
 V šírom poli dážd ide..I. . KO=369
 " " " " II. . KO=102e
 " " " " III. .KO=264
 " " " " hojáj, dve ru-13-11=413
 " " " " hruška stojí I. 14-1= 130-
 " " " " II. 3-3= 64
 " " " " III.1-10=360g
 " " " " IV. 4-11= 64e
 " " " " V. . .Pe=508
 " " " " w VI. .Pe=509
 " " " " zele-. .22-7=248ag
 " " " " križ, blížna I.21-2= 44ag-
 " " " " " II.23-10=386
 " " " " " I.12-15=672
 " " " " " I. Paz= 96
 " " " " " V. .27-4=1360-
 " " " " " II. 9-5=163a
 " " " " " III.8-10=163a
 " " " " " IV. 39-11=448
 " " " " " V.4-13=524
 " " " " " VI. .KO=654
 V šírom poli studenečka, 14-10=387oe
 " " " " studničková v. 4-14=582
 " " " " " tam 3-14=581
 Vtedi ja, smilá, vtedi, I. . .Paz= 90
 " " " " " II. . Paz= 91
 Vtedi je mže lobrd volá. . 8-5=1630e-
 Vtedi je očovi najva-. . . Paz= 92
 Vtedi mojho sinka vsali. . . 9-8=462
 "tedi si sa milá, prví. . . 6-3= 66
 V tej laličkej, má tri ru-25-11=430
 " " " " našej ňedie pekné. .27-9=341
 " " " " zahrátke kvitíe 28-8=301
 " " " " rastú 17-4=123
 " " " " Paďinej jestvi dieuke. .KO=577
 " " " " Paďiže na doľiže I. 36-9=351
 " " " " " II.27-12=5040-
 " " " " ruža rastie. . .KO=269
 " " " " pánskej zahrade eno..Paz=P-117
 " " " " Pazove cesta muru-. .33-14=623
 " " " " " na placi. (287)Paz=P-25
 " " " " pazovskej kancelárii..Paz= 83
 " " " " Selenčí ejahoj, na. . 1-2=445
 V tejto smutnej veci takto, Paz=P-118
 V tem bačanskom ríve bistrá 7-13=527
 V tich Hložanoch narínečku, 27-7=256
 V tmavej hore domček stojí. .Pe=514
 V tom bačanskom ríve teše. .9-3=543
 V tom bačanskom poli Kova-31-8=3040+
 " " " " kisači strom visokí, 32-2= 56+
 " " " " Komárne na tom placi, 15-15=666
 " " " " paďinskom poli tichí. .KO=539
 " " " " Petrouci je pekná sa-.19-5=1750+
 " " " " " petrouskom Begeji te-. .Pe=516
 " " " " selenskom kostolíšku. .2-5=1540
 " " " " trenčianskom potoce te-Lo= 30
 " " " " Trenčíne mhneme, mhn. . KO=553
 " " " " Zvoľače keď sa dolu. . 23-6=206
 V zahrade choďila ručka. . .Paz=364
 " " " " " otkvitla už ru-.18-3= 830-
 V zahradvočke pod okienkom. .7-9=313e"
 "Vzal som si dievčátko malo -(2-2)Pe=547
 V zelennom hájičku itáča- 28-12=506
 " " " " trávi-w. .21-7=2480-
 " " " " " Paz=P-119
 V žiali mije v žiali fčera-4-14=583
 Ž
 Zabúdaš šuhajko, ja som .I. 4-3= 66
 " " " " " II.12-13= 66-
 Zadriemalo moje očko. . . 6-7=229
 Zadudaj mi dudáčiisko. . . 2-14=580
 Zagaduj gaďoň tej mojej. .KO=805
 " " " " " Pe=559
 Za horami za dolami r. I. 12-2= 320-
 " " " " " I. II. .9-5=1630e
 " " " " " t.III. 32-7=262-
 " " " " " I. IV. 31-8=305-
 " " " " " V. .22-9=3342
 " " " " " VI. . .KO=427
 Za hori Iesi, moj milí. w . 9-7=2330
 Za horou, za dolou za ho-. . 19-12=495
 " " " " " . 28-11=434
 " " " " vodou za ho-. . 8-6=1880-

- Za horou, za vodou, za vo...Pe=553
 Zahraj cigán smutnú píseňPe=560
 Zahrajte mi huci, po ce...47-14=647
 " " muzikant's.12-1-11-
 " " ťichúčko ja...Pe=461
 Zahratka:/Mi oraná, za...2-2=24
 Zahračali hori, zahu...I. .8-1=205
 " " " .II. Paz=P-120-I
 " " " .III.29-10=206aoc
 Zajtrá rano o tretej sa ...Paz=385-I
 " " " " .Paz=385-II
 " " " " .KO=623
 Zakukala kukuľienka . .13-12=632o
 Zakvitla čerešňa pekniim,16-5=171o
 Zaletel sokolik zaho...38-14=635
 Zaleten sokolik nat ti...Paz=386
 Zalet sokol bielí ťtáku 14-13=567oe
 " " " " .w.KO=477e
 Zamiloval som si dievča I.22-3= 88
 " " " " .II.18-8=289o
 " " " " .KO=4614=646
 Zamiluval som si dievča. . KO=340
 Zahanan ma frajer a ja . . KO=341
 " " " " verní..12-9=319=
- Za našima humni jačmeň,17-11=419o
 " " " " rastie I.22-5= 95
 " " " " II. 4-7=228
 " " " " rozma... 8-4=113
 " " " " sedmo... 9-13=543
 " " " " viria... Paz=382-I
 " " " " .Paz=382-II
 " " " " zahá... .Pe=554
 " " " " vinohradni, w.2-13=517o
 Za nič mi je za kččeraj...20-3= 87oe
 Zapadá slniečko za da- 22-16=729
 " " " " vi... .1-8=272aoc
- Za pešesiat zlatich dve 16-16=725
 Zasadel sem fialenku .26-14=613
 Zasadiu som čerešničku . .KO=568
 " " " " . KO=757
 " " " " tri stromíke...14-7=240-
 Zasála som si majerán...33-14=625
 Zasiala som bašaličku, I. 22-5=277o
 " " " " II.23-8=277o
 " " " " III. .KO=197
 " " " " IV. .Pe=566
 " " " " byobovňika . .27-2= 50e
 " " " " šejajhoj, ba- 5-10=473
 " " " " .14-9=321
 Zasjal som si ťitelinku. .22-3= 89e
 " " " " " .KO=821
 " " " " .Pe=569
- Zaspala neviesta v hlbo- ..Pe=569
 Zaspal Jaňík za humni...35-11=443oe=
 Zaspala na uliciv čikerny(49)Paz=389
 Zaspalo dievča hore pu... .KO=569
 Zaspievaj kohútku na ze...KO=198
 Zaspievaj slávičku v zele-26-3= 93a
 Zaspieval Jánošík na sta-10-15=66o
 Zaspieval ťtáca na ko- I. 8-1= 8c
 " " " " II.21-3= 88
- Zaspievalo ťtáčamko-III. 20-5= 88a
 " " " " IV. .KO=343
 Zaspievau slávičkí teja...KO=665
 Zastáv hajov v Novom Saďe. 10-16=719
 Zaszvietila hviezda šejaj34-11=442a
 Zaszvietili zore do na- . .6-1= 6-
 Zaszvietilo nad Aradáč. .47-15=705
 Zaszvietilo nat Pazovou. .33-2= 57
 " " " " .Paz=390
 Za štiristo zlatí sivje ..Paz=383
 Zatancuj aňička ftejta- . .Paz=394
 Za tou našou zahradenku I.9-2= 30
 " " " " II.16-15=666aoc
 Za tú horu za visokú (35-2)KO=199
 Za Váhom;/tam je dobre bf-30-8=303
 Závčasu sa stávalo, keť. .13-6=194
 Za vodou;/za vodičkou nra-48-14=647
 " " " " .Paz=384-I
 " " " " .w.Paz=384-II
 Zavrť sa mi dievča, urob. .18-15=669
 Za zaidou, za brdom cimba...KO=590
 Zažen milávuoke z here ..(391)Paz=P-122
 Zažen Jaňík ouce, dolu. . .39-9=356aoc
 Zažen milí ouce do tej. . .Paz=391
 Zažil som lásku, krásnu jak 32-3=468
 Zbohom milá Boh ťa poteš. . .KO=346
 Z brezovného dreva voda...40-11=449o
 Ždalo sa mi vo sne zdalo. . .4-5=468
 Z druhej strane hája, ťuhaj(5-7)KO=494
 Zecťe ma vički, zecťe už. .Paz=P-123
 " " " " .KO=570e
- Zelenaj sa zelená trá-..12-16=722
 Zelená sa bučina, spe- . .24-6=206
 Zelení je petržlianík . . .KO=571
 " " " " rozmarínček . . .Pe=572
 Zelení mostiček uhi-.(384)Paz=392
 Zelení rozmarín ako . . .3-10=362=
- Zeleňie sa paštrnáčik . . Paz=P-124
 Zimínska kasárňa na dva... 9-7=234a
 Z kysáškého kostolíčka. . .Lo= 85
 Zlaté ruže pekne prekvi-..19-8=290
 Zlatie moje premlenie. .3-11=402.
 Zore moje zore Ťesvi- . .2-11=401
 Zošli bresu, už ju ve- . .27-4=136e
 Zošli enu halúsku . . .Paz=P-126
 Zošli klena, do koľe- . . .Pe=575
 Z rána Slnečko jasmé vi-..6-13=531
 Z richtárovej stuňi bistrá,KO=633
 Z tej mojej frajerki pekámPe=548
 Z ticha chlapcis ťichakňa mr,Pe=549
 Zuzanka;/ty si veľká kľamá- .Pe=576
 " " " " veľká si cigán- 22-6=204o=
 Zvalila sa zvalila tá . .14-3= 78
 Z večera je jasm, ces pul- I.19-5=175aoc
 " " " " II.16-13=473o
 " " " " " .Paz=380-IIIc
 Z vederenka na vodu, z ve... .KO=572
 Z výhodnej dievčence súm sa KO=720e
 Z visokoho kisáckeho . .17-3= 81
 Zvrťti-še sa seľem rás. .17-3= 81aoc-

-23-

2					
Žala naša Mláčka, ža-	. . . 4-15=651e"	žena moja mladá ženka-	. . . 2-6-188		
žalo čičuša žalochach, ža-	18-8=288=	žena mužá:/na strážisku. . .	7e=580		
" " " " Ian ži-	118-10=380c	žehilo sa motoridlo . . .	17-16=726		
" " " " "II.	12-16=722	" " starvo trlo . . .	10=607		
" " " " tráva I.	22-1= 21e	žehí sa mi žehí, moje . . .	7e=1		
" " " " "II.	24-7=251o	že ža žibim sjavid žumum..	7e=398		
žebi som sa vidala, že-	. . . 7e=397	žiau://mi je, žikto ževie žo ž-	1-169		
žem sa žradnoj, žem sa žvřti v	7e=396	žitko žisté:/žikol žist, ži-	10-6=191		
		žitne žisa žitna žiska. . .	25-7=570		

D o s l o v:

Špecifikou tohoto abecedného zoznamu (súpisu) je to, že sa v ňom priamo vidia všetky piesne zo 7 (siedmych) zbierok (troch veľkých, troch menších) v predslve naznačených a tiež piesne zaznačené s vlničkami Novosadského rozhlasu, čím sa chcelo tiež poukázať na štýlovú nolitú (jednolitost) piesní vojvodinských Slovákov. Niet v nich nejšej rozmanitosti, čo sa jednotlivých osád týka, už či štruktúrou alebo štýlovej ani v nápevoch, ani v textoch. Je však možné hovoriť istými rozdieloch medzi piesňami rôznych regiónov (najmä vo väčšom využívaní istých nápevov), avšak to nie je nijaká významnejšia ich charakteristika. Prednosťou zoznamu je, že sú identické piesne (a ich žšie varianty) zapísané iba raz tj. uberajú iba jedno miesto v zozname.

Na ideu takéhoto usporiadania piesní som prišiel študujúc VI. knihu II. vydania Slovenských spevov od Ladislava Galiku: prehľadový register. Obsahovo azda najväčší rozdiel medzi staťou tej knihy: Porovnanie a register textov... a mojím prístupom je to, že som všade jednako vložil i vlastné i semepisné mená a tiež i citoslovčia (v zátvorke keď sa ono nepoužíva stále, alebo sa pri opakovaní neopakuje). Opakovanie slov som tiež značil, používajúc znak opakovania =:/ -pre všetky slová pred tým znakom, alebo =/:keď sa iba posledné slovo opakuje, keď sa slová opakujú dva ráz =:// a tri ráz =:///.

Najčastejšie používané osobné mená u nás sú: Jaňičko a Mláčka. Keď pri samom speve sa tie mená ľubovolne vymieňali s inými, s ad ho prítomnými, alebo i podľa dohovoru. Podobne bolo i so zsemepisnými menami. Na pr.: V tom Petrouci je pekňá zapratka: 19-5=175e. Miesto toho "Petrouci" môže stať a spieva sa meno hociktorej inej našej dediny, ale pieseň predsa ubera len jedno miesto v súpise. Skôr ako kurzívou snie však údaj, že nápev tejto piesne je srbská komponovaná pieseň "Periferija, mala kućica" so slovami čo sa pišu veľkými počiatočnými znamenami sa tu nakladalo ako so všetkými inými, preto som ich v zozname ani nespomínal. Spomínal som však niektoré fakty, ktoré nepatria priamo do etnomuzikológie, ale do kultúrnej historiografie čím som sa chcel zmieniť o niektorých aktivitách z rámca spevácko-hudobných činovníkov a ich nositeľoch u nás v poslednom desaťročí minulého storočia.

Mgr.art. Slovenka Benková Martinková, ArtD.

TVORBA MARTINA KMEŤA NAHRANÁ V NOVOSADSKOM ROZHLASE

„Začiatky sú tu, v kostole. Tu bol učiteľom a kántorom môj starý otec, potom tiež otec, a tu som aj ja začal. Starý otec bol veľmi muzikálny, on mi odovzdal husle, ktoré si kúpil roku 1864, ešte stále ich mám... ony boli začiatkom... Otec bol tiež dlho kántorom, strávil tu veľa rokov, veľa času... ja som mu ako malý chlapec začal pomáhať a spievať... Viete, pre mňa bolo udalosťou, keď otec vzal do rúk husle a hral pre seba... hral vtedy piesne, romance, Dvořákovu Humoresku a iné... ja som sa nevedel dočkať chvíle, kedy zoberiem do rúk tie husle, musel som narášť... hru som neskôr zdokonaľoval na učiteľskej škole, u Antona Rusnáka... bol profesorom v Sombore, ja som chodil za ním... Rusnák bol zaujímavý človek, dobrý profesor, moji kolegovia, vrstovníci si ho všetci dobre pamätajú... intenzívne som cvičil, aby som na konci roka vystúpil aj v orchestri, avšak prišla vojna, tak sme školský rok neukončili v termíne, až neskôr... keď sme roku 1944 zakladali Slovenskú brigádu, vtedy som ja ako žiak učiteľskej školy bol delegátom, neskôr komesarom roty, tajomníkom skojevskej organizácie prvého práporu, kde som mal dobrý dvojhlasný spevokol... spievali sme tie bojové piesne a tak som sa rýchlo ocitol v propagačnom oddelení brigády...“

Slovami Martina Kmeťa si dovoľím uviesť tému dnešnej prezentácie, ktorá je cieleňá na zmapovanie a následné uvedenie vzácnych audionahrávok skladieb a úprav autora, zachovaných v archíve Novosadského rozhlasu. Napriek faktu, že viaceré nahrávky, ktoré súvisia s oblasťou umeleckej, vážnej hudby, nie sú podporené aj notovými príkladmi, teda k skladbám vážnej hudby Martina Kmeťa v archíve Novosadského rozhlasu neexistujú partitúry a klavírne rukopisy, nahrávok je primerane dostatočné množstvo na vyhranenie celkovej predstavy o tom, akým hudobným štýlom postupoval Martin Kmeť pri úpravách ľudových piesní pre rôzne zoskupenia, resp. ktorým hudobným štýlom holdoval pri tvorbe skladieb umeleckých.

Kmeťovo tvorivé obdobie sa rozvíjalo už v povojnových rokoch, ale v archíve Novosadského rozhlasu registrujeme nahrávky, ktoré datujú od rokov sedemdesiatych, teraz už minulého storočia. Zdôvodňujem to reálnou situáciou, teda faktom, že v tých rokoch sa slovenská hudobná produkcia začala intenzívne rozvíjať, z toho obdobia všeobecne datujú aj iné nahrávky rôznych hudobných štýlov a druhov, nakoľko sa v menšinovej politike mediálnych

ustanovizní, akým Novosadský rozhlas bol, a stále je, umožnilo slovenským odborníkom naplno pracovať vo svojej oblasti a samým tým aj propagovať slovenskú hudobnú produkciu. V tých rokoch pracovali dirigenti a upravovatelia Jaroslav Vojtechovský, Juraj Ferík mladší, Ján Ďurica a vtedy začínajúca mladá producentka Kvetoslava Čániová, neskôr Benková. Dodnes zachované nahrávky boli robené práve pod jej producentským dozorom.

Produkčným „telesom“ nahrávok slovenskej vojvodinskej hudby bol aj vtedajší festival Selenča-Petrovec, v rámci ktorého sa každoročne uskutočnili koncerty angažovaných, lyrických, detských a tanečných piesní. Uvedené podujatie teda každoročne produkovalo a obohatilo hudobnú fonotéku priliehavými skladbami rôznych žánrov, dávalo priestor k realizácii tak osvedčených, ako aj začínajúcich skladateľov, textárov a spevákov. Samým tým, že do celého projektu boli aktívne zapojené aj rôzne inštitúcie, medzi ktorými bol snáď najdôležitejším práve Novosadský rozhlas, ktorého programovým záujmom bolo produkovať kvalitné nahrávky, festival naplňal svoj zmysel v plnej miere. Dovolím si tvrdiť, že viaceré nahrávky z obdobia sedemdesiatych a osemdesiatych rokov aj napriek určitému štýlovému „archaizmu“ prevyšujú moderné hudobné produkty súčasného obdobia. Podporujúcimi činiteľmi tohto uzáveru boli aj profesionálne orchestre a dirigenti, či upravovatelia, ktorí fungovali v rámci Novosadského rozhlasu. Žiaľ, v súčasnosti je situácia úplne iná a hudobná produkcia tunajších Slovákov je v porovnaní s minulosťou paradoxálne úpadková, a skôr by sa dalo všeobecne konštatovať, že o ňu konkrétne nie je seriózny záujem ani takých ustanovizní, akou je napr. Novosadský rozhlas, ktorý svoje programy v slovenskej reči dopĺňa starými archívnymi nahrávkami, ukázkami hudobnej produkcie zo Slovenska a čiastočne nahrávkami, ktoré našťastie každoročne poskytuje produkčný tím festivalu Zlatý kľúč, nástupca už uvedeného festivalu Selenča-Petrovec.

Martin Kmeť svoju kreatívnu prax zdokonaľoval a uvádzal na tomto festivale prakticky od jeho začiatkov. Prevažne tvoril skladby angažovaného žánru, detské piesne a zbory, ale prejavil sa aj ako autor, či upravovateľ skladieb lyrických. (Edičná poznámka: v pokračovaní textu sú uvedené odkazy na skladby M. Kmeťa, ktoré zazneli v rámci 12. muzikologickej konferencie. Vzhľadom na obmedzené možnosti výroby osobitného CD, ktoré by bolo súčasťou tohto zborníka, a jeho obsahom by bol video- a audiomateriál používaný na konferencii, rozhodli sme sa použitý materiál publikovať na webovej stránke Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov v časti Hudba, Osobnosti slovenského hudobného života, Kmeť Martin).

Na ukážku takého druhu tvorivosti uvádzam nahrávku s názvom *Titovi* v interpretácii vokálnej skupiny Lýry v a capella znení. Diriguje Todor Petronje.

Ide o typickú zborovú trojhlasnú a trojdielnu skladbu homofónnej faktúry s jednoduchými imitačnými prvkami predovšetkým v nižších hlasoch. Skladba získala prvú cenu na festivale Selenča-Petrovec 28. 9. 1977.

Príklad č. 6, trvanie 2.23

Z obdobia rozkvetu uvedeného festivalu Selenča-Petrovec pochádzajú aj nasledujúce ukážky. V roku 1976 Martin Kmeť upravil dve skladby Gustáva Babiaka, ktoré predviedol Ľudový orchester Rádia televízie Nový Sad. Dirigoval Todor Petronje. Ide o skladby *Mala som ja prsteň zlatý* a *Tanec (Nedaleko Selenči)*. Skladby patrili k lyrickému žánru a boli vyložene inštrumentálne, bez speváckych vsuviek, hoci treba poznamenať, že v niekoľkých prípadoch Martin Kmeť svoje úpravy inštrumentálnych skladieb dopĺňal vokálnymi zložkami a tak v podstate vznikli dve nahrávky pre potreby vysielaní Novosadského rozhlasu. V ukážkach, ktoré nasledujú, sa zreteľne vníma vplyv klasického hudobného vzdelania pri manipulácii s hudobnými prvkami, rytmickou, či ornamentálnou úpravou motívov v zostave ľudového orchestra.

Príklady č. 3 a 4, trvanie cca 2.20

V roku 1989 v rámci programovej schémy Televízie Nový Sad bol uvedený portrét Martina Kmeťa. Scenár relácie mala na starosti Kvetoslava Benková a réžiu Ján Makan. Uvádzam záber z relácie, v ktorom sa Martin Kmeť vyjadri k svojim prvým kompozičným počinom a k vzniku vzácných klavírných skladieb.

Príklad video č. 1, trvanie 6.45

Na záver videozáznamu zaznel úryvok z klavírnej skladby *Po prvýkrát na lyžovačke*, ktorú pre Novosadský rozhlas nahrala Mária Ďarmati. V roku 2005 v rámci projektu Mladé talenty, ktorý zastrešila Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny spolu s Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky a Generálnym sekretariátom pre zahraničných Slovákov, vyšla cd platňa, na ktorej svoje miesto našli aj skladby Martina Kmeťa v interpretácii pianistky Maríny Kaňovej.

Vypočujeme si programovú miniatúru *Pri mláťačke*, modernistické dielo využívajúce expresionistickú motivickú prácu s ostinátnym rytmom oktávového basu a dynamickú škálu celého klavírneho rozsahu.

Príklad č. 17, trvanie 4.33

V archíve Novosadského rozhlasu existuje aj nahrávka z roku 1976, *Meditácie na motívy ľudových piesní*, prvú a štvrtú časť uviedla Tatjana Hrubíková, konkrétne časti Andante a Allegro vivace.

Príklad č. 2, trvanie 5.07

V relácii *Portrét umelca* sa hovorí aj o vokálnych skladbách Martina Kmeťa, o ich jednoduchosti, či náročnosti a následnom uvádzaní na interpretačných pódia.

Príklad video č. 2, trvanie 5.58**Prípadne aj príklad č. 1 v trvaní 5.40**

Martin Kmeť nadviazal vzácnu spoluprácu s vtedajšími špičkovými kultúrno-umeleckými spolkami, akými boli SKUS Pavla Jozefa Šafárika, či spevácke skupiny Rovina a Sláviky z Kovačice, ako aj s poprednými sólistami slovenskej ľudovej hudby, napr. s Jozefom Bisákom, či Vladimírom Očovajom. Tieto telesá a sólisti nahrali jeho úpravy slovenských ľudových piesní a lyrických skladieb spolu s ľudovým orchestrom Rádia televízie Nový Sad. Uvedieme pieseň *Gúľalo sa, gúľalo* v interpretácii miešanej speváckej skupiny súboru Pavla Jozefa Šafárika, a úryvky z piesne *Detstvo* v interpretácii Vladimíra Očovaja, aj *Pieseň o Petrovci* v interpretácii Jozefa Bisáka spolu so skupinou Kvety a ľudovým orchestrom Rádia televízie Nový Sad.

Príklad č. 20, trvanie 2.33, príklad. č. 10, trvanie 3.52, príklad č. 9, trvanie 2.50

K záveru tejto prezentácie hodno konštatovať, že sa v komplexnom diele Martina Kmeťa symbioticky prepojili zberateľský zápal s vlastenectvom, ktoré si autor úplne uvedomoval a počas svojho života sa často k nemu hlásil s kvalitným umeleckým, jedinečným prejavom. Výsledkom takej súdržnosti bola vzácna vokálna poéma na text Jána Labátha s názvom *Na Dolnej zemi*. Skladba bola uvedená na festivale v Selenči a toho istého roku aj nahraná – písal sa deň 19. 7. 1985. Predviedla ju vokálna skupina Allegro, dirigoval Gábor Károly.

Riadiac sa jednak konštatáciou Martina Kmeťa, vyslovenou v televíznej relácii *Portrét umelca*, o záujme, či skôr nezájme o nahrávanie a archivovanie nahrávok slovenskej rôznožanrovej hudby v našich končinách, ako aj reálnym stavom, aký už roky panuje aj v Novosadskom rozhlase, vyjadrujem svoj kritický postreh k tejto situácii, ktorú považujem za absolútne neprajnú pre rozvoj slovenskej vojvodinskej hudobnej produkcie a kultúry vôbec. V žiadnom prípade by apatickosť s výsledkom stagnácie hudobného procesu a vývoja nemala byť tolerovaná a spomínaná okrajovo. Novosadský rozhlas a príslušné inštitúcie MAJÚ za úlohu zveľaďovať hudbu všetkých národov, ktoré žijú na týchto priestoroch, a MUSELI by podporiť snahu tak jednotlivcov, ako aj skupín hudobných umelcov, o permanentné dopĺňanie hudobného archívu a o to, aby sa spolupráca s inými, aj zahraničnými – predovšetkým teda slovenskými

– partnermi znovu nadviazala a produkovala kvalitnejšiu hudbu a nahrávky v súlade s modernými svetovými tendenciami.

Prajem vám príjemné počúvanie a ďakujem za pozornosť.

Príklad č. 12, trvanie 7.49

RESUMÉ

Autorka si dala za cieľ zmapovať nahrávky skladieb a úprav ľudových piesní Martina Kmeťa, ktoré sa nachádzajú vo fonotéke Novosadského rozhlasu. Zisťuje, že viaceré nahrávky, ktoré súvisia s oblasťou umeleckej, vážnej hudby, nie sú podporené aj notovými príkladmi, teda k skladbám vážnej hudby Martina Kmeťa v archíve Novosadského rozhlasu neexistujú partitúry a klavírne rukopisy. Autorka však prináša zo dvadsať ukážok z diel M. Kmeťa a tie sú dňom konferencie dostupné na portáli ÚKVS v priečniku, kde je popísaná osobnosť Martina Kmeťa. Autorka je aj sama skladateľkou a preto fundovane klasifikuje jeho diela z oblasti umeleckej hudby. Zároveň má kritické slová k aktuálnej situácii, ktorá nepraje rozvoju slovenskej vojvodinskej hudobnej produkcie a kultúry vôbec.

REZIME

Autorka nastoji da prezentuje zvučne zapise kompozicija i aranžmana slovačkih narodnih pesama koje se nalaze u fonoteci Novosadskog radija, a čije autorstvo potpisuje Martin Kmeć. Mnogi snimci njegovih dela ozbiljne muzike nažalost nisu praćeni notnim materijalom, partiturama ili klavirskim izvodima. Autorka je na konferenciji predstavila dvadesetak zvučnih zapisa, kompozicija, dečjih pesama odnosno aranžmana, koji su nakon konferencije dostupni na portalu Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka u delu „Biografija Martina Kmeća“. S obzirom na to da se autorka teksta i sama bavi kompozicijom, njene kvalifikacije kompozicija su potpuno relevantne. U svom tekstu se kritički odnosi prema aktuelnoj situaciji koja nije blagonaklona kada je u pitanju razvoj slovačke vojvođanske produkcije i kulture uopšte.

Ľudmila Berediová-Stupavská

TVORIVÁ OSOBNOSŤ MARTINA KMEŤA CEZ PRIZMU SLOVENSKÝCH VOJVODINSKÝCH FESTIVALOV A HUDOBNÍN

Profesionálna činnosť Martina Kmeťa ako učiteľa, profesora, skladateľa, primáša, zbormajstra, etnomuzikológa... presahuje rámce vojvodinského prostredia. Nový Sad, do ktorého sa z rôznych príčin hrdie Slovač zo všetkých strán, ponúka mu najcelistvejšie uplatnenie v praxi a v jeho záľubách. Odtiaľ potom roky sleduje diania na hudobno-kultúrnom poli Slovákov, vpletá doň svoje odborné vedomosti, svoju tvorbu, celého seba.

Vypátrať a zozbierať tvorbu Martina Kmeťa je práca náročná. Písal miniatúry pre klavír, zborové piesne, detské piesne, angažované a lyrické skladby pre festivaly slovenskej hudobnej tvorby, posudzoval, kritizoval, zbieral a vedecky analyzoval ľudové piesne, pričom problematikou pazovskej piesne sa sústavne najviac zaoberal vyzvaný Jurajom Miškovicom, stredoškolským profesorom pôsobiacim na strednej škole, medziiným aj v Starej Pazove, analyzovať jedinečné pazovské piesne.

V novosadskom rozhlase sú zvukové záznamy mnohých diel M. Kmeťa. V 70-tych rokoch spolu s Jánom Nosálom vykonával prácu producenta a hudobného režiséra v Rádiu Nový Sad, čo netrvalo dlho.

Na zozname SOKOJ-a (Zväzu organizácií hudobných autorov Juhoslávie) sú tieto skladby, Martin Kmeť ich podpísal ako skladateľ:

- *Balada*
- *Božská iskra* (text Pavel Jozef Šafárik)
- *Dievčia pieseň* (text Ján Turan)
- *Keď bol Tito chlapec malý* (text Pavel Mučaji)
- *Na Dolnej zemi* (text Ján Labáth)
- *Pieseň o Titovi* (text Pavel Mučaji)
- *Pieseň o Titovi* (text Pavel Mučaji)
- *Pri mláťačke*
- *Prvý raz na lyžovaní*
- *Slnko svieti, vetrík veje* (text Pavel Mučaji)
- *Slovenská suita* (meditácie pre klavír)
- *Snehové ráno na dedine*

- *Tebe, maršal milovaný*
- *Titovi* (text Pavel Mučaji)
- *V našej triede* (text Pavel Mučaji)

Je tu aj súpis skladieb, ktoré Martin Kmeť aranžoval, sú to prevažne ľudové piesne:

- *A tam hore v Novom Sadě* (ľudová)
- *Gúľalo sa, gúľalo* (ľudová)
- *Hora, hora, visoká si* (ľudová)
- *Horenka* (ľudová)
- *Jaj, bože mój, bože mój* (ľudová)
- *Jaj, bože mój premilení, už som sama* (ľudová)
- *Keď bol Tito chlapec malý* (slová Pavel Mučaji)
- *Keť sa Slovák* (ľudová)
- *Kedysi bývalo* (slová Vierka Viliačiková)
- *Láska, bože, láska* (ľudová)
- *Mala som ja prstén zlatí* (hudba Gustáv Babiak, text ľudový)
- *Na zelenej lúčke šuhaj pasje* (ľudová)
- *Ľďdaleko Selenče* (hudba Gustáv Babiak, text ľudový)
- *Po dolňe tichí vetrík poduchuje* (ľudová)
- *Po doline vietor chladný poduchuje* (hudba G. Babiak, text S. Fekete)
- *Pot tím našim okenečkom* (ľudová)
- *Povečte mi, moja milá, povec* (ľudová)
- *Pred vodou, za vodou* (ľudová)
- *Sadla muška na konárik* (ľudová)
- *Široké sú cesti medzi horami* (ľudová)
- *Skadě idem sama* (ľudová)
- *Slnko sviati, vetrík veje* (hudba Martin Kmeť, text Pavel Mučaji)
- *Starí náš* (ľudová)
- *Šuhajko, z ruži kvet* (ľudová)
- *Svieti mesjac* (ľudová)
- *Tanec ľďdaleko Selenče* (hudba Gustáv Babiak)
- *Tebe, maršal milovaný* (hudba Martin Kmeť, text Pavel Mučaji)
- *Titovi* (hudba Martin Kmeť, text Pavel Mučaji)
- *Vínko červené* (ľudová)
- *Vinohradi, dobré* (ľudová) (ide pravdepodobne o pieseň *Vinohradi, vinohradi, dobré vínko dávaťe...* – pozn. autora)
- *Zahučali hori* (ľudová)

Skladbu *Božská iskra* na text Pavla Jozefa Šafárika spieval mužský zbor z Tisovca na Slovensku, ale aj miešaný zbor Kultúrno-umeleckého spolku Pavla Jozefa Šafárika v Novom Sade. M. Kmeť sám, do neskorej staroby, navštevoval toto kultúrne útočisko novosadských Slovákov, a keď sa mi v roku 1990 podarilo zhromaždiť v Šafáriku dostatočný počet záujemcov a založiť mužskú spevácku skupinu, prijal to s oduševnením a zostal jej verným členom do konca. Aj teraz si ho viem živo predstaviť ako trošku prihrbený, v dlhom zvrchníku, s francúzskou čiapkou na hlave, priškúleným pohľadom a širokým úsmevom otvára dvere na spolku. Rešpekt, úcta, akú som voči nemu prechovávala, obohatil náš neoceniteľný priateľský vzťah a zaujímavú spoluprácu dvoch hudobných zánietencov.

Pri pátraní po tvorbe Martina Kmeťa som sa orientovala na učebnice hudobnej kultúry, časopisy pre deti, zborníky prác, bulletiny z festivalov slovenskej hudobnej tvorby a prehliadok slovenských ľudových piesní v Pivnici. Musím uznať, že som očakávala častejšiu prítomnosť Kmeťových skladieb v učebniciach pre hudobnú kultúru. V tých, kde neúčinkoval ako zostavovateľ, som ho ani nenašla, a tam, kde sa Martin Kmeť zjavuje ako spoluautor, nachádzame iba jednu jeho skladbu.

Tak napríklad v treťom doplnenom vydaní zbierky piesní *Заневаймо сложно Ёнеkeljünk egyű Zaspievajme svorne Să cîntăm în armonie Зашпивайме зложно 1-2*, ktorej autormi sú Nada Pavlov, Varga Péter, Szűcs Budai József, Martin Kmeť, Coriolan Bugariu a Магдалена Горняк, a ktorú vydal Ústav pre vydávanie učebníc v Novom Sade v roku 1990, je pieseň *Prvý máj*. Text Márie Rázusovej-Martákovovej zhudobnil Martin Kmeť. V rovnomennej zbierke 3 sa nachádza Kmeťova pieseň *O Titovi*, autorom textu je Pavel Mučaji, a v 4-ke je pieseň *Snílo sa mi* (text: Alojz Mikulka).

PRVÝ MÁJ

Text: Rázusová – Martáková Hudba: M. Kmeť

Tempo di marcia

Sín – ho hre – je, pu – ča stro – my, avie – ním vo – nia ce – lý kraj.

ú – dia cho – dia po prie – ob – mí, o – sta – vu – jú Pr – vý máj.

<p>More zástav cestu vrúbi, červených je väčšina, ide mládež, idú hudby, pochod sa už začína.</p>	<p>Ide národ po ulici, spev sa nesie: Hoja, háj! Natešení robotníci oslavujú Prvý máj.</p>
---	--

Text: *P. Mučaji* O TITOVI Hudba: *M. Kmeť*

Allegretto
mp

Sln - ko svie - ti, trá - va ras - tie, vša - de je tak pre - krás - ne;

tvo - je me - no, súd - ruh Ti - to, pre - ras - tá nám do bás - ne.

Text: *A. Mihalčka* SNILO SA MI Hudba: *M. Kmeť*

Andante

Sni - lo sa m í, že mám sán - ky sa - m é z ia - to, sa - m ý lesk,

z kop - ca i - stí a - ko stre - la a do kop - ca a - ko blesk.

Nad mestom, aj nad oblakmi, teraz vzdychám, kade chodím,
nosili ma celý deň, škoda, že to bol len sen.

V časopisoch pre deti *Naše slniečko* (1939 – 1947), *Naši pionieri* (1947 – 1970), *Pionieri* (1970 – 1990), *Zornička* (1990 – ...) niekoľko notových záznamov nachádzame iba v druhej polovici 50-tych rokov v *Našich pionieroch*, ale vo väčšine prípadov bez uvedeného autora textu a hudby.

V roku 1963 sú znotované detské piesne už takmer v každom čísle *Našich pionierov*, ale skladateľ je aj ďalej neznámy.

Konečne, v júnovom čísle 1964 na strane 15 je pieseň pod názvom *Jar*, ktorú na text Juraja Tušiaka zhudobnil Martin Kmeť.

J A R Hudba: *Martin Kmeť*
Text: *Juraj Tušiar*

Modro

Na - ruk - lo už veľ - k é slnko a po sa chm é r, otko u stáho, sa n i a le sa - prí de jar!

Pre - tra sa si v l i e t k e o t á š, mu š ka tiež. Ša - chý už zim é stro - vil stýž - tek ja - š.

Od roku 1970 *Pionieri* pravidelne uvrejšujú notové prílohy s detskými piesňami. Najčastejšími skladateľmi sú Ján Nosál a Juraj Ferík.

Ďalšie piesne, ktoré zhudobnil Martin Kmeť, nachádzam v májovom čísle *Pionierov* 1974/75 na strane 26 – *Pieseň o Titovi*, autor textu je Pavel Mučaji, v novembrovom čísle 1974/75 na strane 26 – *O Titovi*, text Pavel Mučaji, v májovom čísle 1975/76 na strane 27 – *Tebe, maršal milovaný*, text Pavel Mučaji, v májovom čísle 1976/77 na strane 39 – *K cieľu*, text Teofila Macejka, v novembrovom čísle 1976/77 na strane 6 – *Domovina moja milá*, text Eleny Čepčekovej, v decembrovom čísle 1976/77 na strane 38 – *Snilo sa mi*, text Alojza Mikulku a potom v januárovom čísle 1977/78 na strane 38 – *Biela krása*, text napísala Eva Fodorová.

Pieseň o Titovi

Slová: P. Mučaji Hudba: M. Kmeť

Andante
4/4

Keď bol Ti - to chla - pč - e - k ma - lý, to - lo živ - dy ve - ť - á,

všet - ky ole - ťi pra - co - va - ťi za sky - vó - ťku ohle - ba.

<p>Keď bol Tito chla - pč - e - k ma - lý, bolo biedy veľa, všetky deli pracovali za skyvóčku chleba. Pštnáš hladných deli bolo v ich chudobnom dome. U dedúka malý Joško často pšsal kone.</p>	<p>Dnes je našim prezidentom a v kašdučkom čase, ako všetci robotníci, bráni šťastie naše. Všetkých ľudí mojej vlasti vedú jeho činy, pre stály mier všetkých ľudí, pre smiech domoviny.</p>
---	--

O Titovi

Hudba: Martin Kmeť Slová: Pavel Mučaji

Mn - ho sľu - bi, trnáva mas - tie, všet - de je tak pre - kní - sne,

to - je me - no, sú - druž Ti - to, pre - ra - etá nám do báis - ne.

<p>My sme veľkí kamaráti, my sme dobrí priatelia, že ho vždy ľan radi máme, pekne o nás hovorja.</p>	<p>Díva sa nám do čítaniek, díva sa nám do srdca, Hreje ho tam naša pieseň, naša láska horúca.</p>
--	--

Slová: Pavol Meňaj

Hudba: Martin Kmeť

Tebe, maršal milovaný

Mazurka 3/4 - 6/8

1a. Te-be, mar-šal mi-lo-vá-ný, mi-lo-vá-ný mi-lo-vá-ný
 1b. Te-be, mar-šal mi-lo-vá-ný, mi-lo-vá-ný mi-lo-vá-ný
 2a. Te-be, mar-šal mi-lo-vá-ný, mi-lo-vá-ný mi-lo-vá-ný
 2b. Te-be, mar-šal mi-lo-vá-ný, mi-lo-vá-ný mi-lo-vá-ný

Slová: Teofil Macejka

Hudba: Martin Kmeť

K cieľu

K cieľu, napred, chasa milá,
 v tebe väzí mocná sila!
 Chop sa práce, napni svaly,
 by sme lepši život mali.

Hukot strojov — tvoja pieseň,
 tá zaženie každú liešeň.
 K cieľu sa bor, verná vlasť,
 Život bude plný slasti!

Hudba: Martin Kmeť

Slová: Elena Cepčeková

Domovina moja milá

Do-mo-vi-na mo-ja mi-lá, slá-vnos-tne-ti *slubujem,*
 že do bu-die v mo-jej si-lach, to pre te-ba sprá-viť chcem.

Domovina moja milá,
 slávnostne ti sľubujem,
 že čo bude v mojich silách,
 to pre teba spravím chcem.

Usilovnosť, pevná vôľa
 pri práci i vprostred hier,
 aby si vždy krásna bola,
 a ja zas tvoj pionier.

Slová: Alejr Mikulka

Hudba: Martin Kmeť

Snilo sa mi

Snilo sa mi, že mám sánky, sa mi, zla-to, sa mi, lesk.
Z kopa-a i-sil, ako stre-la a do kop-a-a-ko blesk.

Snilo sa mi, že mám sánky
samé zlato, samý lesk.
Z kopea ili ako strela
a do kopca ako blesk.

Nad mestom ej nad oblákmi
nosli ma celý deň.
Teraz vzdýchám, kade chodím:
Škoda, že to bol len sen!

Biele krásy

Slová: Eva Fedorová

Hudba: Martin Kmeť

Babka žije z postieľky
budi ráno snežné vločky:
Nože, vnučky, vstaťte hore,
čaká na nás práca more.

Zem si pýta paplón biely,
chce si hovieť pod páperím.
Kriky, stromy, parky, lesy
čakajú, že čosi — kdesi.

od rána do večera,
ozdobí ich
snehobiele nádhery.

Na tie slová snežná chasa
do roboty rezko dá sa
a kým minul deň a noc,
bolo vládne bielej krásy
prehojnosť.

V notových záznamoch v *Pioneroch* sa vyskytujú chyby, ktoré sú v archíve *Zorničky* už opravené.

Posledných desať rokov (2006 – 2016) detského časopisu *Zornička* som v archíve na webovej stránke spracované nenašla, ale čísla, ktoré som mala k dispozícii, neobsahovali Kmeťove skladby ani retrospektívne. (pozri notové prílohy 1 – 11)

Martin Kmeť ako skladateľ a upravovateľ piesní obohacuje náplň *Festivalu novokomponovaných slovenských piesní* alebo *Súťaže o pôvodnú slovenskú hu-*

dobnú tvorbu, aj *Festivalu slovenskej hudobnej tvorby Selenča*, pozdejšie *Zlatý kľúč*. Zdá sa, že tento náš festival zažil najviacej obmien práve v názve.

Martin Kmeť prispieva k V. ročníku súťaže v roku 1974 tak, že ju obohacuje o nový žáner, je ním vážna hudba. Na zozname predvedených skladieb boli tri Kmeťove programové miniatúry pre klavír: *Prvý raz na lyžovaní*, *Snehové ráno na dedine* (idyla) a *Pri mláťačke*. Prvou cenou porota odmenila klavírnú skladbu *Pri mláťačke*.

Na ďalšom ročníku súťaže (1976) v žánri vážnej hudby bola Kmeťova skladba nazvaná *Slovenská suita*, o klavírnú interpretáciu sa postarala T. Hrubíková. Okrem toho M. Kmeť aranžoval dve lyrické skladby hudobníka Gustáva Babianka nazvané *Mala som ja prsteň zlatý* a *Tanec*, obidve v interpretácii ľudového orchestra.

Súťaže sa teraz už pripravujú oveľa serióznejšie, dáva sa dôraz na orchesterálne úpravy, ktoré robia hudobní profesionáli, medzi inými i profesor Martin Kmeť.

V roku 1977 na selenčskom festivale sa zjavuje aj žáner tzv. angažovaných skladieb a jedným z dvoch autorov takých piesní je M. Kmeť. Jeho pieseň *O Titovi*, na text Pavla Mučajihho a v predvedení vokálnej skupiny Lýry, porota odmenila I. cenou v žánri angažovaných piesní. Profesor Kmeť vtedy podpísal aj aranžmán lyrickej skladby *Kedysi bývalo* skladateľky V. Viliáčikovej.

Na VIII. ročníku *Súťaže o slovenskú hudobnú tvorbu* v roku 1978, ktorá prebiehala v Báci, v žánri vážnej hudby súťažila aj Kmeťova *Dievčia pieseň* v interpretácii a capella vokálnej skupiny Lýry.

K prívlastkom „vážna“ a „angažovaná“ hudba Martin Kmeť vo svojom príspevku *Vážna hudba na Súťaži o slovenskú hudobnú tvorbu* takto hovorí: *Keď rozjímame o hudbe, ktorú voláme „vážna“ alebo „klasická“, musíme najprv zdôrazniť, že ani jeden z týchto dvoch názvov nevyhovuje a že vznikli takpovediac nasilu. Z tých dôvodov, aby sa skladby tohto žánru líšili od iných žánrov, známych na vtedajšom stupni vývinu už jestvujúcej hudby u nás. O pomenovaní angažovaná (hudba) tiež hovorí, že nie je adekvátne, ...kedže sú všetky skladby na svoj spôsob angažované.*

V roku 1979, v rámci IX. ročníka súťaže, ktorá opäť bola v Báci, odznela detská skladba *Deň republiky* – hudba a aranžmán Martin Kmeť, interpretácia M. Diňová a M. Beníková. A keď ide o lyrické skladby, M. Kmeť mal na starosti aranžmán *Piesne o Petrovci*, autor hudby je Pavel Málach a textu Pavel Mučaji, interpretoval ju Jozef Bisák a skupina *Kvety* (získala II. cenu), aranžoval i skladbu *Detstvo*, J. Petráš zhudobnil text Márie Kunčáikovej, spieval Vladimír Očovaj.

Festival sa všetko viac rozmäha, podporený je aj novosadským rozhlasom. V rokoch 1981 až 1984 sa koná v Petrovci, striedajú sa tu nové tváre, noví hu-

dobníci a interpreti. No Martin Kmeť sa na určitú dobu festivalovo odmlčal. Až 16. júna 1985. roku na večernom koncerte XV. ročníka súťaže, ktorá sa vrátila do Selenče, ako prvá odznela skladba *Na Dolnej zemi*, dielo spisovateľa Jána Labátha a skladateľa Martina Kmeťa. Aranžmán tiež rozpísal Martin Kmeť a spievala skupina interpretov *Allegro*. Za túto angažovanú skladbu sa Martinovi Kmeťovi dostalo osobitnej ceny.

Pre tento festival M. Kmeť upravil aj pieseň *Mať moja*, hudba: Ján Ďurica, text: K. Németová, spievala: Zuzana Gajanová.

Z doteraz uvedeného môžeme usúdiť, že mnohé skladby, ktoré odzneli na festivaloch, boli zverejnené aj v detskom časopise *Pionieri*, v niektorých z učebných pomôcok, a nahrané boli aj v novosadskom rozhlase.

V roku 2003 v Novom Sade v Štúdiu M Novosadského rozhlasu odznel *Festival slovenskej populárnej hudby Pop Tón*, ktorého cieľom bolo podporiť literárnu a hudobnú tvorbu. Kmeťovu skladbu a úpravu pre dvojhlas *Išla sova na tanec* interpretoval žiacky zbor Základnej školy Jána Čajaka z Petrovca pod taktovkou Marieny Stankovičovej Krivákovej. Všetky piesne z tohto festivalu sú nahrané na CD nosiči a slúžia ako pomôcka na hodinách hudobnej kultúry.

Išla sova na tanec Martin Kmeť

Allegro-moderato -detský dvojhlas s capella Martin Kmeť

1. Išla so-va na ta-ncu vy-fín-te-ri-á ve-l-mi vy-fín-to-má
 2. Pra-ta-la sa po-va-za pra-ta-la sa dver-mi pra-ta-la sa

1. Išla so-va na ta-ncu, i - šla vy-fín-te-ri-á ve-l - mi
 2. Pra-ta-la sa tá pra-ta-la sa dver - mi

ve-l - mi je vy-fín-to-má ve-l-mi je vy-fín-to-má
 dver - mi, ej, pra-ta-la sa dver - mi, ej, pra-ta-la sa dver - mi

vy-fín-te-ri-á ve-l - mi ve-l-mi je vy-fín-to-má
 pra-ta-la sa dver - mi. ve-l-mi je vy-fín-to-má

pr-vý tan - e-ri-á ve-l-mi je vy-fín-to-má pr-vý tan - e-ri-á ve-l-mi
 so-va - tá - stý, ty si v-ša-ka so-va - tá - stý, -stý, -stý

pr-vý tan - e-ri-á, ve-l-mi je v-ša-ka pr-vý tan - e-ri-á, ve-l-mi
 so-va - tá - stý, ty si v-ša-ka so-va - tá - stý, -stý, -stý

pr-vý tan - e-ri-á, ve-l-mi je v-ša-ka pr-vý tan - e-ri-á, ve-l-mi
 so-va - tá - stý, ty si v-ša-ka pr-vý tan - e-ri-á, ve-l-mi

so-va - tá - stý, ty si v-ša-ka pr-vý tan - e-ri-á, ve-l-mi
 so-va - tá - stý, ty si v-ša-ka pr-vý tan - e-ri-á, ve-l-mi

so-va - tá - stý, ty si v-ša-ka pr-vý tan - e-ri-á, ve-l-mi
 so-va - tá - stý, ty si v-ša-ka pr-vý tan - e-ri-á, ve-l-mi

Tvorivo, ale iným spôsobom, nachádzame Martina Kmeťa za javiskom *Festivalu slovenských ľudových piesní Stretnutie v pivnickom poli*, na *Prehliadke slovenských zborov, nástrojových a speváckych skupín v Kovačici*, na *Stretnutiach slovenských tanečných súborov v Hložanoch – Tancuj, tancuj...* Tu sa Kmeťov profesionalizmus naplno prejavuje. Vychutnáva skvosty ľudovej piesne, skúma jej pôvod a obmeny, vedomý nevyhnutnosti jej vedeckého výskumu v rámci etnomuzikológie ako vedy. Ale aj toho, že sa do analýzy piesní málokto rozumie.

Martin Kmeť otvorene kritizuje nedostatok snáh zozbierať čím viacej starých, pôvodných piesní pre naše festivaly, zvlášť keď ide o *Stretnutie v pivnickom poli*, ktoré je v prvom rade prehliadkou piesní a iba v druhom rade prehliadkou spevákov. Pozorne sleduje repertoár piesní predvedených v Pivnici a apeluje na spevákov a umelecké spolky, aby venovali pozornosť piesňam zo svojho prostredia, pôvodným, piesňam s lokálnym svojrázom. Navádza na vyhľadávanie starších informátorov a odporúča zachytávanie piesní na magnetofónový pás ako jediný správny postup pri vypracúvaní festivalového repertoáru. Tým spôsobom podnecuje vzácnu zberateľskú činnosť, pátranie po pôvodných piesňach, lebo *Generácia, ktorá ich pozná, pomaly odumiera, a samým tým sa aj naša vzácna ľudová hudobná kultúrna tradícia nenávratne stráti*.

Upozorňuje aj na čistotu jazyka v piesni. Hovorí, že spev sa pokladá za spomalený hovor a že *výslovnosť je tesne spätá so samými základmi vokálnej techniky...* Poukazuje aj na spev v nárečí, ktorý si vyžaduje autentické folklórne spevácke prejavy.

Svoje poznatky o hudobnom živote dolnozemskej Slovákov neúnavne zapisuje, schvaľuje fakt, že raz do roka bývajú u nás literárne stretnutia – *Literárne porady*, usporadúvané redakciou časopisu *Nový život*, na ktorých

si miesto našla i problematika piesní na kultúrno-umeleckých podujatiach. V časopise *Nový život* potom aj uverejňuje mnohé svoje úvahy či vedecko-výskumné práce. Tiež v zborníku *Spolku vojvodinských slovakistov*, ako i v zborníku *Folklor vo Vojvodine*, a tematicky ladenými piesňami takmer sústavne prispieval aj do zborníkov prác vydávaných *Kultúrno-historickým spolkom PČESA (Proleče na čenejskim salašima)*. Jeho príspevky nechýbali ani v týždenníku *Hlas ľudu* a inde.

Martin Kmeť spolupracoval aj s inými hudobníkmi a zberateľmi. Prítomný bol pri zostavovaní zbierky ľudových piesní Juraja Feríka st. pomenovanej *Ľudové piesne Slovákov vo Vojvodine*, na ktorej pracoval jeho syn, dirigent Juraj Ferík, spolupracoval pri výbere piesní a napísal pre ňu aj predslov. Treba spomenúť, že prof. Mgr. M. Kmeť odborne spolupracoval aj s Pavlom Tomášom a Pavlom Balážom pri zostavovaní zbierky slovenských ľudových piesní z Kovačice a Padiny *Keď si ja zaspievam* (Vydavateľstvo Matice slovenskej 1997).

Po odchode do výslužby, od roku 1991, Martin Kmeť sa najviac venoval etnomuzikológii. Festivaly viacej nesledoval. Sledoval však Novosadský rozhlas v slovenskej reči. Piesne nahrával na magnetofónový pás priamo z vysielaní a potom ich prepisoval. Tak v priebehu deviatich rokov zachytil a zapísal bezmála 1700 piesní z rozhlasovej fonotéky.

Niekde sa zmienil o tom, že zbierku textov a nápevov *Zábery zo selenčských spevov* daroval Selenčanom na ich žiadosť, a bohatú zbierku slovenských ľudových piesní spievaných vo Vojvodine zanechal Vojvodinskému múzeu. Časť jeho tvorby však zostala v rukopise. Majme nádej, že sa raz niekomu podarí zhrnúť to dokopy. Už sama táto konferencia je významným krokom k realizácii takého cieľa.

Magister Martin Kmeť, náš Márko, si to zaslúžil.

RESUMÉ

Autorka skúma tvorivú osobnosť Martina Kmeťa cez prizmu slovenských vojvodinských festivalov a hudobní. Sústredila sa na oblasť, ktorá zatiaľ nebola zosystematizovaná a prínosom jej práce je zoznam skladieb M. Kmeťa, ktoré boli zaregistrované v Zväze organizácií hudobných skladateľov Srbska. Skladby, zapísané do zoznamu, sú predovšetkým písané pre súťaž o slovenskú hudobnú tvorbu, osobitne ide o segment vážnej hudby, bol aj jeho ideovým tvorcom, a sú tu aj skladby pre deti, zverejnené v učebniciach a detských časopisoch. Druhú veľkú skupinu tvoria úpravy slovenských ľudových piesní. Po publikovaných skladbách Martina Kmeťa autorka pátra v učebniciach hudobnej kultúry, v časopisoch pre deti, v zborníkoch prác a bulletinoch z festi-

valov slovenskej hudobnej tvorby a prehliadok slovenských ľudových piesní v Pivnici. Dôsledne uvádza miesto zverejnenia a niektoré z nich prikladá ako ilustrácie.

REZIME

Autorka analyzuje stvaralačstvo Martina Kmeča cez prizmu slovačkových vojvodanských festivalov, ale i muzických izdaní. Fokusuje sa na oblasť, ktorá do súčasnosti nebola systematicky spracovaná, a svoj príspevok k poznaniu života i diela Martina Kmeča dáva i tým, že publikuje zoznam všetkých kompozícií, ktoré registroval SOKOJ. Uvažuje o kompozíciách, ktoré M. Kmeč napísal na potrebu festivalu slovačkovského stvaralačstva, ktoré v určitej dobe mal i segment vážnejšej hudby, čomu je príkladom práve Martin Kmeč. Na tomto zozname sa nachádzajú skladby pre deti, ktoré sa nachádzajú v zbierkach i časopisoch pre deti. V druhej väčšej skupine sú zaradené slovačkové ľudové piesne. Cieľom je ponúknuť čo najkompletnejšiu predstavu o tom, kde sa objavil hudobný materiál, autorka analyzuje ľudovú kultúru, časopisy pre deti, zborníky skladieb i zbierky skladieb slovačkovského muzického stvaralačstva i sleduje slovačkové ľudové piesne v Pivnici. Príkladmi sú i ako ilustrácia k tomuto textu.

POUŽITÁ LITERATÚRA:

KMEČ, Martin: *Vážna hudba na súťaži o slovenskú hudobnú tvorbu*. XXV. festival slovenskej hudobnej tvorby Zlatý kľúč, Selenča 2005, s. 101, 102

KMEČ, Martin: *Dosiahli sme so stretnutiami mladých spevákov v Pivnici to, čo sme chceli?* Bulletin Pivnica 27. 12. 1990, ročník XV., číslo 3 (28), s. 10, alebo kolektív autorov *Stretnutia v pivnickom poli 1966 – 1995*, s. 143.

KMEČ, Martin: *Dosiahli sme so stretnutiami mladých spevákov v Pivnici to, čo sme chceli?* Kolektív autorov: *Stretnutia v pivnickom poli 1966 – 1995*, s. 144

KMEČ, Martin: *Otázky zveladenia slovakistických prvkov a ich prispôsobenosť k prostrediu v terajšom našom hudobnom živote (I.)* – Bulletin 17. Prehliadka slovenských ľudových piesní, Pivnica, 5 – 7. februára 1982

Mgr. Anna Medvedová Gašková

AKO SA ŽIVOTNÁ CESTA A PÔSOBENIE ETNOMUZIKOLÓGA MARTINA KMEŤA REFLEKTUJE V SLOVENSKÝCH VOJVODINSKÝCH MÉDIÁCH

Cieľom príspevku je pripomenúť, presnejšie zviditeľniť osobnosť Martina Kmeťa a zistiť, ako sa jeho činnosť reflektovala alebo prezentovala v slovenských vojvodinských médiách.

Na začiatku musím poznamenať, že v tlačných médiách, ale aj v rozhlase a televízii, nachádzame o ňom, žiaľ, málo materiálu, preto vo svojom príspevku opisujem skutočnosti z iných dostupných prameňov. Podotýkam, že som sa sústredila iba na články a príspevky, ktoré boli o ňom publikované, respektíve ktoré napísal a v médiách uverejnil sám Martin Kmeť, pričom som sa zamerala hlavne na jeho životnú púť, na to, ako sa k hudbe dostal, čím a kým bol ovplyvnený, a čomu sa vlastne tento hudobný veľikán z radov vojvodinských Slovákov počas života venoval. V príspevku nedávam dôraz výlučne na jeho profesionálne pôsobenie, na jeho odborné články, štúdie a učebnice, ktoré vydal alebo recenzoval. Predmetom je Martin Kmeť, hudobník, jeho význam a kultúrno-spoločenské aspekty jeho pôsobenia, pre čo všetko sa aj stal významnou osobnosťou slovenskej vojvodinskej enklávy. A predovšetkým to, ako jeho osobnosť vnímali a zaznamenali médiá.

V Národnom kalendári v roku 2006 bol publikovaný jeho článok pod názvom O Pazovskom spievaní, ktorý napísal v roku 1964. V tomto príspevku sa venuje histórii a vývinu pazovského vokálneho a inštrumentálneho prejavu, ktorý je skutočne jedinečný, pokiaľ ide o slovenský ľudový vokálno-inštrumentálny prejav vo Vojvodine. Podrobne analyzuje historické vplyvy od jeho začiatkov v roku 1921, keď sa „zjavil prvý už verejný interpret slovenských ľudových piesní na harmonike“, a tvrdí, že práve vtedy začala zanikať sláčiková hudba v tomto prostredí. V článku ďalej konštatuje, že diatonická harmonika a jej mechanické možnosti ovplyvnili aj vokálny prejav interpretov pazovských slovenských ľudových piesní.

V týždenníku Hlas ľudu v roku 2005 bol zverejnený text Martina Kmeťa *K dejinám vojvodinského poľnohospodárstva z etnologického hľadiska*. Martin Kmeť v tomto príspevku približuje verejnosti výraz PČESA (Proleće na čenejskim salašima – Jar na čenejských salašoch). Je to kultúrno-historická spoločnosť založená v roku 1980, ktorá sa zaoberá tematikou poľnohospodárstva,

salašov a dedín. Táto spoločnosť začala vydávať vlastné brožúrky v edícii Spoločnosti pre poľnohospodárske vybavenie s cieľom priblížiť a propagovať poľnohospodárske exponáty na veľtrhoch v Novom Sade. Za najvýznamnejší prínos tejto spoločnosti pokladá Martin Kmeť prezentáciu dejín nášho poľnohospodárstva prostredníctvom organizovania sympózií na tému tradičného poľnohospodárstva a s ním súvisiace kultúrno-spoločenské vplyvy. Sympóziá sa uskutočňovali pravidelne každú jar, ako nasvedčuje samotný názov organizácie. Uvádza, že najhorlivejším prispievateľom z radov vojvodinských Slovákov bol Adam Jonáš, trstinár, obchodník z Bieleho Blata. Ďalším významným prispievateľom z radov vojvodinských Slovákov bol prof. Dr. Ján Kišgeci, v tom čase riaditeľ Poľnohospodárskeho múzea v Kulpíne, ktorý uverejnil množstvo článkov v zborníkoch PČES-y. Svoje články tu publikovali aj mnohí iní autori. Prvým príspevkom Martina Kmeťa ako predsedu Združenia folkloristov Vojvodiny v zborníku bol článok pod názvom Vojvodinská svadba. Potom kontinuálne publikoval príspevky z oblasti etnomuzikológie. Boli to prevažne analýzy slovenských ľudových piesní, ktoré nadväzovali na koncepciu danej brožúrky. Slovenské ľudové piesne považoval za veľmi dôležitý faktor, ktorý úzko súvisí so spôsobom života obyvateľstva v osadách, kde žijú Slováci. V jednom z príspevkov napríklad zhrnul piesne na tému trhov a obchodovania, v ďalšom slovenské ľudové piesne o jahodách (morušiac), ktorý uzavrel konštatovaním, že nemožno poprieť, že najmä pre skvalitňovanie obsahov turistickej ponuky majú prvoradý význam kultúrne hodnoty, ku ktorým patria predovšetkým piesne.

Za veľmi hodnotný a zachovaný materiál o Martinovi Kmeťovi pokladám príspevok, ktorý nahrála Rádio-televízia Vojvodiny v roku 1989. Tento príspevok je azda jediným zachovaným audiovizuálnym materiálom, ktorého obsahom je životná púť Martina Kmeťa od jeho hudobných začiatkov po všestrannosť jeho profesionálnej tvorby. V nasledujúcich riadkoch sa pokúsím priblížiť obsah televízneho príspevku, pričom sa sústredím na fakty, ktoré pokladám za dôležité, pokiaľ ide o jeho život a tvorbu z kultúrno-spoločenského aspektu.

Prvý Kmeťov kontakt s hudbou sa udial ešte v jeho detstve v kostole. Svedčí o tom jeho odpoveď na otázku Kvetoslavy Benkovej, keď hovorí, že sa s hudbou prvýkrát stretol v kostole, kde jeho otec bol kantorom.

V pokračovaní rozhovoru sa zmienil o vplyve cirkevnej hudby na slovenské ľudové piesne, kladúc dôraz na transpozície, ktoré ľudový spevák prevzal pri prednese ľudových piesní.

Jeho obdivovanie hudby a vzťah k nej sa zrodili pod vplyvom otca, ktorý okrem toho, že bol kantorom, hral aj na husliach. Sám hovorí, že ako malý chlapec sa nevedel dočkať chvíle, keď sám bude hrať na husliach, čo sa neskôr už

v jeho detstve aj naplnilo.

Hru na husliach si Martin Kmeť postupne zdokonaľoval počas stredoškolského štúdia na Učiteľskej škole v Sombore. V roku 1944 bol oslobodený Báčsky Petrovec, kde bola založená XIV. VÚSB. Martin Kmeť, vtedy 18-ročný mladík, bol delegátom, komisárom a dirigentom zboru Prvého práporu, kde viedol dvojhlasný spevokol. Repertoár spevokolu tvorili vojenské piesne, ako napríklad pieseň Horela lipka, horela. Na základe úspešného vedenia spevokolu bol začlenený do propagačného oddelenia brigády.

Počas svojho učiteľovania na základnej škole začal navštevovať dirigentské kurzy s cieľom zdokonaľiť svoje hudobné zručnosti a schopnosti. O jeho vynikajúcich hudobných schopnostiach svedčia slová prof. Stanojla Raičiča, ktorý hovorí: „V tom čase sme vo Vojvodine mali vyše 350 speváckych zborov. Sem patrili školské spevácke zbory, robotnícke spevokoly, ako aj zbory kultúrno-umeleckých a kultúrno-osvetových spolkov. Nevyhnutné bolo pre taký počet zborov vyškoliť primeraný počet odborníkov, ktorí by sa tej práci venovali. Po prvýkrát som bol na takom seminári, kde som dokonca aj učil, a kde som sa stretol s Martinom Kmeťom, v tom čase mladým učiteľom, účastníkom seminára. Už na začiatku seminára prejavil M. Kmeť veľký záujem o hudbu, a lásku k nej, čo malo za následok, že mu bolo udelené štipendium (vzhľadom na postavenie, aké som vtedy mal, aj sám som mohol na to vplývať), a tak M. Kmeť na moje veľké potešenie pokračoval v štúdiu na Hudobnej akadémii v Belehrade.“

V roku 1952 začal študovať na Hudobnej akadémii v Belehrade, kde zistil, že disponuje absolútnym sluchom. V tom období sa začal venovať aj komponovaniu. V pokračovaní televízneho záznamu Juraj Ferík ml., bývalý spolužiak Martina Kmeťa z Hudobnej akadémie, takto hovorí o začiatkoch Kmeťovej skladateľskej tvorby: „Už vtedy mal Martin Kmeť veľký záujem o skladbu. Viac-krát mi prehrával to, čo skomponoval. Jeho prvá skladba bola modernistická a má názov Prvý raz spolu na lyžovačke.“

Na otázku, či jeho skladby majú ľudový podtón, Martin Kmeť hovorí: „U každého človeka hudobná predstavivosť obsahuje okrem tých folklórnych podmienení aj iné, antropologické, až fyziologické činitele.“ Konštatuje, že keď má jednotlivec tvorivé impulzy, musí ich vedome odlišiť od svojej folklórnej príslušnosti a to, čo mimo nej podáva, je ozajstný tvorivý potenciál, i keď folklórny materiál buď cituje, alebo inak tvorivo spracuje.

Ďalej si v rozhovore spomína na svoje zberateľské aktivity. Slovenské ľudové piesne začal zbierať pre potreby Novosadského rozhlasu a Vojvodinského múzea v roku 1956. Etnomuzikologický výskum realizoval v obciach Selenča, Aradáč, Kovačica, Padina, Jánošík, Hajdušica, Báčsky Petrovec a Kulpín. O jeho etnomuzikologickej práci prof. Raičič hovorí: „O Martinovi treba povedať, že je

veľmi horlivý, že je zamilovaný do etnomuzikologickej práce. Žiaľ, situácia u nás vo Vojvodine je taká, že sa ňou ľudia zaoberajú iba cestou, popri svojom zamestnaní. To však neuberá na kvalite týchto pracovníkov, obávam sa, že ich prínos je o to cennejší." (Poznámka autorky: Situácia, ktorú v príspevku opisuje prof. Raičič, sa vzťahuje na 60-te roky 20. storočia. Žiaľ, musím konštatovať, že dnes je situácia na poli etnomuzikológie, a zároveň aj etnológie, stále rovnaká. Dokonca si dovoľím tvrdiť – pokiaľ ide o zanietenosť či horlivosť, ako to nazýva profesor Raičič – že pri zbere etnomuzikologického materiálu je situácia horšia, a to i z hľadiska kvantity, i kvality.)

V roku 1965 Martin Kmeť realizoval terénny výskum v obci Stará Pazova. Odvtedy sa venoval hlúbkovej štruktúrálnej analýze „pazovských ľudových piesní“ a štýlu hrania na diatonickej harmonike, ktorá je pre túto oblasť charakteristická.

Martin Kmeť bol uznávaným erudovaným etnomuzikológom, ktorý sa zúčastňoval a prednášal na mnohých sympóziách a konferenciách v bývalom Československu, v bývalej Juhoslávii a v Maďarsku. Vydal početné odborné etnomuzikologické články, v ktorých prezentoval výsledky vlastných terénnych výskumov.

Jeho bohatú činnosť prezentuje i spolupráca s Kultúrno-umeleckým spolkom Svetozara Markovića z Nového Sadu, ktorý do svojho repertoára zaradil jeho baladu v slovenskom jazyku, čo okomentoval v zázname p. Juraj Ferík ml. : „So živou zborovou hudbou M. Kmeťa som sa prvýkrát zoznámil, keď Kultúrno-umelecký spolok Svetozara Markovića z Nového Sadu predviedol jeho skladbu – Baladu, ktorá je napísaná na námet slovenskej ľudovej piesne Čie sa to ovečky. Mňa to veľmi potešilo ako Slováka, keď jeho skladba odznela vtedy na najznámejšom juhoslovanskom zborom festivale v Niši. Väčšinou komponuje na ľudový námet, skladá skladby na básne slovenských dolnozemskejích autorov, prevažne vychádza zo slovenskej ľudovej piesne, ale aj z klasických námetov, a môžem povedať, že jeho diapazón pri komponovaní je dosť široký.“

Ďalej sa v televíznom zázname hovorí o pôsobení Martina Kmeťa na Pedagogickej akadémii v Novom Sade a o práci recenzenta učebníc hudobnej výchovy pre základné školy so slovenskou vyučovacou rečou, v ktorých sú zahrnuté aj jeho vlastné skladby.

V závere televízneho rozhovoru je zmienka o hudobno-tanečných festivaloch – s nimi súvisiace jeho poznámky a pozitívne kritiky boli vždy veľmi cenné. Zdôrazňoval dôležitosť súladu spevu, hudby a tanca. Jeho odporúčania jednotlivé kultúrno-umelecké spolky vedeli vždy oceniť a akceptovať, ako aj implementovať do svojej umeleckej činnosti.

Odborné úvahy Martina Kmeťa z oblasti etnomuzikológie sú zaznamenané v príspevku Ej, totú, totú – a či vôbec nôtu. Obsahom príspevku je interview, ktoré s Martinom Kmeťom urobila novinárka Anna Makanová. Martin Kmeť sa tu vyjadruje k problematike ľudovej hudby a piesne, hodnotí folklórny festival najmä z hľadiska hudobného, čiže interpretáciu ľudových orchestrov, a v závere sa zmieňuje o nápravách a spôsoboch odstraňovania chýb v nástrojovej hudbe. Hovorí o spoločenskom postavení hudby, presnejšie o tom, že sa menia jej funkcie v spoločnosti. Je prirodzené, že ľudová hudba a piesne už nie sú súčasťou každodenného života ľudí, nesúvisia úzko s ich spôsobom života, ich funkcia sa mení na estetickú a príležitostnú. Konštatuje, že táto zmena si vyžaduje v zmysle jej spoločenského poslania teoreticky jasne vyhranené a vedecky plne opodstatnený prístup, výskum a konkrétne riešenie tejto problematiky. Prízvukuje, že síce môžeme očakávať pomoc a podporu odborníkov zo Slovenska, ale hlavnú prácu na zachovaní a zveľaďovaní našej hudobnej kultúry musíme vykonávať my sami. Dovolím si tvrdiť, že problematika, ktorou sa Martin Kmeť zaoberal a ktorú riešil a prezentoval na odborných sympóziách v 70. rokoch minulého storočia, je aktuálnou témou dodnes.

Pavel Matúch napísal o Martinovi Kmeťovi príspevok pod názvom Vedel som dobre čítať staré kľúče, ktorý uverejnil v týždenníku Hlas ľudu. Príspevok má biografický charakter, dozvedáme sa v ňom o predkoch Martina Kmeťa, o jeho bratovi akademikovi, o tom, ako sa on dostal k hudbe, kedy a ako si založil rodinu, o novosadskom rozhlase a jeho poslaní, o zvláštnostiach pazovskej piesne, o etnomuzikológii ako vednej disciplíne a o ľudovej piesni samotnej. Príspevok je veľmi rozsiahly, na záver uvádzam z neho iba niekoľko zaujímavých Kmeťových vyjadrení:

1. Príhody z obdobia druhej svetovej vojny:

„Nosil som v jednej ruke krátky guľomet – englezer, pušku, v druhej ruke husle alebo gitaru.“

„Keď sme oslobodili voľáku dedinu, potom bol míting a ja som dirigoval. Pekné bolo byť partizánsky dirigent, ten zápal, oduševnenie, oslobodenie od fašizmu. Cvičil som ich na dva hlasy. Horela lipka bola najpopulárnejšia, to sa vie.“

2. Spomienka z Kmeťovej pedagogickej praxe:

„V Subotici sa mi darilo s podobným šťastím, tam som komponoval kantátu a na základe toho som bol v roku 1980 prijatý do Združenia skladateľov.“

V Subotici som zo všetkých učiteľov jediný mal triedu, žiakom mi bol aj Kornelije Kovač. Po Subotici prišiel Sombor, kde som, ako aj v Subotici, tiež hral i vo filharmónii, a to violu, pretože som vedel dobre čítať staré kľúče, a viola je v C-kľúči.“

3. Na otázku, ako dnešnú slovenskú pieseň vo Vojvodine zažíva obyčajný človek a ako odborník, Martin Kmeť odpovedá: „Obyčajný človek ako ľudový majetok a odborník ako konštitutívny element. Ťažko povedať, či tá hudba ide napred, či nazad, keď sa tie štýly miešajú. Hrá sa celkom v duchu modernej hudby, a melódia je slovenská. Prednes je v štýle a podaní celkom iný a zábavný.“

Martin Kmeť bol významnou osobnosťou hudobného života a hudobnej kultúry vojvodinských Slovákov, obohatil ich svojou skladateľskou, dirigentskou, zberateľskou, pedagogickou i vedeckovýskumnou prácou. Aj keď o ňom nebolo publikovaných veľa textov a nahraných rozhovorov či dokumentov počas jeho aktívneho pôsobenia, jeho práca na zachovávaní a potom i zveľaďovaní hudobnej kultúry Slovákov vo Vojvodine bola hmatateľná.

V príspevku som sa snažila zhrnúť to, čo bolo zverejnené, a pripomenúť, či skôr poukázať na to, že problematika, ktorou sa tento erudovaný odborník z našich radov zaoberal, je stále aktuálna a snažíme sa riešiť ju aj v súčasnosti. Verím, že aj môj príspevok bude jedným z kameňkov, ktoré pomôžu vytvoriť si plastickejší obraz o živote a diele Martina Kmeťa.

RESUMÉ

Autorka sa v príspevku zameriava na články, respektíve na televízne príspevky, ktoré mali za cieľ zviditeľniť osobnosť a dielo Martina Kmeťa. Na samom začiatku konštatuje, že takýchto príspevkov nenachádzame veľa, tie však, ktoré boli zverejnené, majú vysokú výpovednú hodnotu a hovoria mnoho o jeho tvorbe, ale aj o životných postojoch M. Kmeťa. K takým príspevkom patrí dokument, ktorý vyrobila Televízia Nový Sad v roku 1989, potom interview v týždenníku Hlas ľudu, či v mesačníku pre kultúru a literatúru Nový život. Prostredníctvom týchto príspevkov sa autorka zmieňuje o detstve M. Kmeťa a o tom, ako sa hudba stala jeho životným poslaním, tiež o výsledkoch jeho vedecko-výskumnej činnosti na poli ľudovej piesne, najmä pazovskej pentatoniky, hovorí aj o príspevkoch, ktoré publikoval v zborníkoch organizácie PČESA (Jar na čenejských salašoch). Príspevok je doplnený citáciou textov a vyjadrení Martina Kmeťa, ale aj iných osobností, ktoré jeho tvorbu hodnotili.

REZIME

Autorka teksta je analizirala novinarske članke odnosno televizijski materijal, koji su imali za cilj da prezentuju život i delo Martina Kmeča. Na samom početku ona konstatuje da ovakvih priloga nema mnogo, ali da ipak, oni koji su objavljeni, imaju veliku vrednost jer nam dosta govore o stvaralaštvu M. Kmeča i njegovim životnim principima. U ovu vrstu materijala spada televizijski dokumentarni film koji je realizovala Televizija Novi Sad 1989. godine, odnosno intervju objavljeni u nedeljniku vojvođanskih Slovaka „Hlas ľudu“ i u mesečniku za kulturu i književnost „Nový život“. Posredstvom ovih materijala autorka piše o detinjstvu Martina Kmeča, o rezultatima njegovog naučno-istraživačkog rada, posebno o pazovačkoj pentatonici, a pominje i studije koje je objavljivao u zbornicima PČESA („Proleće na čenejskim salašima“). Tekst je dopunjen citatima iz izjava koje je davao M. Kmeč, ali i izjavama drugih ličnosti koje su vrednovalе njegov stvaralački rad.

POUŽITÁ LITERATÚRA:

1. KMEČ, M., 2005. *K dejinám vojvodinského poľnohospodárstva z etnologickeho hľadiska*. In: Hlas ľudu. – Roč. 62, č. 39 (24. 9. 2005), s. 13. – ISSN 0018-2869
2. KMEČ, M., 2006. *O Pazovskom spievaňí*. In: Národný kalendár. – Roč. 85, 2006 (2005), s. 158 – 159. – ISSN 0354-1029
3. MAKANOVÁ, A., 1973. *Ej totú, totú – a či vôbec nôtu*. Interview s Martinom Kmečom. In: Nový život. – Roč. 25, č. 3 (máj – jún 1973), s. 271 – 272. – ISSN 0351-3610
4. MATÚCH, P., 2006. *Vedel som dobre čítať staré klúče*. In: Hlas ľudu. – Roč. 63, č. 18/19 (2006), s. 40 – 41. – ISSN 0018-2869
5. MAKAN, Ján. *Martin Kmeč – Portrét umelca* [audiovizuálny záznam na DVD vo formáte MPEG]. Scenár Kvetoslava BENKOVÁ. Novi Sad: TVNS, 1989.

Deneš Fišteš

MUZIČKI VREMEPLOV SA MARTINOM KMEĆOM

Muzikološka konferencija, Novi Sad 2016.

„Umetnik bez talenta sam po sebi nema vrednosti, ali ni talenat bez rada.“
(E. Zola)

MARTIN KMEĆ (1926-2011)

Rodio se u Bajši u učiteljskoj porodici (poreklom sa Visokih Tatri u Slovačkoj), te je i sam završio Učiteljsku školu, a zatim stekao diplomu na beogradskoj Muzičkoj akademiji.

Od samog početka privlači ga muzika. Posle osnovne škole (Bajša) i gimnazije pohađa nastavu u Somboru, u Učiteljskoj školi, zatim nastavlja školovanje za vreme okupacije u Novom Sadu, da bi u Evangelističkoj učiteljskoj školi u Miškolcu u Mađarskoj boravio dve godine, upoznavši stvaralaštvo Bartoka, a kasnije i Kodalja.

Za vreme rata kao učenik srednje škole ulazi u sastav narodnooslobodilačke vojske i pored redovnih aktivnosti postaje dirigent hora Slovačke brigade. Nakon rata završava Učiteljsku školu u Vršcu.

Tokom studija pored redovnih aktivnosti volonterski pohađa časove dirigovanja i orkestracije. Posle završetka Muzičke akademije u Beogradu 1957. godine, na nastavničkom odseku postaje član Udruženja folklorista. Pored nastave aktivno se bavi sakupljanjem izvornih narodnih pesama Slovaka u Vojvodini, kao i njihovim proučavanjem.

POČECI „MUZIČKE PUSTOLOVINE“

Radi u raznim sredinama: u Kulpinu, Kisaču, Selenči, Užicu, zatim u Srednjoj muzičkoj školi u Subotici; pored toga svira violu u filharmoniji, a izvesno vreme provodi i u Somboru, u Učiteljskoj školi.

Profesionalni rad nastavlja u Negotinu na Pedagoškoj akademiji kao profesor Metodike muzičkog vaspitanja. Nakon toga prelazi na Pedagošku akademiju u Novom Sadu. Izuzetnu pažnju prvenstveno posvećuje problematici izvođenja muzičkih zanimanja u predškolskim ustanovama, kao i izvođenju

nastave u osnovnim školama. Njegova vizija vezana je za didaktičke probleme u nastavi muzičkog vaspitanja, bilo da je reč o obdaništu, produženom boravku ili osnovnoj školi.

Po njegovom mišljenju treba podići nivo nastave osposobljavajući izvođače nastave, primenjujući najsavremenije metode i osposobljavajući izvođače za korišćenje muzičkih sredstava (npr. Orf instrumentarij u nastavi). Aktivno se zalaže za poboljšanje tekuće prosvetne politike na raznim forumima tadašnje Jugoslavije. Uvideo je da ako želi da izvrši uticaj na polju muzičkih zbivanja u obrazovanju i nastavi, mora da deluje u ustanovama gde se pripremaju budući kadrovi – vaspitači i učitelji.

PODRUČJA DELOVANJA

Da bi poboljšao metodiku muzičke nastave piše skriptu koju studenti koriste; taj kucani materijal prema autoru predstavlja rad u grupi „A“. U ovoj grupi nalazi se i knjiga „Školski muzički leksikon“. U tom izdanju njegova uloga bila je više nego koautorska. Radovi iz grupe „B“ uglavnom pripadaju 20. Kongresu Saveza folklorista i nalaze se u biblioteci. Obavlja veoma značajnu ulogu u Savezu muzičkih društava Vojvodine kao član komisije za unapređenje stvaralaštva naroda i narodnosti Vojvodine. Aktivno učestvuje u izdavačkoj delatnosti kao sekretar redakcije za ediciju „Pevamo“. U ovim izdanjima Martin Kmeć objavljuje kompozicije inspirisane osnovama socijalističke revolucije Jugoslavije.

U njegovom opusu posebno mesto zauzimaju radovi koji se odnose na me-lografisanje i dešifrovanje slovačkih narodnih pesama iz raznih mesta Vojvodine (preko 500).

U sistematizaciji narodnih pesama, u klasifikovanju muzičkog materijala mogu se kod M. Kmeća uočiti uticaji Jana Kolara, Bartoka i Kodalja. Naime, Kmeć je jedno vreme boravio u Miškolcu, u Učiteljskoj školi, pa je i kasnije dolazio u dodir sa dostignućima navedenih autora.

ISTORIJSKE ČINJENICE U ISTRAŽIVANJU FOLKLORA

Posmatrano iz istorijske perspektive prvi pomoci u istraživanju narodnih napeva počinju u XX veku zahvaljujući pronalasku fonografa, što će omogućiti precizno fiksiranje zvučnog materijala. To je od ogromnog značaja za svestranu analizu i čuvanje snimljenih napeva odn. tekstova. „Bartok prvi put 1906. god sakuplja slovačke narodne pesme u Gemeru, i u mestu Kostolné Moravce.“¹

¹ Erdélyi Molnár Klára: Bartók Béla Szlovák népfeldolgozásainak dallamanyaga, mz 2014_1_099-119, str.2

SPECIFIČNOSTI SLOVAČKE NARODNE MUZIKE

Po „zvaničnoj sistematizaciji narodnih pesama Slovaka može se primetiti sličnost, odnosno podudarnost sa načinom na koji je Bartok skicirao u prvoj svesci iz 1922. god, dodavši tome i studiju o *tót népi dallamak*², a u trećoj svesci primerima ilustruje slojevitost slovačkih narodnih pesama.

Mogućnosti sistematizacije slovačkih narodnih napeva:

1. Magične ritualne pesme u kojima se motivi zasnivaju na intervalima sekunde i terce; to su narodni običaji, plesovi i dečje pesme.

2. Seljački stil zasniva se na skeletu kvarte, padajuća parlando melodija sa četiri reda, izoritam.

3. Pastirski stil na kvintnim osnovama modalne lestvice (lid) sa šest slogova u karakterističnom parlando izvođenju sa ritardandom.

4. Hajdučke pesme iz 17-18. veka sa poznatim instrumentom *fujara* umesto kvintne osnove; koristi se kvart, ambitus melodije je oktava na hipojonskoj i miksolskoj osnovi.

5. Prelazni tipovi na modalnom sloju sa formama periode.

6. Duhovne melodije koje su nastale po uzoru na zapadnu umetničku muziku na tonalnim osnovama, sa malim opsegom melodije na „tercnoj osnovi“.

7. Preuzete melodije sa nekim izmenama iz novog stila mađarskih napeva.

8. Prodor zapadne evropske muzike u dosadašnje strukture slovačkih narodnih napeva kao što su heteropodija, heterometrija, neobične forme itd.

STILSKE OSOBINE NARODNIH NAPEVA PREMA B. BARTOKU

„Sistematizacija narodnih napeva na stilskim osnovama po Bartoku može se deliti na sledeće tipove: seljačke pesme“³ deli na tri (3) klase koje se mogu istorijski i filološki upoređivati.

- A klasa=melodije starog stila
- B klasa=melodije novog stila
- C klasa=melodije mešoviten stilova

Melodijska osnova se temelji na slobodnim strukturama.

A-parni taktovi (2x2/4 takta) motivi slede jedan za drugim nepravilno, pretežno su vezani za neki prigodni događaj, običaj.

² http://nepzenetar.fszek.hu/index.php/A_szlovak_népdal_st%C3%ADlusrétegei

³ http://nepzenetar.fszek.hu/index.php/A_szlovak_népdal_st%C3%ADlusrétegei, str. 1-3

Ponavljjanje dvotaktnih motiva diktira pokret (ples) i tekst.

Parni taktovi sa refrenom, ponavljanjem melodije koje su vezane za neke običaje.

B-Recitovana (improvizovani tekst sa slobodnim ritmom slogova).

C-Ostale, vojne, pastirske, melodijski odlomci, itd.

FORME STILSKIH STRUKTURA

Stari stil:

A5 B5 A B

A5 A5v A Av

A5 B A C

A B C D

A A B B

Novi stil: po strukturi mogu biti simetrične i asimetrične

A A5 A5 A

A B B A

A A5 B A- ili A A3 A2- karakteristika kod Slovaka

A A B A

A B C A

TIPOVI NARODNIH NAPEVA

Razlike između narodne i umetničke muzike tokom vremena blede kada kompozitori uvode narodne melodije u gradsku kulturu. S druge strane kultura sela je izložena uticajima industrijalizacije. Glavni kriterijum za nastajanje narodne muzike jeste odsustvo autora u tom procesu.

To je kolektivni čin naroda u seoskim sredinama, uticaj vere i profesionalnih muzičara. Na tim pretpostavkama dolazi do stvaranja narodnih melodija. Na osnovu stila možemo razlikovati sledeće tipove:

- a) po tempu (tempo giusto – odlučan, napet, ujednačen tempo);
- b) po skali (dorski, eolski, pentatonski ili na dur-mol osnovi);
- c) mešoviti stil: preuzete melodije iz susednih zemalja.

PREMA KMEĆOVIM ISTRAŽIVANJIMA

Kmeć u svojim radovima primećuje da je uticaj zapadne muzičke kulture na slovačku populaciju na ovim prostorima veći nego u Slovačkoj. Po preporuci Emila Horaka, Kmeć započinje da analizira i upoređuje pesme iz Slovačke sa narodnim pesmama iz Vojvodine. Dolazi do zaključka da je razlika u tekstu beznačajna, te da ima više odstupanja u melodiji (koje imaju plagalni tetra-chord sa latentnim harmonijama). Neke pesme koje su Slovaci doneli sa sobom prilikom dolaska na ove prostore iz brdskih područja su: „Valaške pesme“, zatim „drevne totske melodije“, „odlučan tempo giusto“ u pesmama, a heteroritmika sa karakteristikom ponavljanja prvog (1) i trećeg (3) reda verovatno predstavlja uticaj zapadne muzičke prakse (pr. 5+5, 6, 5+5, 6, slogova), itd.

KRITERIJUMI ZA ANALIZU PO BARTOKU

Način izvođenja: parlando, rubato, tempo giusto.

Funkcija: prema upotrebi koja je vezana za neki određeni običaj.

Mesto izvora:

Struktura: slobodna, strofična, ponavljanje melodije za kvintu niže, odnosno za kvartu više, ili varirana.

Struktura, vrsta reda: primer A A5 B A.

Broj slogova/silabika: beleženje arapskim brojevima.

Melodijska linija: padajuća.

Kadenca: tonove koji su iznad završnog tona beležimo arapskim, a ispod rimskim brojevima.

Raspoloživi tonovi u solmizaciji: pr. d r m s l.

Opseg tonova/ambitus: pr. VII-6.

Vrsta skale: tonovi melodije na osnovu završnog tona.

Pipod: broj taktova u nizu (2,3,4 itd.).

Metrika: odnos naglašanih i nenaglašanih tonova (izo-hetero).

Ritmika: vremenska vrednost različitog trajanja.

TEORETSKA OSNOVA U BELEŽENJU NOTNE GRAFIKE

„Narodne pesme u naučnim izdanjima transponiramo na G1.“⁴

U pesmi je najniži ton *finalis*, dok ćemo tačnu sliku o ambitusu dobiti ako upoređujemo najniži i najviši ton u odnosu na *finalis*.

⁴ Avasi Béla-Zeneelmélet I, Tankönyvkiadó, 1987, str.4

Visinu melodijske linije beležimo arapskim brojevima; ako je finalis 1, tonovi koji su viši imaju arapske brojeve, a niži rimske brojeve.

The image shows two staves of musical notation. The top staff has Arabic numerals I through VII above the notes, and Roman numerals 1 through 12 below. The bottom staff has Arabic numerals III through VII above the notes, and Roman numerals 1 through 10 below. This notation system is used to indicate the pitch level of notes in a melody, with Arabic numerals for higher notes and Roman numerals for lower notes.

Časopis „Nový život“, č. 4 1964. god.

⑧ Lastovrenka lieta.

Quantum *quinto* ♩ = ca 90 (♩ = 45)

[A(6)] 5-1 |

La- sto- ven- lea lie- ta

[B(6)] 1-5; |

ho- vo- ri, že svi- tá.

[C(6)] 8-4; |

Choj ti mi- li do- mor

[D(6)] 7-1. |

ved' ja bu- dem li- tá

The image shows a handwritten musical score for the song 'Lastovrenka lieta'. It consists of four staves of music in G major (one sharp). The first staff is labeled [A(6)] and has a figured bass notation of 5-1. The second staff is labeled [B(6)] and has a figured bass notation of 1-5;. The third staff is labeled [C(6)] and has a figured bass notation of 8-4;. The fourth staff is labeled [D(6)] and has a figured bass notation of 7-1. The lyrics are written below the notes. The tempo is marked 'Quantum quinto' with a note value of ca 90 (♩ = 45).

STUDIJE I NAPISI

- „Hravé tóny“ – zbirka pesama za niže razrede osnovne škole 1962. god.
- Rad na muzičkom vaspitanju u I i II razredu osnovne škole 1969. god.
- Recenzija udžbenika „Zapevajmo“ i „Mi već pevamo“.
- „Školski muzički leksikon“, III izdanje. „Škola za mandolinu“.
- Skripta „Metodika nastave muzičkog vaspitanja“ za osnovne škole.
- Melografisanje oko 500 sakupljenih slovačkih pesama (Vojvođanski muzej).
- „Neke karakteristike narodnih pesama Slovaka u Jugoslaviji“, časopis „Nový život“, 1965. god. str. 269.
- „Nalaz starih tonalnih struktura u narodnim pesmama vojvođanskih Slovaka“ – referat, 1970. god, Novi Sad.
- „Melos NOB-a kao značajan činilac prožimanja nesrodnih muzikaliteta naroda Vojvodine“, „ZVUK“ br. 4, 1980. god, Sarajevo, str. 31.
- „Uticaj narodnih muzičkih instrumenata na razvoj pevanja u Staroj Pazovi“, 1970. god, štampao NIP „Obzor“, Novi Sad.
- „Uticaj ideja i aktivnosti Kodalja i Bartoka na bogaćenje muzičkog života a naročito na proučavanje narodne muzike u Jugoslaviji“, Kečkemet, 1982. god.
- „Prihvatanje elemenata slovenačke narodne i nacionalne muzičke kulture kroz radničko-revolucionarnu i partizansku pesmu u Vojvodini“.
- Zbornik 1. Kongresa jugoslovenskih etnologov in folkloristov 2., Rogaška Slatina 1983. (Ljubljana 1983.), str. 8.
- „Uticaji raznih folklornih područja na muzičke i leksičko-poetske sadržaje pesama NOB-a Vojvodine“ in: Ljudska glazba v Nob in revoluciji XXII.
- Festival KURIRČEK Maribor, 1984, str. 22.
- Folklorna muzika Slovaka u Jugoslaviji u svetlu dosadašnjih proučavanja. „Zbornik radova znanstvenog skupa Evropska godina glazbe u sklopu XX međunarodne smotre folklor“, Zagreb 1985. god, str. 7.
- „Pesme zbirke iz Međumurja Vinka Žganeca. Susret Narodne muzike Kečkemet (Mađarska)“, 1985. god, str. 14.
- „Popevke NOB-a“, Zbornik radova XXXII kongresa SUFJ, Sombor 1985. god. str. 7.

KOMPOZICIJE, ARANŽMANI

- „Svieti mesiac nad našim humienkom“ za ženski hor i orkestarski sastav, partiture 1957-1959 god, Radio Novi Sad.

- Pisma za grupu narodnih pevača iz Kulpina – aranžman
- i dirigent M. Kmeč (snimljeno za Radio Novi Sad, 1963. god).
- Splet dečjih pesama za grupu i soliste uz klavirsku pratnju M. Kmeča.
- Kantata „Na krilima srećne radosti“
- Klavirske minijature, CD-izdanje

RUKOPIS M. KMEČA

Kmeč je vrlo dobro ocenio svoj stvaralački potencijal: više je bio okrenut pedagoškom radu, istraživanju narodnog folklora, dirigovanju, a u manjoj meri stvaranju instrumentalnih dela. Izuzeci su klavirske kompozicije.

Prvi utisak na osnovu uvida u rukopis bez dublje analize otkriva nam neke detalje o nameri kompozitora. Ima elemenata narodnog prizvuka, melodijska i harmonska građa zasniva se na osnovi tonaliteta sa proširenjem alterovanih akorda kasnog romantizma, proširenje funkcionalnih veza napoliyanskog akorda, u raznim varijantama itd. Naravno, detaljna analiza zahtevala bi više vremena nego što je predviđeno.

ZAKLJUČAK

Iz ovog referata delimično se može naslutiti životni put Martina Kmeča u muzici. Kao etnomuzikolog, pedagog, kompozitor i dirigent podario nam je značajna dela, stalno težeći da u toj „permanentnoj revoluciji“ nalazi nova, bolja rešenja u oblastima svoga rada. Na neki način, on je kao ličnost odredio put generacijama delujući u raznim sredinama, te ostavljajući za sobom vrednosne principe koje možemo slediti.

Koje druge plemenite ciljeve bi neko želeo da postigne kao svestrani muzičar?

„U izvesnom pogledu umetnost je zračenje čovekove fantazije.“⁵ Iz tog ugla gledanja Kmeč je u punoj meri doprineo kao poliglota da muzičko narodno blago Slovaka bude poznato i u drugim kulturnim sredinama, te da se sačuva prenoseći se na buduće generacije. Naravno, postojao je i živi interes da se upozna narodno stvaralaštvo i ostalih susednih sredina, tj. zemalja.

REZIME

Autor teksta je profesor na Pedagoškoj akademiji u Novom Sadu, te zahvaljujući tome poznaje i predstavlja rad Martina Kmeča, koji je u ovoj obra-

⁵ E. . Szönyi Zenei irányzatok a XX. Században Budapest 1988, 78. str. org. citat Charles Morgan

zovnoj instituciji takođe delovao dugi niz godina. U tekstu Fišteš nudi svoj vlastiti pogled na stvaralaštvo M. Kmeča i izdvaja neke aspekte njegove „muzičke avanture“. Akcentat stavlja na njegov etnomuzikološki rad – sakupljanje, razvrstavanje, zapisivanje i publikovanje slovačkih narodnih pesama. Ujedno, na osnovu analize pojedinih kompozicija, navodi neke od karakteristika njegovog umetničkog senzibiliteta. Ubraja ga među ličnosti kod kojih je prisutna svojevrsna „permanentna revolucija“, jer je težio ka novim i boljim rešenjima u oblastima muzike, kojima je bio posvećen njegov životni rad.

LITERATURA:

- 1 Martin Kmeč/slovackizavod.org.rs (biografija)
- 2 Pedagoška akademija Novi Sad/referat za konkurs 1982. god.
- 3 Ľudová pieseň Slovákov v Juhoslávii
- 4 A szlovák népdal stílusrétegei-Népzeneár.pdf
- 5 <http://www.kislexikon.hu/parlando.html>
- 6 <http://kislexikon.hu/mixolid.html>
- 7 http://nepzenetar.fszek.hu/index.php/A_szlovák_népdal_st%C3%ADlusrétegei
- 8 <http://www.parlando.hu/Klasszikuszene/601.html>
- 9 Dr Hegyi István/Hangsorok
- 10 Avasi Béla/Zeneelmélet-1-részlet.pdf
- 11 Folk music/Britanica.com
- 12 Novi Sad/slovackizavod.org.rs.pdf
- 13 tiszatáj_EPA00713_2004_10_025-043-.pdf
- 14 Népzene Típusrend,.pdf
- 15 Népzene kutatás (etnomuzikologia). Pdf
- 16 Erdélyi-Molnár Klára:Bartók Béla Szlovák népdalfeldolgozásainak dalamanyaga.str.3
- 17 <http://docplayer.hu/docview/27/9517536/#file=/storage/27/9517536/9517536.pdf>
- 18 Ez a tevékenysége, levelezése ismert, nagyrészt Demény János gyűjteményéből: Demény János (szerk.): *Bartók Béla levelei*, II.: *Magyar és külföldi dokumentumok. Gyűjtési idő: 1948–1950.* Budapest: Zeneműkiadó, 1955. A tájékozódást legújabbban nagyban segíti, s a jelen dolgozatban idézett levelek forrása: Pávai-Vikárius; lásd még: Szegő Júlia: *Bartók Béla, a népdalkutató.* Bukarest: Állami Irodalmi és Művészeti Kiadó, 1956; Szöke Péter: „Bartók és a

szlovák népzene. Népzenetudományunk néhány problémája". *Magyar Zene*, 1961/1–2., 20–53.; Vladimír Œífik: „Bartók és Szlovákia”. *Irodalmi Szemle*, 13/9. (1970), 769–778.; Alexander Mæfi: „Bartók Béla nyomában, Darázs faluban”. *Magyar Zene*, 16/3. (1975), 313–327.; Ruitner Sándor: „Bartók nyomában”. *Síppal, dobbal*, 1975/5., 28–35.; Kele- men Imre: „Bartók és a szlovák népzene”. *Hevesi Szemle*, 1981/1., 47–52.; Nagy Jenő: „Felsőgaram völgyében Bartók nyomában”. *Irodalmi Szemle*, 20/3. (1981), 218–226.; Ruitner Sándor: „Aranyat érő ólom”. *Budapest*, 19/2. (1981), 20–21.; Vajda Géza: „Bartók és Pozsony”. *Irodalmi Szemle* 24/10. (1981), 904–910.;

19 A szlovák kutatás részéről korrekt összefoglaló tanulmány Josef Kresánéké: „Bartók’s Collection of Slovak Folk Songs”. In: Rajeczky Benjamin–Vargyas Lajos (szerk.): *Studia Memoriae Belae Bartók Sacra*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1959, 55–71. (a továbbiakban: Kresánék 1959). Oskár Elschek, Bartók szlovák népdalgyűjteményének (Bartók Béla: *Slovenské ľudové piesne*, I–II–III. Bratislava: SAV, ASCO Art & Science, 1959–2007, a továbbiakban: SLP) sajtó alá rendezője, az 1959- ben megjelent 1. kötet előszavában részletes ismertetőt közöl nemcsak a gyűj- teményről, de a szerző életművének további idekapcsolható momentumairól is (pl. román gyűjtéseiről, a szlovák népzeneről Bartók zenéjében). – Anton Augustin Baník, az ifjú alkalmi tanítvány, kinek gyűjtései a *Slovenské ľudové piesne* anyagát gazdagítják, számos adattal és személyes visszaemlékezés- sel járult hozzá a téma irodalmához, lásd Anton Augustin Baník: „Niekol’ko spomienok, dokumentov a úvah o Bélovi Bartókovi”. *Hudobnovedné štúdie*, 4. (a továbbiakban: Baník 1960), 138–176.; „Kül- földiek Bartókról. Anton Augustin Baník”. *Nagyvilág*, 26/5. (1981), 741–744. Az ő nyomán legutóbb Viera Sedláková tette közzé Bartók gyűjtőútjainak és a Matica slovenskával közösen tervezett kiadvá- nyainak történetét, adatait, lásd Viera Sedláková: „Kontakty Bélu Bartóka s Antonom A. Baníkom a vydanie zbierky Slovenské ľudové piesne. Príspevok prednesený „na konferencii ‘Regióny Slovenska’ 25–27. 5. 2011 v Detve”. *Biografické štúdie*, 35. (2011), 172–180.

20 Az 1911-ben megjelent szlovák sorozat 43 dallamból csak 18 a saját gyűjtése a továbbiak közül 21 dallam lelőhelye: Slovenské spevy. Vydávajú Priatelja Slovenských spevov, I–III.

Martin Kmeť: Prímlátačke
Allegro-moderato $\text{♩} = 104$

The musical score is handwritten and consists of six systems of two staves each. The key signature is one flat (B-flat) and the time signature is 2/4. The tempo is marked 'Allegro-moderato' with a quarter note equal to 104 beats per minute. The score includes various dynamic markings such as p, mf, pp, and mp, along with performance instructions like 'cresc.' and 'dim.'. The notation features complex rhythmic patterns, including sixteenth and thirty-second notes, and some unusual markings like 'Ped.' and '50'. The piece concludes with a final cadence in the sixth system.

The image displays a handwritten musical score for piano, organized into six systems. Each system consists of two staves: a treble clef staff on top and a bass clef staff on the bottom. The notation includes various rhythmic values, accidentals, and dynamic markings. The first system begins with a treble clef, a key signature of two flats, and a 4/8 time signature. It features a *mf* dynamic marking and a *ppur accel.* instruction. The second system includes a *pp* dynamic marking and a *simile* instruction. The third system continues the piece with similar notation. The fourth system features a *mf* dynamic marking and a *simile* instruction. The fifth and sixth systems complete the piece with various rhythmic patterns and accidentals. The handwriting is clear and professional, typical of a composer's manuscript.

The image displays a handwritten musical score for piano, organized into six systems of staves. The notation is dense and includes various musical symbols such as notes, rests, slurs, and dynamic markings. The score begins with a treble and bass clef, a key signature of one flat, and a 3/4 time signature. The first system starts with a forte (*f*) dynamic. The second system includes a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The third system features a piano-piano (*pp*) dynamic. The fourth system contains a piano (*p*) dynamic and a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The fifth system includes a fortissimo (*ff*) dynamic and a *dim. molto e al fine* instruction. The sixth system begins with a *Lento* tempo marking and a piano-piano (*pp*) dynamic, and concludes with an *alleg. e perdendosi* instruction. The score is written in ink on aged paper and shows signs of being a working draft, with some corrections and annotations.

The image displays a handwritten musical score for piano, organized into six systems. Each system consists of a grand staff with a treble clef on the upper staff and a bass clef on the lower staff. The notation includes various rhythmic values, slurs, and dynamic markings such as *mf* (mezzo-forte) and *f* (forte). The score is characterized by dense melodic lines and complex harmonic textures. The first system includes a handwritten '6' in the left margin and a '6/8' time signature. The second system features a '6/8' time signature and a 'mf' dynamic. The third system has a 'mf' dynamic. The fourth system has a 'mf' dynamic. The fifth system has a 'f' dynamic. The sixth system has a 'ff' dynamic. The handwriting is fluid and expressive, with some corrections and annotations visible throughout the score.

Deneš Fišteš

HUDOBNÝ STROJ ČASU S MARTINOM KMEŤOM

„Netalentovaný umelec nemá žiadnu hodnotu, ale aj talentovaný ju postráda - ak nepracuje.“

Emile Zola

ZO ŽIVOTOPISU MARTINA KMEŤA

Martin Kmeť (1926 – 2011) sa narodil v Bajši v učiteľskej rodine. Skončil učiteľskú školu a potom i Hudobnú akadémiu v Belehrade. Hudba ho lákala už od sameho detstva. Študoval i na Evanjelickom lýceu v maďarskom Miškolci, kde sa zoznámil s tvorbou Bélu Bartóka a Zoltána Kodályja.

Počas druhej svetovej vojny bol dirigentom v prápore a po vojne absolvoval Pedagogickú školu vo Vršci. Počas štúdia spolu s ostatnými aktivitami absolvoval aj hodiny dirigovania a orchestrácie. Hudobnú akadémiu skončil v roku 1957 a v roku 1960 sa stal členom Zväzu združení folkloristov Juhoslávie. Vedľa pedagogickej práce aktívne sa podieľal na zbere pôvodných ľudových piesní Slovákov vo Vojvodine a venoval sa ich štúdiu.

ZAČIATKY „HUDOBNÉHO DOBRODRUŽSTVA“

M. Kmeť vyučoval v Kulpíne, Kysáci, Selenči, v meste Užice a neskôr i na Strednej hudobnej škole v Subotici. Hral v orchestri na viole a určitý čas strávil i v Sombore v učiteľskej škole. V profesionálnej práci pokračoval v Negotine na tamjšej Pedagogickej akadémii ako profesor metodiky hudobnej výchovy. Neskôr pôsobil na Pedagogickej akadémii v Novom Sade. Už na začiatku sa upriamil na problematiku výučby hudobných predmetov na pedagogických učilištiach a na výučbu hudobnej kultúry na základných školách. Jeho vízia, ktorá ho po celý čas okupovala, bola späť s didaktickými problémami výučby hudobného vzdelávania a to na všetkých úrovniach – i predškolskej, i na úrovni základnej školy. Mienil, že úroveň hudobného vzdelávania sa zvýši uschopňovaním hudobných pedagógov uplatňovaním moderných metód práce. Vzťahovalo sa to najmä na uschopňovanie používať hudobné pomôcky (napríklad Orffov inštrumentár vo výučbe a pod.). Aktívne sa zasadzoval za zlepšovanie bežnej pedagogickej praxe na rôznych fórach bývalej Juhoslávie. Zistil, že pole hudobnej praxe vo vzde-

lávani a výučbe možno ovplyvniť len tak, že sa aktívne pôsobí a pracuje tam, kde sa vzdelávajú budúce pedagogické kádre.

OBLASŤ PÔSOBENIA

S cieľom vylepšiť metodiku hudobnej výučby M. Kmeť vyhotovil skriptá, ktoré používali študenti, je aj spoluautorom *Školského hudobného lexikónu*. Bol aktívnym členom Zväzu hudobných spoločenstiev Vojvodiny a ako člen komisie sa zasadzoval za zveladenie tvorby národov a národností Vojvodiny. Aktívne účinkoval vo vydavateľskej činnosti, najmä z pozície tajomníka redakcie, ktorá bola pomenovaná *Spievajme svorne*. Vo vydaniach tohto zväzu Martin Kmeť publikoval svoje skladby inšpirované socialistickou revolúciou v Juhoslávii.

ODBORNÁ VEDECKÁ ČINNOSŤ

Úzku spoluprácu M. Kmeť uskutočnil s Vojvodinským múzeom. Svoje poznatky uplatnil v práci Zväzu združení folkloristov Juhoslávie a neskôr, po založení odnože vojvodinských folkloristov, vykonával funkciu jej predsedu. V roku 1987 sa stal členom Vojvodinského združenia skladateľov a úspešne sa zúčastňoval na súbehoch o novú hudobnú tvorbu vojvodinských Slovákov. Krátku dobu spolupracoval aj s Rádotelevíziou Nový Sad, avšak jeho záujmy boli usmernené predovšetkým na výskum a pedagogickú prax. Osobitné miesto v jeho tvorbe patrí melografii – zapisovaniu a triedeniu slovenských piesní z rôznych vojvodinských lokalít.

HISTORICKÉ FAKTY

Pozerajúc sa z historickej perspektívy, prvé posuny vo výskume ľudových spevov sa začínajú v 20. storočí vďaka vynálezu fonografu, ktorý umožnil precízne fixovanie zvukového materiálu. Malo to veľký význam v zmysle všestrannej analýzy zvukového materiálu a možností jeho dlhodobého zachovania. Takýmto spôsobom zbieral slovenské ľudové piesne v oblasti Gemera a Kostolných Moraviec aj Béla Bartók.

ŠPECIFIKÁ SLOVENSKEJ ĽUDOVEJ PIESNE

Oficiálna systematizácia slovenských ľudových piesní je do vysokej miery podobná tej, ktorú uvádza aj B. Bartók. Nachádzame ju roztriedenú do nasledujúcich kategórií (edičná poznámka: uvedené triedenie prebrala autorka z maďarského originálu zverejneného v Kalendári ľudových tradícií, ktorý sa nachádza na webovej lokalite <http://nepzenetar.fszek.hu>)

1. Magicko-rituálne piesne, v ktorých sú motívy založené na intervaloch sekundy a tercie (patria sem ľudové obyčaje a tance, detské piesne...);
2. Sedliacke piesne, ktorých základom je hudobná kostra v rozsahu kvarty, klesajúca parlandová izorytmická štvorriadková melódia;
3. Pastierske piesne, ktorých základom je hudobná kostra v rozsahu kvinty so šiestimi slabikami v charakteristickom parlandovom prednese s ritardandom;
4. Hajdúcke piesne zo 17. a 18. storočia s oktávovým ambitom melódie na hypojónskom a mixolydickom základe, miesto kvintovej používa sa kvartová osnova v súlade so známym nástrojom fujara;
5. Prechodné typy piesní na modálnom základe;
6. Duchovné melódie, ktoré vznikli podľa vzoru západnej umeleckej hudby na tonálnom základe s malým melodickým ambitom (osnova tercie);
7. Prebrané melódie s niektorými výmenami z novšieho štýlu maďarských nápevov;
8. Prienik západnej európskej hudby do uvedených štruktúr slovenských ľudových piesní ako je heteropódia, heterometria, nezvyčajné formy a podobne.

Béla Bartók skupinu „sedliackych piesní“ delí na tri skupiny:

A skupina – melódie staršieho typu (charakterizuje ju párný počet taktov, 2x2/4 takt), motívy nasledujú jeden za druhým, prevažne sa vzťahujú na nejakú príhodu alebo obyčaj, opakovanie dvojtaktových motívov, ktoré určuje pohyb (tanec) a text. Párný počet taktov s refrénom, opakovanie melódií, späťch s obyčajami.

B skupina – melódie novšieho typu (charakterizuje ju deklamovaný, zarecitolovaný improvizovaný text) s voľným počtom slabík.

C skupina – melódie zmiešaných typov (charakterizujú ju vojenské, pastierske piesne, melodické úryvky a podobne).

Melodický základ je založený na voľných štruktúrach.

Keď ide o štýlové formy v starom štýle B. Bartók definuje tieto štýly:

- A5 B5 A B
- A5 A5v A Av
- A5 B A C

- A B C D
- A A B B • Nový štýl: podľa štruktúry môžu byť symetrické a asymetrické
- A A5 A5 A
- A B B A
- A A5 B A alebo A A3 A2 – charakteristický pre slovenské ľudové piesne
- A A B A
- A B C A

TYPY ĽUDOVÝCH PIESNÍ

Odlišnosti medzi ľudovou a umeleckou hudbou po čase vybledli, najmä po tom, ako skladatelia začali integrovať ľudové melódie do mestskej kultúry. Zo strany druhej, dedinská kultúra bola vystavená industrializácii. Hlavnou podmienkou vzniku ľudovej hudby je absencia autora práve v procese jej vzniku. Ide o kolektívne dielo ľudu v dedinských prostrediach, bez vplyvu cirkvi alebo profesionálnych hudobníkov. Odlišujeme niekoľko typov piesní: podľa tempa (tempo giusto – rozhodný, napätý, zjednotené tempo), podľa stupnic (dórický, aeolický, pentatonický alebo na dúrovo-mólovom základe) a zmiešaný štýl (prebrané melódie z iných krajín).

VÝSLEDKY VÝSKUMOV MARTINA KMEŤA

Kmeť si všíma, že vplyv západnej hudobnej kultúry na slovenskú komunitu na týchto priestoroch je dominantnejší než na Slovensku. Na odporúčanie Emila Horáka Kmeť začína analyzovať a porovnávať piesne zo Slovenska s ľudovými piesňami Slovákov vo Vojvodine. Prichádza k záverom, že rozdiely v textoch sú minimálne, a že väčšie odchýlky sú v melódiách (ktoré majú plagálny tetrachord s latentnými harmóniami). Slováci si počas príchodu na Dolnú zem z vrchovateľských krajov priniesli valašské piesne, autentické slovenské melódie v tempe giusto, heterorytmické s charakteristickým opakovaním prvého a tretieho riadka, ide pravdepodobne o vplyv západnej hudobnej praxe (pr. 5+5, 6, 5+5, 6, slabík) a podobne.

Pri analýzach slovenských ľudových piesní podľa kritérií Bélu Bartóka sa hodnotí: spôsob prednesu (parlando, rubato, tempo giusto), funkcia (podľa toho, kedy sa používajú – keď sú späť s konkrétnou obyczajou), miesto vzniku, štruktúra (voľná, strofická, opakovanie melódie o kvintu nižšie alebo o kvartu vyššie, alebo varírovanie). Zapisuje sa i počet slabík (označujú sa arabskými číslicami), či melodická línia klesá alebo stúpa, kadencia (tóny, ktoré sú nad finálnym tónom, označujeme arabskými, a tie pod ním, rímskymi číslicami), ambit tónov alebo

druh stupnice (tóny melódie na základe finálového tónu), počet taktov, metrika (vzťah zvýraznených a nezvýraznených tónov – izo-hetero) a rytmika (časová hodnota rozličných trvaní).

TEORETICKÉ ZÁKLADY PRE ZÁPIS NOTOVÉHO MATERIÁLU

Ludové piesne sú za účelom etnomuzikologických analýz spravidla transponované a ich začiatočným tónom je g1. Najnižší tón v piesni sa nazýva finalis a presný obraz o ambite dostávame, keď porovnávame najvyšší a najnižší tón, vyskytujúci sa v piesni. Výšku melodickej línie zaznamenávame arabskými číslicami, ak je finalis 1, tóny, ktoré sa nachádzajú vyššie, označujú sa arabskými, a tie nižšie, rímskymi číslicami.

Časopis Nový život č. 4 1964

⑧ Lastovienka lieta
 Quan gusto $\text{♩} = \text{cca } 90 (\text{♩} = 45)$

A(6) 5-1
 La- sto- ven- lea lie- ta

B(6) 1-5;
 ho- vo- ri, že svi- tá.

C(6) 8-4,
 Choj ti mi- li do- mor

D(6) 7-1.
 ved' ja bu- dím li- tá

Martin Kmeť veľmi dobre docenil svoj tvorivý potenciál, upriamil sa na pedagogickú prácu, výskum ľudových piesní, dirigovanie, a v menšej miere aj na skladateľskú činnosť. Výnimkou sú skladby pre klavír. Už prvý dojem, ktorý sa nadobudne po nahliadnutí do rukopisu, bez jeho hĺbkovej analýzy, hovorí o skladateľových úmysloch. Tvorba obsahuje elementy ľudového prízvuku, melodický a harmonický materiál je založený na tonalite a s rozšírenými alterovanými akordmi neskorého romantizmu, rozšírenie funkčných vzťahov napolitánskeho akordu v rôznych obmenách. Z uvedeného textu možno čiastočne vytušiť životnú cestu Martina Kmeťa v oblasti hudby. Ako etnomuzikológ, pedagóg, skladateľ a dirigent urobil významné počiny. Pre neho je príznačná „permanentná revolúcia“, stále, nepretržité vyhľadávanie nových a lepších riešení v oblasti, v ktorej sa suverénne pohyboval. Práve jeho osobnosť predurčila cestu ďalších generácií, keďže sa mu, pôsobiac v rôznych slovenských prostrediach, darilo vsadiť hlboko do ľudí vlastné hodnoty a princípy, ktoré bolo možné nasledovať a ktoré nasledovania aj boli hodné.

„V istom zmysle je umenie vyžarovaním fantázie človeka“ hovorí Charles Morgan a v tom zmysle Martin Kmeť v plnej miere prispel, aby sa ľudové hudobné bohatstvo Slovákov presadilo a zachovalo aj pre budúce generácie. Bol to jeho trvalý záujem, ktorý ho motivoval spoznávať aj ľudovú tvorbu iných národov z okolitých krajín.

RESUMÉ

Autor príspevku bol spolupracovníkom Martina Kmeťa počas jeho pôsobenia na Pedagogickej akadémii v Novom Sade. V príspevku ponúka vlastný pohľad na tvorbu svojho kolegu a zmieňuje sa o jeho „hudobnom dobrodružstve“. Oblasť, na ktorú sa v príspevku sústredil, sa týka etnomuzikológie a zberu, triedeniu, zapisovaniu a publikovaniu slovenských ľudových piesní, čomu všetkému sa Kmeť venoval. Okrem toho podáva stručnú charakteristiku Kmeťovej hudobnej tvorby, respektíve jeho umeleckej senzibility. Pokladá ho za osobnosť, u ktorej bola prítomná akási „permanentná revolúcia“, lebo stále vyhľadával nové a lepšie riešenia v oblastiach hudby, ktorým sa venoval.

POUŽITÉ INTERNETOVÉ ZDROJE:

- 1 www.slovackizavod.org.rs
- 2 <http://nepzenetar.fszek.hu>
- 3 http://kodaly.hu/hu/kodaly_zoltan/nepzenekutatas
- 4 <https://www.britannica.com/art/folk-music>
- 5 <http://www.parlando.hu/2012/2012-5/2012-5-09-Hegy.pdf>

FOTOGALÉRIA III

Pri otvorení 12. muzikologickej konferencie sa prítomným prihovorił predseda Výboru pre kultúru NRSNM Ján Slávik

V slávnostnej časti 12. muzikologickej konferencie zaspieval zbor SKC Pavla Jozefa Šafárika z Nového Sadu

III FOTOGALÉRIA

Anna Medved'ová Gašková, Milina Sklabinská
a Ľudmila Berediová Stupavská

Medzi účastníkmi konferencie je aj novinárka Anna Francistyová
a riaditeľ Slovenského vydavateľského centra Vladimír Valentík

FOTOGALÉRIA III

Ľudmilu Berediiovú Stupavskú zaujímala Tvorivá osobnosť Martina Kmeťa cez prizmu slovenských vojvodinských festivalov a hudobníň

Milina Sklabinská a Danica Kmeťová

III FOTOGALÉRIA

Anna Medveďová Gašková skúmala Ako sa životná cesta a pôsobenie etnomuzikológa Martina Kmeťa reflektuje v slovenských vojvodinských médiách

Deneš Fišteš predniesol príspevok pod názvom Hudobný stroj času s Martinom Kmeťom

FOTOGALÉRIA III

Milina Sklabinská a dirigent Juraj Ferík ml.

Kristína Lomenová hovorila o prínose Martina Kmeťa k výskumu slovenskej ľudovej piesne v Starej Pazove

III FOTOGALÉRIA

Slovenka Benková Martinková sa venovala tvorbe M. Kmeťa
nahranej Novosadským rozhlasom

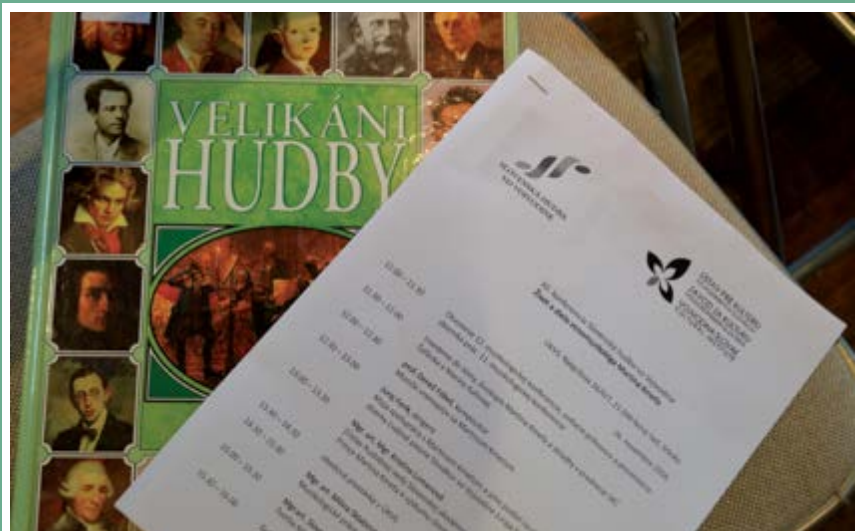

Anna Medvedová, Juraj Ferík, Milina Sklabinská
a Danica Kmeťová

FOTOGALÉRIA III

Záverečná fotka 12. konferencie s Danicou Kmeťovou

Harmonogram 12. muzikologickej konferencie

**ZBORNÍK PRÁC 12. KONFERENCIE
MUZIKOLÓGOV A HUDOBNÝCH ODBORNÍKOV
NOVÝ SAD 26. NOVEMBRA 2016**

ВЫДАВА_ ÚSTAV PRE KULTÚRU VOJVODINSKÝCH SLOVÁKOV
POD ZÁŠTITOU_NÁRODNOSTNEJ RADY SLOVENSKEJ NÁRODNOSTNEJ
MENŠINY V SRBSKU

ZA VYDAVATEĽA_ ANNA CHRŤANOVÁ LESKOVAC
EDITORIÁL, ÚVODNÉ TEXTY A RESUMÉ_ Mgr.art. MILINA SKLABINSKÁ PhD.
RECENZENT_ Doc. PhDr. MICHAL BABIAK, Mr.
ÚVODNÉ TEXTY A RESUMÉ_ Mgr.art. MILINA SKLABINSKÁ PhD.
JAZYKOVÁ ÚPRAVA A KOREKTÚRA_ SLOVENSKÝ_ KATARÍNA MELICHOVÁ
JAZYKOVÁ ÚPRAVA A KOREKTÚRA_ SRBSKÝ_ HELENA DESPIĆ
FOTOGRAFIE_ DANICA KMEŤOVÁ_ ARCHÍV ÚKVS
TECHNICKÁ ÚPRAVA_ JASMINA SIMONOVICOVÁ
NÁVRH OBALU_ KATARÍNA LUKIČOVÁ BALÁŽIKOVÁ
TLAČ_ TLAČIARENĚ GRAFOFIS
NÁKLAD_ 60 KUSOV

Vydal Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov, 21000 Nový Sad, Njegošova 16/II/7,
tel./fax. (021) 545-570, e-mail: office@slovackizavod. org.rs

CIP - CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице Српске, Нови Сад

78.071:929 Kmeť M.(082)

**KONFERENCIA muzikológov a hudobných odborníkov (12 ; 2016 ;
Nový Sad)**

Slovenská hudba vo Vojvodine 2016 : zborník prác 12.
konferencie muzikológov a hudobných odborníkov, Nový Sad,
26. novembra 2016 [na tému] Život a dielo etnomuzikológa Martina Kmeť'a /
[editoriál a resumé Milina Sklabinská; fotografie Danica Kmeť'ová] .
- Nový Sad : Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov , 2017
(Kysáč : Grafofis) . - 134 str. : ilustr. ; 20 cm

Tiraž 60.

ISBN 978-86-87947-37-5

a) Кмећ, Мартин (1926-2011) - Зборници
COBISS.SR-ID 318493447

Organizácia konferencie:

Národnostná rada slovenskej
národnostnej menšiny v Srbsku

Ústav pre kultúru
vojvodinských Slovákov

SLOVENSKÁ HUDBA VO VOJVODINE 2016
ZBORNÍK PRÁČ 12. KONFERENCIE
MUZIKOLÓGOV A HUDOBNÝCH ODBORNÍKOV
NOVÝ SAD 26. NOVEMBRA 2016
ISBN 978-86-87947-37-5